

**(सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री.मोहन जोशी)****सभागृहात मंत्री महोदय उपस्थित नसणे**

डॉ.दीपक सावंत : सभापती महोदय, समोरच्या बाकावर सत्ताधारी पक्षाकडील कोणीही मंत्री उपस्थित नाहीत. कॅबिनेट मंत्री किंवा राज्यमंत्री देखील सभागृहात उपस्थित नाहीत.

श्री.रामनाथ मोते : सभापती महोदय, सभागृहात कॅबिनेट मंत्री उपस्थित नाहीत.

**तालिका सभापती** : सभागृहाची बैठक 15 मिनिटांकरिता तहकूब करण्यात येत आहे.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, 15 मिनिटांऐवजी 5 मिनिटांसाठी बैठक तहकूब करावी. 15 मिनिटांचा वेळ खूप होतो.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, 15 मिनिटांसाठी सभागृहाची बैठक तहकूब करण्यास आमची हरकत नाही. परंतु विशेष बैठकीचा कालावधी 15 मिनिटे वाढवून मिळावा व सभागृहाच्या नियमित बैठकीची वेळ 15 मिनिटे पुढे ढकलण्यात यावी.

**तालिका सभापती** : ठीक आहे. सभागृहाची बैठक 15 मिनिटांसाठी तहकूब करण्यात येत आहे.

(सभागृहाची बैठक सकाळी 10.30 ते 10.45 वाजेपर्यंत स्थगित झाली.)

-----

( स्थगिती नंतर )

( सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री. मोहन जोशी )

**पृ.शी.:** गरिबांसाठी प्रभावी आरोग्य विमा राबविण्याची गरज**मु.शी.:** गरिबांसाठी प्रभावी आरोग्य विमा राबविण्याची गरज या विषयावर डॉ.सुधीर तांबे, सर्वश्री हेमंत टकले, सुभाष चव्हाण, अॅड.उषा दराडे, सर्वश्री हुसेन दलवाई,रमेश शेंडगे, श्रीमती अलका देसाई सर्वश्री प्रकाश बिनसाळे, सतीश चव्हाण, वि.प.स.यांचा प्रस्ताव ( चर्चा पुढे सुरु .....)

श्री. मनिष जैन (जळगांव स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : महोदय, मी या प्रस्तावावर दिनांक 5 एप्रिल, 2011 रोजी बोलत होतो व माझे भाषण अपूर्ण राहिले व मी ऑन लेग होतो. आज पुन्हा राज्यातील आरोग्य सुविधेच्या संदर्भात माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

महोदय, माझा मुद्दा हा स्नेक-बाईट संबंधीचा सुरु होता. शेतकरी अथवा शेत मजुराला शेतावर काम करताना सर्पदंश वगैरे झाला तर त्याला जवळपास औषधोपचाराची कोणतीही व्यवस्था नसते किंवा अॅम्बुलन्सची सुध्दा व्यवस्था नसते. कारण प्रथम तो प्राथमिक आरोग्य केंद्राकडे जातो पण त्यात सर्पदंशावरील औषध उपलब्ध नसल्याने तेथील डॉक्टर त्याला न तपासताच सर्वदंश आहे म्हणून जिल्हा रुग्णालयात जाण्याचा सल्ला देतात. कारण त्याने त्या रुग्णाला तपासले आणि तेवढ्यात जर त्याचा मृत्यू झाला तर कदाचित डॉक्टरवर त्याची जबाबदारी येईल, अशी त्याला भीती वाटते म्हणून ताबडतोब जिल्हा रुग्णालयात नेण्याचा सल्ला दिला जातो, अशी परिस्थिती आहे. याची दखल मंत्री महोदयांनी घ्यावी अशी माझी विनंती आहे. अनेक वेळा सभागृहात देखील आपण चर्चा करतो की, आपल्याकडे प्राथमिक आरोग्य केंद्रे तसेच ग्रामीण रुग्णालयात औषधे नाहीत पण बाजारात गेलो तर आपल्याला दिसून येते की, फळे व भाजीपाला सुध्दा औषधामध्ये वाढलेली असतात, which is not genetic and unhealthy. आपण पर्यावरण तसेच ग्लोबल वॉर्मिंगबद्दल नेहमीच बोलतो, त्याविषयी बोलायला भरपूर काही आहे. परंतु त्यामुळे आपले नुकसान व्हायला नको कारण बदल होत आहे. आपल्याकडे एड्सवरील

...2...

श्री. मनिष जैन .....

नियंत्रणासाठी केंद्र शासन तसेच राज्य शासनाकडून देखील अर्थसंकल्पात तरतूद केली जाते पण त्याचबरोबर आंतरराष्ट्रीय पातळीवर अशा अनेक संस्था आहेत की त्यांच्याकडून देखील जगभरातील एड्सवर नियंत्रण घालण्यासाठी मदत दिली जाते. त्यात मायक्रोसॉफ्ट कंपनीचे सर्वेसर्वा श्री. "बिल गेट्स" यांची देखील एक संस्था आहे ती संस्था सतत मदत करते. त्या संस्थेकडून अशी मदत मिळावी म्हणून शासनाने कोणती पावले उचलली हे मंत्री महोदयांनी उत्तरात सांगावे. तसेच यासंदर्भात शासनाने अद्याप कोणताही प्रयत्न केलेला नसेल तर तो करावा अशी सूचनाही मी करित आहे.

माझ्या मनात एक प्रश्न निर्माण होतो की, what is the cost per person to run a primary health system ? पब्लिक हेल्थ सिस्टम को रन करने के लिए पर पर्सन अॅव्हरेज न काढता लाखावर काढून त्यासाठी किती तरतूद आहे याचाही शासनाने विचार करावा. तसेच आपण नेहमी म्हणतो की, आपले राज्य अग्रेसर आहे. The State of Maharashtra is a developing and the best State in India. नेहमीच सभागृहात चर्चा होते की, राज्यात हॉस्पिटल्स आहेत पण डॉक्टर्स नाहीत आणि हे खरे आहे. कधी कधी तर प्रशासकीय डॉक्टर्स देखील नसतात. विशेषज्ञ डॉक्टरांचा विचारच करू नये. या निमित्ताने माझी अशी सूचना आहे की, कोणताही डॉक्टर पोस्ट ग्रॅज्युएट झाल्यानंतर सध्याच्या परिस्थितीत त्यांना किमान दोन वर्षांची सेवा कंपल्सरी केलेली आहे, ती वाढवून तीन वर्षांची करावी.

यानंतर श्री. जुन्नरे ....

श्री. मनिष जैन.....

ही मुदत आपण अडीच किंवा तीन वर्ष केली तर डॉक्टरांचा प्रश्न काही प्रमाणात सुटू शकतो असे मला वाटते. सिंगापूर येथे माणूस रिटायर्ड झाला किंवा वयाचे 55,60 वर्षे झाले असले तरी त्याला सक्तीने मिलट्रीचा सहा महिन्याचा कोर्स करावा लागत असतो. यामुळे माणसाच्या अंगात शिस्त येते तसेच माणसाची प्रकृती सुध्दा चांगली राहते. जर आपण डॉक्टरांच्या संदर्भात नियम केला, कायदा केला की, प्रत्येक डॉक्टराने वर्षाचे काही दिवस किंवा 5 वर्षातून सह महिने सोशल सर्व्हीस जिल्हा परिषदेच्या किंवा शासकीय रुग्णालयात केली तर त्याचा खूप चांगला परिणाम होऊ शकेल. आपल्याला माहिती आहे की, सोवियत रशिया टूटने के बहुत से कारण थे. लेकिन उसका एक प्रमुख कारण वहां की खराब प्राइमरी हेल्थ सर्विसेस भी था. प्राइमरी हेल्थ सर्विसेस के अंदर लोगों को प्रॉपर ट्रीटमेंट नहीं दी जाती थी. आवश्यक स्वास्थ्य सुविधाएं भी वहां के लोगों को मिलना मुश्किल था. Moreover, corruption level was very high. युएसएसआर जेव्हा रशियामध्ये होता त्यावेळेस मोठया प्रमाणात करप्शन सुरु झाल्यामुळे रशियाचे विघटन झाले होते हे आपण नाकारू शकत नाही. त्यामुळे रशियाच्या उदाहरणावरून आपण सुध्दा काही तरी शिकण्याची आवश्यकता आहे. रशियामध्ये जे करप्शन झाले व त्याचे जे तुकडे झाले त्याचा आपल्या देशावर काही तरी परिणाम होऊ शकतो यासंदर्भातील मुद्दा सन्माननीय सदस्य श्री. तांबे यांनी चांगल्या प्रकारे मांडलेला आहे.

या चर्चेच्या निमित्ताने मी आपल्याला एक उदाहरण देऊ इच्छितो की, एक शेतकरी बाई डॉक्टरांकडे जाते व डॉक्टरांना सांगते की, माझी तब्येत बरी राहत नाही. त्यावेळेस डॉक्टर चिड्डीवर काही तरी लिहून देतो. परंतु डॉक्टरांनी लिहिलेले त्या महिलेला वाचता येत नसल्यामुळे ती आपल्या पतीला सांगते की, डॉक्टरांनी मला चिड्डी लिहून दिली आहे त्यामध्ये काय लिहिलेले आहे ते सांगा. डॉक्टर बी.बी.,बी.पी. बोलत होता. त्यावेळी पती आपल्या बायकोला सांगतो की, डॉक्टरांनी केवळ बी.पी. लिहिले असून बी.पी. म्हणजे बावळटपणा आहे. आजचे डॉक्टर आपल्याला केवळ बावळट बनवण्याचे काम करीत आहे. औषध कंपन्या डॉक्टरांना औषधे खपवण्यासाठी भाग पाडत असतात. त्यामुळे शासनाने बी.पी. सारखे करू नका एवढेच मला या निमित्ताने सांगावयाचे आहे. मेडीकल रिप्रेझेन्टेटीव्ह डॉक्टरांना फ्री मध्ये मोठया प्रमाणात औषधे देत असतात. महाराष्ट्रात

...2

श्री मनीष जैन...

मोठया प्रमाणात औषध तयार करणा-या कंपन्या आहेत. खरे म्हणजे या कंपन्यांनानी शासनाला एकूण उत्पादनाच्या 5-10 टक्के औषधे मोफत पुरवली पाहिजेत. आपण मला बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल आपले आभार मानून मी माझे दोन शब्द पूर्ण करतो.

धन्यवाद...

---

...3...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. जयंत प्र.पाटील (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, आरोग्य खात्यामध्ये गावपातळीपर्यंत व राज्य पातळीपर्यंत एकूण प्रशासकीय खर्च किती होतो याची माहिती मंत्रीमहोदयांनी सदनाला देण्याची आवश्यकता आहे. प्रशासकीय खर्च जास्त प्रमाणात आहे, परंतु औषधे आणि आरोग्य सुविधा पुरविण्यासाठीचा खर्च अॅक्च्यूअली किती होतो याचीही माहिती या ठिकाणी देण्याची आवश्यकता आहे. आपण जर 100 रुपये खर्च करीत असू तर त्यातील किती पैसे औषधांवर व आरोग्य सुविधा पुरविण्यावर होतो याचीही माहिती देण्याची आवश्यकता आहे. ग्रामीण भागातील आरोग्य अधिकारी, नर्स व इतर स्टाफ पीएचसी मध्ये किंवा इतर रुग्णालयाच्या ठिकाणी राहत नाही. तर हा सर्व स्टाफ तालुक्याच्या ठिकाणी राहून अपडारून करीत असतो. स्टाफसाठी प्रत्येक पीएचसी मध्ये किंवा रुग्णालयात निवासस्थाने बांधलेली आहेत परंतु स्टाफ या निवासस्थानामध्ये राहत नाही. या निवासस्थानाला रंगरंगोटी एक वर्ष असते परंतु दुस-या वर्षी या निवासस्थाना वरील कौले सुध्दा शिल्लक राहत नाहीत.

यानंतर श्री. गायकवाड....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

श्री.जयंत प्र.पाटील ...

डॉक्टरांनी प्राथमिक आरोग्य केन्द्राच्या वा उप केन्द्राच्या निवासस्थानातच राहिले पाहिजे परंतु ते त्या ठिकाणी राहत नाहीत . मात्र त्या ठिकाणी राहत असल्याबद्दलचे सर्टिफिकेट ते सरपंचाकडून किंवा तलाठयाकडून घेतात परंतु प्रत्यक्षात ते त्या ठिकाणी राहत नाहीत तेव्हा या संदर्भात कोणते कडक धोरण अवलंबविण्यात येणार आहे या संबंधी माननीय मंत्र्यांनी त्यांच्या भाषणात उत्तर द्यावे असे मला त्यांना सांगावयाचे आहे.

सभापती महोदय, सिव्हील हॉस्पिटलमध्ये जी यंत्रसामुग्री बसविण्यात आलेली आहे त्यापैकी प्रत्यक्षात किती सुरु आहे हे पाहण्याची गरज आहे. अलिबाग येथे सीटी स्कॅनची मशिन बसविण्यात यावी अशा प्रकारची मागणी मी या सभागृहात अनेक वर्षांपासून करीत होतो. माननीय मंत्री हे रत्नागिरीचे पालक मंत्री असल्यामुळे त्यांनी त्या ठिकाणी सीटी स्कॅनचे मशिन दिले. अलिबागला हे मशिन देण्यात यावे अशी मी अनेक वर्षांपासून पाठपुरावा करीत होतो त्यामुळे सदरहू मशिन अलिबागला नंतर देण्यात आले परंतु ते मशिन चालविण्याकरिता ऑपरेटरची सोय नाही. सभापती महोदय, आजच्या प्रश्नोत्तराच्या यादीमध्ये माझा पाचव्या क्रमांकाचा प्रश्न या संदर्भातच आहे. सिव्हील हॉस्पिटलमधील रुग्णांनी खाजगीतून सीटी स्कॅन काढून आणावा याकरिता सिव्हील हॉस्पिटलमधील सीटी स्कॅनचे मशिन मुद्दाम बंद ठेवण्याचा उद्योग मोठया प्रमाणावर होत आहे.

सभापती महोदय, प्रत्येक सरकारी कर्मचा-यांना वैद्यकीय रजेच्या कालावधीतील सर्टिफिकेट सिव्हील सर्जनकडून घ्यावे लागते अशा प्रत्येक कर्मचा-याकडून आजारी रजेसाठी सिव्हील सर्जन पैसे घेत असतात. राज्यातील प्रत्येक सिव्हील सर्जनकडून अशा प्रकारे मोठया प्रमाणावर पैसे घेण्यात येतात व त्या ठिकाणी पैसे घेण्याचा मोठा धंदा तेथे सुरु आहे. पैसे न घेता कोणताही सिव्हील सर्जन वैद्यकीय रजेसाठी सर्टिफिकेट देत नाही.

सभापती महोदय, गेल्या सहा महिन्यातील वर्तमानपत्रे मी वाचली आहेत. गेल्या सहा महिन्यात जवळजवळ तीन ते चार सिव्हील सर्जन्सना निलंबित करण्यात आल्याची बातमी त्या वर्तमानपत्रात प्रसिध्द झाली होती. तेव्हा असे गैरप्रकार होऊ नयेत यासाठी बंधने घालण्याचे धोरण राज्य सरकारने स्वीकारावे अशा प्रकारची अपेक्षा मी या चर्चेच्या निमित्ताने व्यक्त करतो.

सभापती महोदय, प्राथमिक आरोग्य केन्द्र वा उप केन्द्राच्या इमारतीसाठी केन्द्र सरकारकडून अनुदान दिले जाते तेव्हा इमारती बांधण्याकरिता अनुदान न देता औषधा करिता

श्री.जयंत प्र.पाटील ...

अनुदान देण्यात यावे अशा प्रकारची शिफारस राज्य सरकारने केन्द्र सरकारला केली पाहिजे असे माझे मत आहे. आज राज्य सरकारकडे आरोग्य सेवा देण्यासाठी, औषधे घेण्यासाठी पुरेसा निधी नाही. केन्द्र सरकारकडून इमारती बांधण्यासाठी निधी दिला जातो परंतु गोळ्या आणि इंजक्शन खरेदी करण्यासाठी पुरेसा निधी नाही त्यामुळे इमारती बांधण्यासाठी निधी न देता औषधे घेण्याकरिता निधी देण्यात यावा असे राज्य सरकारने केन्द्र सरकारला कळविले पाहिजे.असे मला सांगावयाचे आहे.

सभापती महोदय, ग्रामीण भागाच्या दवाखान्यातील बेडशीटसची अवस्था अत्यंत वाईट असते चार सहा महिने बेड शीटस धुतल्या जात नाहीत. तेव्हा दवाखान्यात स्वच्छ आणि चांगल्या बेडशीटस पुरविण्यात याव्यात असे मी सांगू इच्छितो.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य डॉ.सुधीर तांबे यांनी एक चांगला विषय या ठिकाणी मांडला त्याबद्दल मी त्यांना धन्यवाद देतो. या प्रस्तावावरील चर्चेत भाग घेत असतांना मी निश्चितपणे हे सांगू इच्छितो की ग्रामीण भागातील रुग्णांना चांगल्या प्रकारची आरोग्य सुविधा पुरविण्यात आली पाहिजे व त्यांना औषधांचा पुरवठा योग्य वेळी आणि योग्य प्रमाणात झाला पाहिजे.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य डॉ.सुधीर तांबे हे ग्रामीण भागात राहणारे आहेत त्यामुळे त्यांना ग्रामीण भागातील सरकारी दवाखान्याच्या अवस्थेची पूर्ण कल्पना आहे. ग्रामीण भागातील प्राथमिक आरोग्य केन्द्रामध्ये कर्मचारी राहत नाहीत हे देखील त्यांना माहीत आहे. कोणत्याही गावातील प्राथमिक आरोग्य केन्द्रामध्ये डॉक्टरस राहत नाहीत. ज्या ठिकाणी कमाई होते त्या ठिकाणीच ते राहतात वा तालुक्याच्या ठिकाणी ते राहतात . कोणत्याही तालुक्यामध्ये दोन तीन ठिकाणे अशी असतात की त्या ठिकाणी 30-40 गावा मिळून एक मोठी बाजारपेठ असते आणि अशी बाजारपेठ असलेल्या ठिकाणी कमाई अधिक होत असल्यामुळे हे डॉक्टरस त्याच ठिकाणी राहतात मात्र आदिवासी आणि डोंगराळ भागात डॉक्टर वा इतर कोणताही कर्मचारी राहत नाही.अशा प्रकारे दवाखान्या जवळील निवासस्थानात न राहणा-या डॉक्टरांच्या व कर्मचा-यांच्या विरुद्ध तातडीने कारवाई केली जाईल अशी अपेक्षा व्यक्त करुन मी माझे भाषण संपवितो.

नंतर श्री.सरफरे



अॅड. उषा दराडे (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, मला आपण नियम 260 अन्वयेच्या प्रस्तावावर माझे विचार व्यक्त करण्याकरिता संधी दिल्याबद्दल प्रथमतः आपणास धन्यवाद देते. माझ्याकडे महाराष्ट्राचे महामहिम राज्यपाल यांचे दिनांक 10.2.2011 रोजीचे निर्देश आहेत. त्या निर्देशाच्या पृष्ठ क्रमांक 7 वरील परिच्छेद क्र. 25 मध्ये राज्यपाल असे सांगतात की, "दिनांक 1 एप्रिल 2000 रोजी सार्वजनिक आरोग्य क्षेत्रामध्ये 1353.67 कोटी इतका वित्तीय अनुशेष होता. एप्रिल 2000 ते फेब्रुवारी 2011 या वर्षामध्ये अनुशेष दूर करण्यासाठी रुपये 615.30 कोटी रुपये खर्च झाला असून 1 मार्च 2011 रोजी सार्वजनिक आरोग्य क्षेत्रातील उर्वरित वित्तीय अनुशेष 738.67 कोटी इतका आहे. जवळ जवळ सर्वच वित्तीय अनुशेष याच क्षेत्रामध्ये आढळून येत असल्यामुळे हा वित्तीय अनुशेष दूर करण्याच्या प्रक्रियेमध्ये सार्वजनिक आरोग्य विभागाची भूमिका अत्यंत निर्णायक आहे. विभागाने असे दर्शविले आहे की, दिनांक 19 मार्च 2010 रोजीच्या आदेशानुसार वित्तीय वर्ष 2010-2011 करिता अद्यापि नियत वाटप झाले नाही. नियतवाटपाच्या संवितरणामध्ये अशाप्रकारे विलंब झालेला आहे" असे म्हटले आहे. म्हणजे यामध्ये सुध्दा अनुशेष आहे हे महामहिम राज्यपालांनी आपल्याला दाखवून दिले आहे. आपल्या दृष्टीने ही तितकीशी बरोबर गोष्ट नाही.

सभापती महोदय, मला याठिकाणी आजीबाईंच्या बटव्याच्या काही गोष्ट आठवत आहेत. एके ठिकाणी एक आजीबाई डायबिटीज झालेल्या मुलाला या बाबत गोष्ट सांगत होत्या. आज देखील आयुर्वेदीक दवाखान्यामध्ये जाऊन त्या प्रमाणात औषधे घेतली जाऊ शकतात. परंतु लोकांमध्ये अवेअरनेस नसल्यामुळे कडू जिरे, काळे तिळ, गजगा, आवळा, हिरडा, शिलाजीत, कडूलिंब, लिंबोळे, कारले, लिंबाचा पाला, लिंबोणीचा पाला, सदाफूलीचा पाला, तुळस, जांभूळ, पेरु, या सर्वांचा वापर करण्यास सांगितले जाते. त्यामुळे कदाचित रिलिफ मिळतही असेल. परंतु त्यांचे प्रमाण चुकले तर त्याचा शरीरावर काय परिणाम होणार आहे याची जाणीव ग्रामीण भागामध्ये आजही अनेक लोकांना नाही. याकरिता अवेअरनेस वाढविणे खूप महत्वाचे आहे. खरे म्हणजे दारिद्र्य व गरिबी यामुळे वैद्यकीय सुविधा उपलब्ध न झाल्यामुळे मरण येत असेल तर ते अत्यंत वाईट आहे व लोकशाहीला काळीमा फासणारे आहे. एके ठिकाणी भीमराव पांचाळे अशी गझल

...2...

गातात की,

" ये मरणा, ये ये मरणा,  
मज वाटे या जगण्याचे भय,  
तू माझा सूर तू माझी लय,  
तू माझ्या गीतांचा आशय"

मृत्यूकडे बघून जर कुणी या पध्दतीने गीत गात असेल तर ते अत्यंत चुकीचे आहे. आरोग्य हे केवळ डॉक्टर, दवाखाने, सामाजिक संस्था यांचा विषय नसून ते एक सामाजिक न्यायाचे अविभाज्य अंग आहे या गोष्टीकडे आपल्याला दुर्लक्ष करता येणार नाही. आरोग्य हे केवळ रोगाचा अभाव नाही तर जागतिक आरोग्य संघटनेने आरोग्याची व्याख्या खालीलप्रमाणे केली आहे. "Health is a state of complete physical maintenance, social well-being and not merely of disease and infirmity." म्हणजे हेल्थ जे आहे, ते केवळ इन्फर्मिटी वर अवलंबून नाही तर संपूर्ण सोशल वेल-बिईंग असले पाहिजे, असे जागतिक आरोग्य संघटनेचे निर्देश आहेत. त्याचा आपण विचार करणे गरजेचे आहे. शारीरिक, मानसिक आणि सामाजिक या सर्व प्रकारच्या स्वस्थता आपल्याला मिळतात की नाहीत? हे सुध्दा बघणे गरजेचे आहे. ज्या पध्दतीने ग्रामीण भागामध्ये, झोपडपट्टीमध्ये किंवा भटक्या विमुक्तांची, पारध्यांची वस्ती असेल, भिल्लांची वस्ती असेल, केकाडयांची वस्ती असेल या वस्त्यांमध्ये तुम्ही जा किंवा जे पाल टाकून लोक बसलेले असतात, त्या पालामध्ये तुम्ही जा, ती माणसे सुध्दा जगतात. त्यांच्यामध्ये सुध्दा जगण्याची इच्छाशक्ती असते. झोपडीमध्ये गुडघाभर पाण्यामध्ये बाई बाळंत झाल्यानंतर कमरेला पदर बांधून दगडाने नाळ ठेचून त्या बाळाला वाढविते, यामध्ये ते बाळ जगते आणि ती बाईसुध्दा जगते, तिच्यामध्येही जगण्याची इच्छा असते. खरे म्हणजे तिच्या त्या पालाला छिद्र पडले असेल तर त्याकडे बघून एखादा कवि देखील त्यावर कविता करतो. त्या जगण्यामध्ये तिच्याही तोंडावर तेवढेच हसणे असते. याचे मी आपल्याला एक उदाहरण देते.

एकदा एका पुलाखालून माझी गाडी जात असतांना मी खिडकीतून बाहेर पाहिले, त्यावेळी दोन-तीन मजूर आणि एक बाई खूप हसत होते आणि बिडी फुंकत बसले होते. मला त्यांचा खूप हेवा वाटला. आपण अ.सी. मध्ये रहात असतांना सुध्दा आपल्या चेहऱ्यावर कधी आनंद दिसत नाही तो आनंद त्यांच्या चेहऱ्यावर दिसतो. त्यांना जगण्याचा अधिकार देणे, त्यांचे आरोग्य खऱ्या अर्थाने

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

E 3

DGS/

अॅड. उषा दराडे...

वाढविणे यादृष्टीने आपल्याला प्रयत्न करणे गरजेचे आहे. आपल्याला आरोग्याच्या दृष्टीने काही गोष्टींचा साकल्याने विचार करावा लागतो.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

यामध्ये अनुवंशिकता, रुढी, आहार, लोकसंख्या, परिसर स्वच्छता, स्त्रियांचे आरोग्य, बालकांचे आरोग्य, मानसिक आरोग्य, आरोग्य शिक्षण तसेच सार्वजनिक आरोग्य व्यवस्था अशा सर्व बाबींचा विचार करणे ही काळाची गरज आहे.

सभापती महोदय, जनुकीय रचना कशी आहे यावर मानसिक आणि शारीरिक आरोग्य अवलंबून असते. जनुकीय दोषांमुळे अनेक रोग निर्माण होतात, त्यावर अधिक संशोधन करण्याची गरज असून त्यासाठी अधिक गुंतवणूक करण्याची आवश्यकता आहे. अनुवंशिक रोग होण्याची जी कारणे आहेत, त्यांना परावृत्त करण्यासाठी आपल्याला राज्यामध्ये जनजागृती करणे आवश्यक आहे. नात्यांमध्ये लग्न करणे यासारख्या गोष्टी आपण टाळू शकतो. यासाठी जर आपण समुपदेशनाद्वारे नात्यांमध्ये लग्न न करण्याच्या दृष्टीने समाजातील लोकांची मानसिकता तयार केली पाहिजे. जीवन पध्दती आणि सामाजिक रुढी व परंपरा याचा आपल्या जीवनावर फार मोठा परिणाम होत असतो. अजूनही डाग देणे, बहिर्वसा झाला असेल तर त्याला पळवून लावण्याचा प्रयत्न केला जातो. भानामती झाली आहे काय, भूत लागले आहे काय असेच विचार त्यांच्या मनात प्रथम येतात आणि जर एखाद्या बाईला भूत लागले असेल तर तिला मारले जाते. जर तिच्या अंगात आले असेल तर ती स्वतःला मारून घेते या सगळ्या घटनांचा शारीरिक आणि मानसिक आरोग्यावर परिणाम होतो. म्हणून अंधश्रद्धा, रुढी आणि परंपरा यांच्या विरोधामध्ये मोहीम आखली पाहिजे.

सभापती महोदय, आरोग्याच्या बाबतीत पर्यावरणापासून खूप मोठा धोका निर्माण झालेला आहे. यामध्ये अतिप्रमाणात आणि अनियमित रासायनिक खतांचा वापर, सेंद्रीय खते वापरण्याचा अभाव आणि वाढते प्रदूषण, विविध कीटकनाशक या सर्व बाबींचा वापर होत असतो आणि अशा प्रकारचे दूषित अन्न खाल्यामुळेही आरोग्यावर परिणाम झालेला आहे. एकेकाळी आपल्याला अन्न खावयास मिळत नव्हते आणि आज देशातील शेतकऱ्यांनी एवढे अन्न पिकविलेले आहे की आपण परदेशामध्ये अन्न पाठवित आहोत. पण त्याच्या वितरण व्यवस्थेतील दोषामुळे गरिबांपर्यंत ते अन्न पोहोचत नसेल आणि त्यातून कुपोषणासारखी स्थिती निर्माण होत असेल तर ती अत्यंत वाईट बाब आहे. आपण लोकसंख्येच्या बाबतीत सांगावयाचे तर आपण 35 कोटीवरून 100 कोटीपर्यंत गेलो, आता 100 कोटीवरून 121 कोटीपर्यंत गेलो. जगाच्या तुलनेमध्ये 2.4 इतके क्षेत्र असलेल्या आपल्या देशामध्ये अंदाजे 17 टक्के लोकसंख्या आहे. देशातील एकूण लोकसंख्येच्या दहा टक्के लोकसंख्या महाराष्ट्र राज्यामध्ये आहे. या प्रमाणामध्ये जर आपली लोकसंख्या असेल तर त्यामध्ये

अॅड.उषाताई दराडे . . . .

आपल्याला मृत्यूचा दर घटविणे आणि जीवनमान वाढविणे यासाठी विशेष प्रयत्न करावे लागतील. त्यात सुध्दा महिलांसाठी, बालकांसाठी विशेष प्रयत्न करावे लागतील. कारण आपल्या समाजाला कुपोषण यासारखा शाप लागलेला आहे. मतिमंद, अपंग आणि ज्या महिला परित्यक्ता आहेत त्यांच्या पुनर्वसनासाठी प्रयत्न व्हावयास पाहिजेत. मी काल देखील यासंबंधात बोलले होते की, कारागृहातील महिला असतील, वेश्या व्यवसाय करणाऱ्या महिला असतील किंवा कुपोषित बालके असतील या सर्वांचे पुनर्वसन करण्यासाठी महिला व बालकल्याण विभागामार्फत वेगळ्या प्रकारची तरतूद करणे गरजेचे आहे.

सभापती महोदय, यानंतर मी शेवटचा मुद्दा मांडू इच्छिते. सन्माननीय सदस्य डॉ.दीपक सावंत हे कदाचित हा मुद्दा मांडतील. जी शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये आहेत, ज्यांना रुग्णालये जोडण्यात आलेली आहेत तेथील दरामध्ये जवळजवळ 250 पट वाढ केलेली आहे. बाकीच्या रुग्णालयांमध्ये ही दरवाढ केलेली नाही. याचा अर्थ जर मी स्वामी रामानंद तीर्थ रुग्णालयामध्ये गेले तर मला त्याठिकाणी सूया, इंजेक्शनस् घेण्यासाठी 250 पट जास्त पैसे मोजावे लागतील आणि दुसऱ्या रुग्णालयामध्ये गेले तर मला कमी दराने सूया, इंजेक्शनस् मिळू शकतील. हा जो प्रकार आहे तो अत्यंत चुकीचा आहे. आता तपासणीचा पेपर 10 रुपये, वैद्यकीय प्रमाणपत्रासाठी 150 रुपये द्यावे लागतील. वेगवेगळ्या प्रकारच्या टेस्ट करावयाच्या असतील त्यासाठी 35 ते 50 रुपयां पर्यंत पैसे द्यावे लागतील. एक्स-रे काढल्यावर 150 ते 200 रुपये द्यावे लागतील. सोनोग्राफी साठी 100 ते 150 रुपये द्यावे लागतील. सिटी स्कॅनसाठी 150 रुपयाऐवजी 300 ते 400 रुपये द्यावे लागतील आणि इंजेक्शनची साधी सुई, जी काही ठिकाणी पुन्हा-पुन्हा वापरल्याची उदाहरणे घडतात त्यासाठी 10 रुपये द्यावे लागतील. मग याला सामाजिक न्याय म्हणावयाचे काय ? सामाजिक समता म्हणावयाची काय ? असा प्रश्न आहे. जागतिक आरोग्य संघटना असे सांगते की, तुम्ही तुमच्या बजेटच्या 5 टक्के रक्कम आरोग्यासाठी खर्च करावी. केद्र शासन 1 टक्का आणि महाराष्ट्र शासन 5 टक्के खर्च करित असते. माझी अशी सूचना आहे की, ही टक्केवारी वाढविण्याची गरज आहे. मी यामध्ये जास्त बोलणार नाही. परंतु आपण आरोग्याच्या दृष्टीकोनातून काहीच केले नाही काय ? तर याबाबत सांगावयाचे तर मृत्यूचा दर निश्चितपणे घटलेला आहे आणि आपले वयोमानही निश्चितपणे वाढलेले आहे. परंतु आरोग्याच्या बाबतीत एक दरी निर्माण झाली आहे.

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

F-3

अॅड.उषाताई दराडे . . . .

सभापती महोदय, गरीब माणसाला चांगल्या आरोग्यासाठी काही गोष्टी विकत घेणे फार कठीण झालेले आहे आणि दुसरीकडे श्रीमंतांकडे प्रचंड पैसा जमा झाला आहे. राज्याचा विकास झाला आहे, नाही असे माझे म्हणणे नाही. पण आज बॉम्बे हॉस्पिटलमध्ये हार्टचे ऑपरेशन करावयाचे असेल तर 6 ते 7 लाख रुपये लागतात आणि सर्वसामान्य माणूस ते बेअर करू शकत नाही.

यानंतर श्री.बरवड . . . . .

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

अॅड. उषा दराडे ...

म्हणून या हॉस्पिटलमध्ये सुध्दा काही प्रमाणात गरिबांना औषधोपचार देणे किंवा शासनाने त्यांना मोफत औषधोपचार देणे आवश्यक आहे. तामीळनाडूमध्ये मोफत औषधोपचार देतात मग आपल्याकडे का नाही ? त्या दृष्टीने महाराष्ट्र शासन प्रयत्न करील अशी मी अपेक्षा व्यक्त करते. आरोग्याच्या दृष्टीने आपण खूपच प्रगती केलेली आहे त्या बदल मी शासनाचे अभिनंदन करते परंतु ज्या त्रुटी आहेत त्या घालविणे आणि आरोग्यावर अर्थसंकल्पाच्या 5 टक्के रक्कम खर्च करणे या दृष्टीने हा महाराष्ट्र पुढे जाईल, अशी अपेक्षा व्यक्त करुन मी माझे भाषण संपविते.

---

...2...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. एस. क्यु. जमा ( विधानसभा द्वारा निर्वाचित ) : सभापति महोदय, इस प्रस्ताव पर बहुत सारे माननीय सदस्यों ने अपने विचार यहां पर रखे हैं. सिर्फ दो-तीन बातों की तरफ ही मैं आपका ध्यान आकर्षित करना चाहता हूं. जो बातें दूसरे माननीय सदस्यों ने यहां रखी हैं या जो सुझाव उन्होंने दिए हैं, उन बातों को मैं फिर से यहां पर दोहराना नहीं चाहता. स्वास्थ्य सुविधाओं के लिए हमारे ग्रामीण क्षेत्रों में या दूर-दराज के क्षेत्रों में जो स्वास्थ्य सुविधाएं उपलब्ध हैं या प्राइमरी हेल्थ सेंटर्स हैं, कॉटेज हास्पिटल हैं या सब-कॉटेज हास्पिटल हैं, उनकी दशा सुधारने के लिए हमें अलग से फंड देना पड़ेगा. हमारे कई माननीय सदस्यों ने यहां पर बताया कि हमारे यहां डाक्टरों की बहुत कमी है. हम कई सालों से सुन रहे हैं कि हमारे यहां पैरा मेडिकल स्टाफ या डाक्टरों की भर्ती प्रक्रिया चालू है. मैं कहना चाहूंगा कि यह प्रक्रिया बहुत ही धीमी है. भर्ती प्रक्रिया की गति तेज करने की बहुत आवश्यकता है.

मैं इस बात का जिक्र भी यहां करना चाहूंगा कि बैकलॉग पूरा करने से संबंधित हमारे जो बोर्ड हैं उनके संबंध में राज्यपाल महोदय की रिपोर्ट हर वर्ष आती है. इस साल भी वह रिपोर्ट आयी है. विदर्भ विकास बोर्ड या अन्य जो विकास बोर्ड हैं, उस बारे में महामहिम राज्यपाल महोदय ने स्वीकार किया है कि टोटल बैकलॉग 1353.67 करोड़ रुपए का था. यह फीगर सन् 2000 से मार्च 2011 तक की है. नये वर्ष में भी यह बैकलॉग 738.37 करोड़ रुपए का है. यह बैकलॉग सिर्फ स्वास्थ्य सेवाओं के बारे में है. उन्होंने अपने आदेश में यह भी कहा है कि पिछले वर्ष राज्यपाल महोदय ने जो आदेश दिया था, उस आदेश के अनुसार एक पैसे का भी फंड एलोकेशन बजट में नहीं हुआ है. इसलिए राज्यपाल महोदय ने इस बारे बहुत सख्ती से आदेश दिए हैं कि जो बैकलॉग पब्लिक हेल्थ डिपार्टमेंट के बारे में है, उसका बजट एलोकेशन इस वर्ष किया जाये.

एक और बात मैं यहां पर यह कहना चाहता हूं कि हम दवाईयां खरीदने के बाद हेल्थ डिपार्टमेंट को सप्लाय करते हैं. मेरी जानकारी के अनुसार बहुत सारी कंपनीज ऐसी हैं जो नकली या कम क्वालिटी की दवाईयां बनाती हैं. ये नकली दवाईयां भी वे ज्यादा कीमतों पर बेचते हैं. लेकिन उन दवाईयों का सेम्पल सर्वे करने की कोई प्रभावकारी यंत्रणा हमारे यहां पर नहीं है.

..3



श्री जमा...

मेरा कहना है कि सेम्पल सर्वे करने की यंत्रणा को मजबूत और प्रभावकारी बनाना बहुत आवश्यक है. हमारी यंत्रणा प्रभावकारी न होने की वजह से ही बहुत सारी नकली दवाईयां बाजार में खुलेआम बिक रही हैं..

अभी एक जानकारी ऐसी मिली है कि केंद्र सरकार के पास बहुत बड़ी लिस्ट नकली दवाईयों की है, जिन्हें बँन करने के बारे में सरकार विचार कर रही है. इनमें से दो दवाईयों को केंद्र सरकार ने मार्च, 2011 में बँन कर भी दिया है. लेकिन समाचार पत्रों में ऐसी खबर छप रही है कि जिन दवाईयों को सरकार ने बँन किया है, वे दवाईयां अभी भी मुंबई तथा महाराष्ट्र के अन्य शहरों में बेची जा रही हैं. एक दवाई का नाम डैक्सीप्लॉक्सेसिस और दूसरी दवाई का नाम टेगासेरॉन है. ये दो दवाईयां बँन कर देने के बाद अभी भी बाजार में बिक रही हैं. फूड एण्ड ड्रग्स एडमिनिस्ट्रेशन के अधिकारियों की यह जवाबदारी है कि इन दवाईयों को जल्द से जल्द जब्त किया जाये.

सभापति महोदय, हमारे पूरे देश में अब भ्रष्टाचार विरोधी वातावरण बन रहा है. कठोर लोकपाल बिल लाने के बारे में भी हमारे यहां पर जोरदार चर्चा चल रही है. इस कानून को बनाने के बारे में लोगों में बहुत उत्साह है. मेरी भी मांग है कि भ्रष्टाचार खत्म करने के काम को प्राथमिकता दी जानी चाहिए और उसके लिए कठोर लोकपाल बिल पास किया जाना चाहिए. इसके अलावा भ्रष्टाचार करने वाले लोगों के खिलाफ टाइम बाउंड एक्शन होना भी बहुत जरूरी है. लेकिन जो लोग दवाईयों में मिलावट करते हैं या नकली दवाईयां बनाते हैं या खाने की चीजों में मिलावट करते हैं उनके विरुद्ध तो ऐसा कानून बनाया जाना चाहिए जिसमें मिलावट करने वालों के खिलाफ फांसी की सजा का प्रावधान हो.

श्री दिवाकर रावते : जमा जी, मैंने अपने भाषण में भी इस बात का जिक्र किया है कि सरकार नकली दवाईयां खरीदती है.

श्री एस. क्यू. जमा : रावते साहब, आपकी वह बात शायद मैं सुन नहीं पाया. मेरा यही कहना है कि जो लोग नकली दवाई बनाते हुए या बेचते हुए पकड़े जाते हैं, फास्ट ट्रक कोर्ट के माध्यम से उनका प्रोसिक्युशन होना चाहिए और उन्हें फांसी की सजा देनी चाहिए. मैं जानना चाहता हूँ कि उनको फांसी की सजा देने में क्या अड़चन है ?

...4

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

G-4

RDB/ ST/

पूर्वी सौ. रणदिवे

11:10

श्री दिवाकर रावते : जमा जी, यह बात तो आप अण्णा हजारे साहब को बोलिए.

श्री एस. क्यू. जमा : अण्णा हजारे साहब तो अभी भ्रष्टाचार विरोधी मुहिम में व्यस्त हैं. उनका ध्यान शायद नकली दवाई बनाने वाले लोगों की तरफ नहीं गया है. मेरा भी यही मानना है कि अण्णा हजारे साहब का ध्यान नकली दवाईयां बनाने वाले लोगों की तरफ जाना चाहिए. नकली दवाईयां बनाने वाले लोगों के खिलाफ कुछ राज्यों ने कानून बनाया है और उसका असर वहां जरूर पड़ेगा. नकली दवाई बनाने का गुनाह तो मर्डर करने से भी ज्यादा खतरनाक है. इसलिए जो लोग नकली दवाईयां बना रहे हैं, नकली लाइफ सेविंग ड्रग्स बना रहे हैं उनके बारे में महाराष्ट्र सरकार द्वारा जल्द से जल्द फांसी की सजा देने संबंधी एक कानून बनाया जाना चाहिए. हमारे फूड्स एण्ड ड्रग्स डिपार्टमेंट को मजबूत किया जाना चाहिए. यह डिपार्टमेंट बिल्कुल बोगस डिपार्टमेंट है. जितना काम इस विभाग को करना चाहिए, उससे बहुत कम काम इस विभाग द्वारा किया जाता है. इस विभाग द्वारा जितनी चेकिंग की जानी चाहिए या लोगों के खिलाफ एक्शन लेना चाहिए, उसकी तुलना में यह विभाग बहुत कम काम करता है. मेरा कहना है कि इस विभाग को ज्यादा इफेक्टिव और सुसज्ज करने की जरूरत है. इन्हीं शब्दों के साथ मैं अपनी बात समाप्त करता हूं. धन्यवाद.

-0-

.एच -1

डॉ.दीपक सावंत (मुंबई विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य डॉ.सुधीर तांबे यांनी सर्वाना आरोग्य सुविधा मिळाल्या पाहिजेत या संकल्पनेतून नियम 260 अन्वये मांडलेल्या प्रस्तावावर मी माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी या ठिकाणी उभा आहे.

सभापती महोदय, या सभागृहात आरोग्य या विषयावर वारंवार चर्चा झालेली आहे. त्यामुळे आरोग्याचे प्रश्न सुटले आहेत का ? नाही. या सभागृहात प्रश्न उपस्थित केल्यानंतर काही अधिकाऱ्यांच्या विभागीय चौकशी मात्र सुरु झाल्या आहेत. औषध खरेदीचे घोटाळे वर आले आहेत. त्या नंतर थोड्याशा चौकशा सुरु झाल्या आहेत. परंतु पुढे काय ? मागील पानावरून पुढे सुरु, असा प्रकार राज्यात चालू आहे. त्यामध्ये कोणताही फरक पडलेला नाही.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्या अॅड.उषाताई दराडे यांनी NeO-Natal Deformity म्हणजे जन्मजात व्यंग या संबंधीचा मुद्दा मांडला आहे. तोच धागा पकडून मी माझ्या भाषणाची सुरुवात करणार आहे. सुप्रीम कोर्टाने आता या संदर्भात निर्णय दिलेला आहे. मातेच्या गर्भात असलेल्या मुलात काही व्यंग आहे का, त्याला Congenital Deformity किंवा Congenital Anamolies आहे का हे सर्व तपासले पाहिजे असे त्या निर्णयात नमूद केलेले आहे. मुंबईतील सर्व सामान्य माणूस, मी दारिद्रय रेषेखालील व्यक्ती म्हणत नाही, मध्यमवर्गीय माणूस या तपासण्या करू शकत नाही. नेहमी या तपासण्या कोणी करीत नाही. सोनोग्राफी सारखी टेस्ट सगळेजण करतात. परंतु पिरियॉडिकली टेस्ट करीत नाहीत. उच्चभ्रू मंडळी त्या टेस्ट करतात. देशामध्ये जन्माला येणारे प्रत्येक मूल व्यंगापासून दूर राहिले पाहिजे, त्यासाठी या तपासण्या करणे आवश्यक आहे, असे सुप्रीम कोर्टाने निर्णयात म्हटलेले आहे. या तपासण्या करण्याची व्यवस्था शासन करणार आहे काय ? आपल्याकडे तर बेसिक लॅब सुध्दा नाहीत. मंत्री महोदयांनी मला सांगावे की, ज्याला आपण सी.बी.सी.म्हणतो ते तरी राज्यातील प्रत्येक प्रा.आ.केंद्रामध्ये केले जाते का ? ही बाब आपण स्वतः जाऊन खात्री करून घ्यावी. रक्ताच्या तपासण्या विषयी मी तेथील डॉक्टरांना विचारले असता आम्ही केवळ मलेरियाची तपासणी करण्यासाठी रक्तातील प्लेट लेटस् काऊण्ट करतो, हेमोग्लोबीन तपासतो. परंतु रक्तातील पांढऱ्या पेशींचा काऊण्ट किती आहेत, आर.बी.सी.किती आहे, हे कोणीही तपासत नाही. मग तेथे या बेसिक पॅथॉलॉजिकल टेस्ट होणार नसतील तर या विशेष तपासण्या या राज्यात कशा होणार ?

( सभापतीस्थानी तालिका सभापती अॅड.उषा दराडे )

यानंतर श्री.शिगम....

डॉ. दीपक सावंत...

जन्माला येणारी ही पिढी सुदृढ कशी राहिल, त्या पिढीला कोणत्याही प्रकारचे व्यंग असणार नाही याची काळजी कशी घेणार, सुप्रीम कोर्टाने दिलेल्या निर्णयाचा मान कसा राखला जाईल असे प्रश्न मला माननीय मंत्री महोदयांना या चर्चेच्या निमित्ताने विचारावयाचे आहेत.

आज सन्माननीय सदस्य श्री.राजन तेली सभागृहामध्ये नाहीत. त्यांनी या विषयावर बोलताना असे सांगितले की, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील डॉक्टरांची सर्व पदे भरलेली आहेत, सर्व काही आलबेल आहे. माझ्याकडे राज्यातील डॉक्टरांची मंजूर पदे आणि भरलेली पदे यांचा तक्ता आहे. आरएच आणि एसडीएच हे आपणा सर्वांना माहित आहे. संभाजीनगरपासून यवतमाळ पर्यंत सर्व जिल्ह्यांची वर्णानुक्रमे माहिती दिलेली आहे. डॉक्टरांच्या एकूण 1735 जागा पैकी 930 जागा भरलेल्या आहेत. म्हणजे जवळपास 53 ते 55 टक्के जागा भरलेल्या आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री. राजन तेली यांनी या ठिकाणी सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील डॉक्टरांची सर्व पदे भरलेली असल्याचे सांगितल्यामुळे त्या पृष्ठचर्चा मला माहिती देणे क्रमप्राप्त आहे. मेडिकल लॅब असिस्टंटची मंजूर पदे 43 असून भरलेली पदे शून्य आहेत. अएनएम (कॉन्ट्रॅक्ट्युअल)ची मंजूर पदे 7 असून भरलेली पदे शून्य आहेत. स्टाफ नर्ससची मंजूर पदे 133 असून भरलेली पदे 10 आहेत. पब्लिक हेल्थ नर्ससची मंजूर पदे 9 असून भरलेली पदे शून्य आहेत. लेडी हेल्थ वर्करची मंजूर पदे शून्य आणि भरलेली पदे शून्य आहेत. सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील आरोग्य सेवेतील एकूण 291 मंजूर पदापैकी 25 पदे भरलेली आहेत. सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील डॉक्टरांची रिक्त पदे भरण्यासाठी त्यावेळचे सन्माननीय सदस्य श्री. अरविंद सावंत, श्री. अनिल परब, कै. गुरुनाथ कुलकर्णी यांच्या पासून आताचे सन्माननीय सदस्य श्री. परशुराम उपरकर, सन्माननीय सदस्या श्रीमती अलका देसाई यांनी सातत्याने या सभागृहामध्ये पाठपुरावा केलेला आहे. परंतु ती पदे भरण्याच्या बाबतीत दुर्दैवाने आजपर्यंत कोणतीही कार्यवाही केली गेली नाही ही दुर्दैवाची गोष्ट आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.राजन तेली यांनी सभागृहामध्ये दिलेली माहिती सत्य आहे काय अशी विचारणा सन्माननीय सदस्य श्री हुसेन दलवाई यांनी त्यांना करावी अशी माझी विनंती आहे.

सभापती महोदया, एकाच जिल्ह्यामध्ये सिव्हिल सर्जनने किती वर्षे रहावे याबाबत काही नियम आहेत की नाहीत ? सन्माननीय सदस्या श्रीमती अलका देसाई यांनी सांगितल्या प्रमाणे श्री. कुलकर्णी हे गेली 25 वर्षे तेथे सिव्हिल सर्जन म्हणून कार्यरत आहेत. या सिव्हिल सर्जनची

..2..

डॉ. दीपक सावंत...

बदली व्हावी म्हणून दोन्ही बाजूच्या सन्माननीय सदस्यांनी सभागृह डोक्यावर घेतले होते. तरी देखील त्यांची बदली होत नाही. मग त्या माणसामध्ये असे कोणते गुण आहेत की ज्यामुळे तो एकाच पदावर गेल्या 25 वर्षांपासून कार्यरत आहे ? गेली 25 वर्षे एकच व्यक्ती एकाच पदावर कार्यरत असल्यामुळे सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये आरोग्य सेवेच्या संदर्भात विकास होताना दिसत नाही. याबाबतीत सार्वजनिक आरोग्य विभागाचे मंत्री महोदय श्री. सुरेश शेटी आणि राज्य मंत्री महोदय प्रा.फौजिया खान यांनी या सभागृहामध्ये 4 वेळा आश्वासन दिले होते की, सिव्हिल सर्जन श्री. कुलकर्णी यांची बदली केली जाईल. परंतु ती बदली अजून काही झालेली नाही.

सभापती महोदया, आरोग्याच्या प्रश्नावर बोलत असताना असे लक्षात आलेले आहे की, वैद्यकीय शिक्षण आणि सार्वजनिक आरोग्य या दोन विषयांची कुठे तरी गल्लत होत आहे. पूर्वी सार्वजनिक आरोग्य आणि वैद्यकीय शिक्षण हे एकच खाते होते आणि तत्कालीन मंत्री महोदय श्री. दिग्विजय खानविलकर यांच्याकडे हे खाते होते. आज या दोन्ही खात्यामध्ये जो काही गोंधळ दिसतोय तो या खात्यांच्या झालेल्या विभाजनामुळे दिसतोय. आता कुणाची राजकीय सोय केलेली असेल तर त्याबाबतीत मला काही बोलायचे नाही. राजकीय पुनर्वसन करण्यासाठी या खात्याचे विभाजन झालेले आहे.

...नंतर श्री. गिते...

डॉ.दीपक सावंत...

सभापती महोदया, हे वैद्यकीय शिक्षण विभाग आणि सार्वजनिक आरोग्य विभाग यासाठी वेगवेगळे मंत्री आहेत. जे.जे.रुग्णालयातील एखाद्या अधिकाऱ्यांची अथवा कर्मचाऱ्याची बदली करावयाची असेल तर ती फाईल माननीय वैद्यकीय शिक्षण मंत्री डॉ.विजयकुमार गावीत यांच्याकडे जाते. ठाणा सिव्हील हॉस्पिटलमधील कर्मचारी अथवा अधिकारी यांची बदली करावयाची असेल तर ती फाईल सार्वजनिक आरोग्य मंत्री श्री. सुरेश शेटी यांच्याकडे जाते. राज्यातील अनेक सिव्हील हॉस्पिटल वैद्यकीय शिक्षण विभागाच्या नियंत्रणातून काढून सार्वजनिक आरोग्य विभागाकडे गेलेली आहेत. त्यामुळे कोणते सिव्हील हॉस्पिटल कोणाच्या अखत्यारीत आहेत यासंबंधी आमची सुध्दा गल्लत होते.

सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य श्री. पाशा पटेल यांनी मला अतिशय गंभीर अशी गोष्ट मला सांगितली. लातूरच्या वैद्यकीय महाविद्यालयाला संलग्न असलेल्या सिव्हील हॉस्पिटलमध्ये आय.सी.यू.कक्ष आहे. ते आय.सी.यू.कक्ष विना वातानुकुलीत आहेत. त्या हॉस्पिटलमध्ये वातानुकुलीत प्लॅन्टच नाही. रुग्ण गंभीरपणे आजारी असतो म्हणून त्याला आपण आय.सी.यू.मध्ये ठेवतो. अशा महत्वाच्या कक्षेत वातानुकुलीत यंत्रणा नाही, ही अतिशय गंभीर गोष्ट आहे. माननीय श्री. विलासराव देशमुख यांच्या लातूरमध्ये अशी अवस्था आहे, तर राज्यातील इतर सिव्हील हॉस्पिटलचा विचार करावयास नको. यापुढे दुसरी गंभीर आणि भयानक अशी बाब मी आपल्या निदर्शनास आणून देतो. ज्यावेळी लातूर येथे वैद्यकीय महाविद्यालय सुरु झाले, आपण वैद्यकीय शिक्षण विभागास विचारा की, वैद्यकीय महाविद्यालय सुरु करताना सार्वजनिक आरोग्य विभागाची परवानगी घेतली होती काय ? श्री.श्रृंगारे साहेब अधिकारी गॅलरीत बसलेले आहेत. त्यांनी सांगावे सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या परवानगीची गरज नाही. या राज्यातील वैद्यकीय महाविद्यालये देखील डि-रेकग्नाईज्ड करावयास पाहिजे. कारण सार्वजनिक आरोग्य खात्याची परवानगी घेतल्या शिवाय वैद्यकीय महाविद्यालये सुरु करता येत नाहीत. पोलिटिकल दादागिरीच्या जीवावर प्रेस्टीज् इश्यूज म्हणून वैद्यकीय महाविद्यालये सुरु केली आहेत. विभाग तुमच्याकडे आहे. विभागांचे फक्त विभाजन केले आहे. कोणाकडे सार्वजनिक आरोग्य विभाग आहे. कोणाकडे वैद्यकीय शिक्षण विभाग आहे. सार्वजनिक आरोग्य विभाग काँग्रेस पक्षाकडे आहे. वैद्यकीय शिक्षण विभाग राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाकडे आहे. त्या भानगडी या ठिकाणी कशाला आणता. अशा प्रकारची वैद्यकीय महाविद्यालये

2...

डॉ.दीपक सावंत...

सुरु करण्यासाठी एमसीआयने कशी काय परवानगी दिली. मुंबईतील सेवन हिल्स हॉस्पिटल बाबत सर्वाना माहिती आहे. या हॉस्पिटलच्या बाबतीत सभागृहात बरीच चर्चा झाली आहे. ते हॉस्पिटल देखील आरोग्य खात्याची परवानगी न घेता सुरु झालेले आहे. सार्वजनिक आरोग्य खाते बंद करावयाचे काय ? तुमच्याकडे डॉक्टर नाहीत, नर्सस नाहीत, औषधांचा तुटवडा आहे. अशी आरोग्य विभागाची स्थिती आहे. त्यात सुधारणा करण्याची आवश्यकता आहे.

सभापती महोदया, प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या बाबतीत सांगू इच्छितो की, प्राथमिक आरोग्य केंद्रांच्या बांधकामासाठी शासनाने 260 कोटी रुपयांची तरतूद केलेली आहे. प्राथमिक आरोग्य केंद्रे तसेच ग्रामीण रुग्णालये यांची काय स्थिती आहे याबाबत एनआरएचएम रिपोर्ट माझ्याकडे आहे. त्या रिपोर्टचे टायटल असे आहे की, प्रोग्रेस इम्पॉर्टंट सर्व्हिस इंडिकेटर्स. एकूण हॉस्पिटलमध्ये न्यू ओपीडी किती आहेत, त्याबाबत मी वाचत बसणार नाही. माझ्याकडे जो रिपोर्ट आहे, तो 2009-10 या वर्षाचा आहे. महाराष्ट्रातील हॉस्पिटलमध्ये 1 लाख 61 हजार 14 मेजर सर्जरी झाल्या आहेत. प्राथमिक आरोग्य केंद्रांमध्ये एकही मेजर सर्जरी झाली नाही. एक्स-रे 4 लाख 34 हजार 418 काढले गेले. प्राथमिक आरोग्य केंद्रांमध्ये एक्स-रे मशीनच उपलब्ध नाहीत. त्यामुळे एकही एक्स-रे काढला गेला नाही. सिटी स्कॅन 30 हजार काढले गेले. महाराष्ट्रातून एका वर्षांमध्ये फक्त 30 हजार रुग्ण सिटी स्कॅन साठी गेले काय ? एवढी मोठी महाराष्ट्राची लोकसंख्या आहे. लॅबोरेटरी टेस्ट 73 लाख 50 हजार केल्या गेल्या. प्राथमिक आरोग्य केंद्रात फक्त 8 लाख टेस्ट केल्या गेल्या. महाराष्ट्रातील शहरात किती लोकवस्ती आहे आणि खेडयामध्ये किती लोकवस्ती आहे...

यानंतर श्री. भोगले...

डॉ.दीपक सावंत.....

सभापती महोदया, स्नेक बाईटवरील ट्रिटमेंटसाठी हॉस्पिटलमध्ये 27682 रुग्ण गेले तर प्रा.आ.केंद्रामध्ये 10848 रुग्ण गेले होते. डॉग बाईट व्हॅक्सीनेशनसाठी हॉस्पिटलमध्ये 2.15 लाख रुग्ण गेले व प्रा.आ.केंद्रामध्ये 39000 रुग्ण गेले होते. हॉस्पिटलमध्ये 30726 सिझेरियन शस्त्रक्रिया झाल्या, परंतु प्रा.आ.केंद्रामध्ये एकही सिझेरियन शस्त्रक्रिया होऊ शकली नाही. कारण प्रा.आ.केंद्रामध्ये ऑपरेशन थिएटर नाही. यावरून महाराष्ट्रातील आरोग्य सेवेचे विदारक चित्र आपल्यासमोर उभे राहिले आहे. सर्वसामान्य जनता शासकीय रुग्णालयामध्ये उपचारासाठी जात नाही. गेल्यानंतर तेथे उपचार होत नाहीत, चांगली वागणूक मिळत नाही.

सभापती महोदया, काल जागतिक आरोग्य दिन साजरा करण्यात आला. दूरदर्शनवरील चर्चेमध्ये स्वयंसेवी संस्थांकडून घेण्यात आलेल्या मुलाखतीमध्ये लोकांनी हेच सांगितले की, आम्ही शासकीय रुग्णालयांमध्ये जायला तयार आहोत, परंतु आम्हाला चांगली वागणूक मिळत नाही. प्रा.आ.केंद्रांच्या ठिकाणी डॉक्टर राहण्यास तयार नसतात. प्रा.आ.केंद्रांच्या ठिकाणी डॉक्टरांसाठी जी निवासस्थाने बांधली गेली आहेत ती प्रत्यक्ष जाऊन पाहिली तर त्यांची अवस्था आश्रमशाळांसारखीच असल्याचे दिसून येते. संपूर्ण गळती सुरु असते, निवासस्थानांमध्ये रात्रीच्या वेळी साप येतात, त्यांच्या मुलांच्या शिक्षणाची आबाळ होते. शाळांची जवळपास सोय नसते. असे असताना डॉक्टरांना तेथे राहण्याची सक्ती केली जाते. सर्व प्रा.आ.केंद्रांची बांधकामे निकृष्ट दर्जाची आहेत. गडचिरोली जिल्ह्यात पाऊस खूप मोठ्या प्रमाणात पडतो. तेथे पाण्याचा निचरा होईल यादृष्टीने बांधकामे का केली जात नाहीत? परिणामी अनेक ठिकाणाहून गळती होत असते. डिझाईन करणाऱ्या व्यक्तीला याची माहिती नसते का? ग्रामीण भागात अनेक ठिकाणी उपकेंद्रे सुरु आहेत, बहुतांश उपकेंद्रे एएनएमच्या घरामध्ये चालविली जातात.

सभापती महोदया, औषध खरेदीबाबत बोलावयाचे झाल्यास या राज्यामध्ये औषध खरेदीवर प्रचंड निधी खर्च केला जातो. तीन-तीन आर.सी.च्या आधारे औषध खरेदी केली जाते. ईएसआयसी, मुंबई महानगरपालिका आणि वैद्यकीय शिक्षण विभागाच्या आर.सी.प्रमाणे औषध खरेदी केली जाते. आदिवासी विकास, महिला व बालकल्याण विभाग आणि शालेय शिक्षण विभागाकडून देखील औषध खरेदी होत असते. या सर्व विभागांनी आरोग्य विभागामार्फत औषध खरेदी केली पाहिजे. मध्यंतरी मी माननीय मंत्री महोदयांना विचारले होते की, इतर विभागांकडून खरेदी केली

..2..



डॉ.दीपक सावंत.....

जाणारी औषधे सार्वजनिक आरोग्य विभागामार्फत का घेतली जात नाहीत? औषध खरेदीचा निधी त्यांच्यामार्फत का वितरीत केला जात नाही? आयर्न फॉलिक ॲसिड टॅबलेटची खरेदी शालेय शिक्षण विभागामार्फत केली गेली. शाळेतील मुलींना हे टॅबलेट दिले जाते. सस्टेन रिलिजसाठी आठवड्याला एक गोळी दिली जाते. आठवड्यासाठी एक गोळी द्यायला ती जंताची गोळी आहे का? त्या गोळीची मात्रा संपूर्ण आठवडाभर चालणार. सस्टेन रिलिज गोळी दिवसाला एक दिली तर आम्ही समजू शकतो. परंतु आठवड्याला एक गोळी देऊन भागणार आहे का? मी शालेय शिक्षण मंत्री श्री.राजेंद्र दर्डा यांच्या ही बाब निदर्शनास आणून दिली होती. महिला बालविकास व आदिवासी विकास विभागाने शेवटच्या चार दिवसात जवळजवळ 46 ते 47 कोटी रुपयांच्या औषधांची खरेदी केली. 26 मार्च, 2011 नंतर औषध खरेदी करण्याचा उद्देश काय होता, वर्षभर काय चाललेले असते? शॉर्ट एक्स्पायरी गोळ्या डम्प केल्या जातात. अशी औषधे नंतर जाळून टाकली जातात किंवा जंगलात फेकून दिली जातात. मध्यंतरी मेळघाटच्या जंगलामध्ये शॉर्ट एक्स्पायरी झालेली अनेक औषधे व सिरपच्या बाटल्या आढळून आल्या होत्या.

सभापती महोदय, एड्सच्या विषयासंबंधी बोलण्यासारखे खूप आहे. एड्स जनजागृतीसाठी एमडॅक, मुंबई जिल्हे एड्स संस्था राज्यात काम करीत आहे.

नंतर एल.1...

डॉ. दीपक सावंत .....

अॅवर्ट सोसायटी एड्स संबंधी काम करते. या अॅवर्ट सोसायटीच्या बाबतीत सभागृहात अनेक वेळा प्रश्न उपस्थित झालेले आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री. चंद्रकांत छाजेड यांनी रत्नागिरीच्या संदर्भात असे प्रश्न उपस्थित केलेले आहेत. या सोसायटीच्या बैठका ओबेरॉय, सिल्वॉसा तसेच महाबळेश्वर सारख्या रमणीय व पंचतारांकित ठिकाणी घेतल्या जातात व त्यावर लाखो रुपयांचा खर्च केला जातो. त्यासाठी केंद्र शासनाकडून मदत मिळत असली तरी त्याचा कोणताही हिशेब कोणीच विचारत नाही, ही दुर्दैवाची गोष्ट आहे. या सोसायटीतील लोक एड्ससंबंधी जागरुकता म्हणून काम कोणते करतात तर फक्त कौन्सिलिंग करीत असतात. तसेच या सोसायटीमध्ये काम करणारे कार्यकारी अध्यक्षसारखे अधिकारी यांना 1.75 लाख पगार महिन्याला, गाडी आणि घराचे भाडे एवढे दिले जाते तेव्हा ते सोसायटीचे काम करतात. या निमित्ताने मंत्री महोदयांना माझी विनंती आहे की, भलेही या सोसायटीचा खर्च हा केंद्र शासनाशी निगडित असला तरी मागील वर्षी त्यावर किती खर्च झाला यासंबंधीची चौकशी करावी. तसेच 7 मार्च ते 11 मार्च, 2011 या काळात एड्स डिटेक्शनसाठी औषधांचे कीट्स नव्हते म्हणून आपण सभागृहात प्रश्न उपस्थित करतो पण दुसरीकडे मात्र केंद्र शासनाच्या पैशाने का होईना एड्स जागृती करणाऱ्या अॅवर्ट सोसायटीचे लोक पंचतारांकित हॉटेल्समध्ये बैठका घेऊन मजा करतात हा विरोधाभास आहे, त्याचाही विचार करण्याची गरज आहे. अशा प्रकारे लड्डू पगार घेऊन काम योग्य प्रकारे होत नसेल तर ते बंद करावे अशी माझी सूचना आहे.

महोदया, या सोसायटीचे लोक तालुका व जिल्हा पातळीवर जाऊन पंचायत समितीचे सभापती व जिल्हा परिषदेचे अध्यक्ष या सन्माननीय लोकांना लेखी पत्राने न कळविता केवळ निरोप देऊन बोलावून घेतात. आपल्या जिल्ह्यात किंवा तालुक्यात एड्ससंबंधी जागरुकता निर्माण करावयाची आहे, लोकांना जाणीव करून द्यावयाची आहे म्हणून कोणत्या तरी गावात जाऊन अथवा शाळेत जाऊन चार स्लाईड्सच्या माध्यमातून प्रेझेंटेशन करून लाखोची बिले या एड्स अवेअरनेस प्रोग्रामच्या माध्यमातून आकारली जातात, याचा कुठे तरी विचार करणार की नाही असा माझा सवाल आहे.

....2....

डॉ. दीपक सावंत .....

सभापती महोदया, दुसरे महत्वाचे म्हणजे सार्वजनिक आरोग्य विभागाकडे व्हेक्टर बॉर्न डिसिजेस, फायलेरिया तसेच एनआरएचएमच्या माध्यमातून केंद्र सरकारकडून पैसे येतात, त्याची देखील चौकशी शासनाने करावी. कारण या माध्यमातून करोडो रुपये मागील वर्षी आणि यावर्षी देखील दिले, पण त्याची खरेदी कशा प्रकारे केली जाते, याचा विचार होणे आवश्यक आहे. त्याचे कारण म्हणजे त्या पैशाचे उत्तरदायित्व कोणावरच नाही. त्यातील सर्व लोक कॉन्ट्रॅक्ट बेसवर काम करीत असतात. त्याची चौकशी केली किंवा अकाउंटेबिलिटी फिक्स केली तरच हे कार्यक्रम चांगल्या प्रकारे राबविले जाऊ शकतात. वास्तविक हे कार्यक्रम आरोग्य सेवेच्या दृष्टीने अत्यंत चांगले आहेत पण त्याची अंमलबजावणी योग्य रितीने होणे आवश्यक आहे. म्हणून या माध्यमातून जो पैसा केंद्र शासनाकडून राज्याला मिळतो त्या एनआरएचएमकडून आलेल्या पैशाची सीआयडी चौकशी करावी अशी विनंती करून माझे भाषण पूर्ण करतो.

श्री. दिवाकर रावते : महोदया, ही चर्चा माननीय सभापती सुध्दा ऐकत असतील. मला माननीय सभापतींना अशी विनंती करावयाची आहे की, सन्माननीय सदस्या श्रीमती अलका देसाई तसेच डॉ. दीपक सावंत यांनी देखील सिंधुदुर्ग सिव्हील हॉस्पिटलचे जिल्हा शल्य चिकित्सक डॉ. कुलकर्णी हे गेल्या 25 वर्षांपासून एकाच ठिकाणी कार्यरत आहेत. याच विषयावर सभागृहात मंत्री महोदयांनी त्यांची ताबडतोब बदली करतो असे चार वेळा आश्वासन दिले तरी देखील डॉ. कुलकर्णी यांची तेथून बदली होत नाही. यावर मार्ग म्हणून विधान मंडळाची आश्वासन समिती देखील आहे. त्यासाठी सभागृहातच निर्देश द्यावे लागतील की येणाऱ्या आश्वासन समितीसमोर हा विषय ताबडतोब विचारात घ्यावा. तसेच मागे दिलेल्या आश्वासनांची अंमलबजावणी का होत नाही हेच मला समजत नाही. डॉ. कुलकर्णी यांची बदली करण्याच्या संदर्भात कदाचित सभागृहात मंत्री महोदयांची मजबुरी असेल पण आश्वासन समितीसमोर हा प्रश्न निर्माण होणार नाही. म्हणून यासंदर्भात सभागृहातच निर्देश द्यावे लागतील.

यानंतर श्री. जुन्नरे .....

श्रीमती शोभा फडणवीस (विधानसभेने निवडलेले ) : आदरणीय सभापती महोदया, या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य डॉ. सुधीर तांबे यांनी नियम 260 अन्वये चांगल्या प्रकारचा प्रस्ताव आणलेला असल्यामुळे मी या प्रस्तावावर माझे विचार मांडण्यासाठी उभी आहे. आज महाराष्ट्राची संपूर्ण आरोग्य व्यवस्था कोलमडली आहे. कोणत्याही भागात गेलात तरी आपल्याला आरोग्याची एक सुध्दा चांगली गोष्ट दिसून येत नाही. प्रत्येक ठिकाणी रुग्णालयांच्या इमारतीची दुरावस्था झालेली आहे. रुग्णालयात यंत्रसामुग्री आहे तर तंत्रज्ञ नाही, तंत्रज्ञ असले तर यंत्रसामुग्री नाही, यंत्रसामुग्री व तंत्रज्ञ असेल तर यंत्रसामुग्री बंद पडलेली असते अशी परिस्थिती आपल्याला सर्वत्र दिसून येते. या ठिकाणी एका चांगल्या विषयाला न्याय देण्याच्या दृष्टीने चर्चा उपस्थित करण्यात आलेली असल्यामुळे मी सर्व प्रथम त्यांना धन्यवाद देते. आरोग्य विभागाच्या चर्चेच्या अनुषंगाने या सभागृहात आरोग्य विभागाच्या ऑपरेशनातून काही तरी चांगले निघू शकेल अशी अपेक्षा ठेवावयास हरकत नाही.

सभापती महोदय, मुंबई, पुणे, ठाणे अशी जी काही मोठी शहरे आहेत अशा ठिकाणी सरकारी हॉस्पिटल्स चांगली नसली तरी त्या ठिकाणी खाजगी हॉस्पिटल्स मोठ्या प्रमाणात असतात. मोठी सरकारी हॉस्पिटल्स चांगली ठेवण्याचा प्रयत्न केला जात असतो. परंतु ग्रामीण भागातील रुग्णालयांची फार मोठ्या प्रमाणात दुर्दशा झालेली आहे. गडचिरोली जिल्हयातील प्रत्येक तालुक्याला प्राथमिक स्वास्थ्य केंद्र, ग्रामीण रुग्णालये, उप जिल्हा रुग्णालये देण्यात आलेली आहेत. भामरागड हा अतिशय दाट जंगलात पसरलेला दुर्गम भाग असून या ठिकाणी ग्रामीण रुग्णालय आहे. या ठिकाणी 25 पदे मंजूर आहेत परंतु त्यापैकी 12 पदेच भरण्यात आलेली आहेत. या ठिकाणी वैद्यकीय अधीक्षक, सहाय्यक अधीक्षकांची पदे रिक्त आहेत. या ठिकाणी एमबीबीएस डॉक्टरांची पदे रिक्त आहेत. अधिपरिचारिकेचे 7 पदे मंजूर आहेत परंतु त्यापैकी केवळ 4 पदे भरण्यात आलेली आहेत. शिरोचा ग्रामीण रुग्णालयात 26 पदांपैकी केवळ 7 पदे भरण्यात आलेली आहेत. या रुग्णालयाच्या स्थापनेपासून वैद्यकीय अधीक्षकाचे पद रिक्त आहे. अहेरी उप जिल्हा रुग्णालयात विशेष तज्ञ परिसेविकेची पदे कायम रिक्त आहेत. या ठिकाणचे "क्ष" किरण मशिन बंद आहे. नेत्रशल्य चिकित्सक, आथोर्पेडीक्ट अशी पदे रिक्त आहेत. मोठमोठ्या उप जिल्हा रुग्णालयात शल्य तंत्रज्ञाचे पद भरण्यात आलेले नाही. एटापल्ली येथील ग्रामीण रुग्णालयात

श्रीमती शोभा फडणवीस...

वैद्यकीय अधिकारी वर्ग (1) चे पद कायमस्वरूपी रिक्त आहे. या ठिकाणी 11 डॉक्टर्स खाजगी प्रॅक्टीस करतात परंतु ते सरकारी दवाखान्यात प्रॅक्टीस करण्यास तयार नाहीत. या ठिकाणी अधीक्षकांची 4 पदे रिक्त आहेत. संपूर्ण पदे रिक्त आहेत. एक्सरे तज्ज्ञाचे पद रिक्त आहे. एक्सरे मशिन तर कायमस्वरूपी बंद आहे. मुलचेरा येथे 10 पदे रिक्त आहेत. सर्व ठिकाणांच्या ग्रामीण रुग्णालयात 30 खाटांची व्यवस्था आहे परंतु प्रत्यक्षात केवळ 10 खाटाच असतात. या 10 खाटांना आरोग्य सेवा देणारी यंत्रणाच नसते. मुलचेरा येथे दवाखान्याची इमारत आहे व त्या ठिकाणी ग्रामीण रुग्णालय चालवले जाते. जिल्हा परिषदेकडून ग्रामीण रुग्णालयाकडे इमारत हस्तांतर करण्यास कितीसा वेळ लागतो ? केवळ ठराव केला गेला नसल्यामुळे या इमारतीची दुरुस्ती होऊ शकत नाही. या दवाखान्याला रंगरंगोटी केली गेली नाही. हा दवाखाना नसून कोंडवाडा आहे असे म्हटले तर ते चुकीचे होणार नाही.

कुरखेडा येथे उपजिल्हा रुग्णालय आहे परंतु या ठिकाणी वैद्यकीय अधीक्षकाचे कायमस्वरूपी पद रिक्त आहे. या ठिकाणी 8 अधिका-यांपैकी 8 पदे रिक्त आहेत. परिचारिकेची पाचही पदे रिक्त आहेत. या ठिकाणी इसीजी, एक्सरे मशीन, सोनोग्राफी मशिन्स आहेत परंतु हे मशिन्स कायमस्वरूपी बंद आहेत. या रुग्णांना गडचिरोलीच्या दवाखान्यात किंवा ब्रम्हपूरीच्या मिशिनरीच्या दवाखान्यात किंवा चंद्रपूरच्या सामान्य रुग्णालयामध्ये पाठविले जातात. या रुग्णांना येथ पर्यंत येण्यासाठी जो काही खर्च लागतो तो सर्व खर्च आदिवासीला स्वतःच्या खिशातून करावा लागत असतो. ॲम्ब्युलन्सच्या संदर्भात सरकारी दवाखान्यात कोणत्याही प्रकारची मदत होत नाही. मेळघाट हा पूर्णपणे आदिवासी विभाग आहे. या ठिकाणी सुध्दा डॉक्टरांची पदे मोठ्या प्रमाणात रिक्त आहेत. दवाखान्यात एक डॉक्टर असेल तर त्याला आरुट डोअरचे काम सुध्दा करावे लागत असते, सरकारी योजना राबवाव्या लागतात.

यानंतर श्री. गायकवाड....

श्रीमती शोभा फडणवीस..

त्यामुळे मेळघाटामध्ये मुलांचा मृत्यूदर जास्त आहे. कुपोषणाचा प्रश्न वर्षानुवर्षे सोडविण्याचा शासन प्रयत्न करीत आहे.परंतु अजूनही कुपोषणाचा प्रश्न शासन सोडवू शकलेले नाही उलट आता मुलांच्या कुपोषणा बरोबरच माय बापांचेसुद्धा कुपोषण व्हावयास लागले आहे.ग्रामीण भागाच्या दृष्टीने एक विषय अत्यंत महत्वाचा आहे. ग्रामीण भागातील मुलांमध्ये रक्तक्षयाचे प्रमाण प्रचंड आहे. रक्तक्षयामुळे मुले क्षय रोगाकडे वळतात .त्याचप्रमाणे कोणत्याही रोगाला ते बळी पडतात. ग्रामीण भागामध्ये पावसाळ्यात विहिरीमध्ये क्लोरिन टाकावयास सांगितले जाते. परंतु क्लोरिनचे पोते व्यवस्थित बंद केले जातात किंवा नाही,बरोबर क्लोरिन टाकले जाते किंवा नाही, क्लोरिनचे प्रमाण किती टक्के आहे याचा विचार केला जात नाही. एखाद्या वेळी जर पोते उघडे असेल तर त्यातील क्लोरिन उडून जाते आणि चुनखडी फक्त शिल्लक राहते. क्लोरिनचे प्रमाण किती आहे हे पाहण्यासाठी प्रत्येक ग्रामपंचायतीला मशिन देण्यात आलेले आहे. क्लोरिन उडून जाऊन फक्त चुनखडी शिल्लक राहिलेली असेल आणि असे क्लोरिन जर विहिरीमध्ये टाकले तर त्यामुळे क्लोरिनचे प्रमाण पुरेसे येत नाही त्यामुळे तेथे पुन्हा पावडर टाकली जाते आणि त्या विहिरीतील पाणी पूर्णपणे चुनखडीचे झाल्यानंतर मुलांना डायरिया होतो त्यामुळे मेळघाटमध्ये बाल मृत्यूचे प्रमाण जास्त आहे.

सभापती महोदय,मुलांमधील रक्तक्षयाचे प्रमाण वाढत चालले आहे. तसेच ग्रामीण भागातील महिलांमध्ये सुद्धा रक्तक्षयाचे प्रमाण जास्त आहे. कुपोषित मुलांची संख्या, रक्तक्षय असलेल्या मुलांची संख्या आणि रक्तक्षय असलेल्या महिलांची संख्या दिवसेंदिवस वाढत चालली आहे. असे असतांना ग्रामीण भागातील अनेक दवाखान्यामध्ये डॉक्टर्स आणि नर्ससची पदे मोठया प्रमाणावर रिक्त आहेत.

सभापती महोदय, औषधाच्या बाबतीत मला असे सांगावयाचे आहे की, प्राथमिक आरोग्य केंद्र आणि उप केंद्रांत औषधे खरेदी करण्याकरिता बजेटमधून पैसे दिले जातात ते पैसे अत्यंत कमी असल्यामुळे . लोकसंख्येचा विचार केला तर एका माणसाला औषधासाठी एक रुपयासुद्धा दिला जात नाही.दिवसेदिवस वाढत चाललेली लोकसंख्या, वाढते रोग आणि निरनिराळया पध्दतीच्या रोंगाचा होत असलेला प्रभाव इत्यादीचा विचार करता हा निधी वाढवून दिला पाहिजे असे मला सांगावयाचे आहे. सभापती महोदय, आमच्या भागात मलेरियाचे प्रमाण जास्त आहे

श्रीमती शोभा फडणवीस...

त्याचबरोबर फायलेरियाचे प्रमाण चंद्रपूर जिल्हयामध्ये 18 टक्क्याच्या वर आहे.परंतु अजूनही फायलेरिया नियंत्रणामध्ये आणू शकलो नाही. कितीही औषधे घेतली तरी हा रोग पूर्णपणे बरा होऊ शकत नाही फक्त तो रोग कन्ट्रोल करू शकतो.परंतु पूर्णपणे तो रोग नाहीसा होऊ शकत नाही. फायलेरिया हा कायम स्वरुपी राहणारा रोग आहे. चंद्रपूर जिल्यामध्ये फायलेरिया आणि लेप्रसीचे प्रमाण प्रचंड आहे. मलेरिया या रोगाचे प्रमाण सुध्दा आमच्या भागात प्रचंड आहे.सरकारी दवाखान्यात जर रक्ताचे नमुने तपासण्यासाठी दिले गेले तर तेथे मलेरिया आहे असे रिपोर्टमध्ये दिसून येत नाही. त्याचा निगेटीव्ह रिपोर्ट येतो परंतु खाजगी दवाखान्यात जर रक्त तपासण्यासाठी दिले तर पॉझिटीव्ह रिपोर्ट येतो. तेव्हा सरकारी दवाखान्यातील यंत्र निगेटीव्ह आणि खाजगी दवाखान्यातील यंत्र पॉझिटीव्ह का दाखवते हे मला समजत नाही.

सभापती महोदय, आमच्या भागात मलेरियाचे प्रमाण मोठे असून मलेरिया वेळीच डिटेक्ट होऊ शकत नाही त्यामुळे ब्रेन मलेरिया, टायफाईड वा अन्य रोग या मलेरियाच्या माध्यमातून होत असतात. मलेरियाच्या माध्यमातून इतर रोगांवर जास्त प्रभाव होतो व त्यातून मरणाराची संख्या वाढत आहे. ब्रेन मलेरिया झाल्यामुळे मृत्युमुखी पडणा-यांची संख्या चंद्रपूर जिल्हयात जास्त आहे. सरकारी दवाखान्यात डॉक्टर्स नाहीत, नर्सस नाहीत तसेच अधिकारी देखील ऐकत नाहीत त्याचबरोबर डास सुध्दा ऐकत नाहीत. कितीही फवारणी केली तरी एकसुध्दा डास मरत नाही त्यामुळे हे डास आपल्यावर आक्रमण करतात तेव्हा या डासाचा बंदोबस्त कोणत्या यंत्रणेने करावा व कोणाच्या माध्यमातून करावा हे समजत नाही. कोणत्या औषधामुळे डास मरतील याबाबतीत सरकारने पुन्हा एकदा रिसर्च करावा असे मला सांगावयाचे आहे.

सभापती महोदय, अनेक दवाखान्यामध्ये डॉक्टरांची पदे रिक्त आहेत.खाजगी दवाखान्यामध्ये या डॉक्टरांना भरपूर पगार दिला जातो त्याचबरोबर या डॉक्टरांनी जर खाजगी दवाखाना सुरु केला तर प्रॅक्टीसच्या माध्यमातून त्याला भरपूर पैसे मिळू शकतात परंतु सरकारी दवाखान्यात नोकरी करावयाचे म्हटले तर चांगल्या डॉक्टरांना 60 ते 70 हजार रुपये पगार दिला जातो तर काही डॉक्टरांना 25 हजार रुपये पगार दिला जातो. हे डॉक्टर असे म्हणतात की 25 हजार रुपये पगारावर जर आम्हाला तात्पुरती नोकरी दिली तर नंतर आम्हाला कायम केले जात नाही. कायम केले तर 60-70 हजारापेक्षा जास्त पगार दिला जात नाही आम्ही एवढे शिक्षण

श्रीमती शोभा फडणवीस..

घेतल्या नंतर सरकारी दवाखान्यात कमी पगार दिला जात असेल आणि खाजगी दवाखान्यात जर जास्त पैसे मिळत असतील तर आम्ही तिकडे का नोकरी करू नये ? शासनाने याचा विचार केला गेला पाहिजे आणि सरकारी दवाखान्यातील डॉक्टरांचा पगार वाढवून त्यांना या दवाखान्यात काम करण्यास प्रवृत्त केले पाहिजे. दुसरी गोष्ट अशी आहे की 30-40 लाख रुपयांचे कर्ज काढून ही मुले एमबीबीएस पर्यंत शिकतात. एवढे कर्ज काढल्यानंतर ते सरकारी दवाखान्यात कमी पगारावर कशी नोकरी करतील.? कमी पगारावर काम करून हे डॉक्टर्स एवढे मोठे कर्ज फेडू शकत नाहीत त्यामुळे हे डॉक्टर्स असे म्हणतात की, आमच्या शिक्षणावर मोठ्या प्रमाणावर खर्च झाला आहे आणि सरकार आमच्या भरवशावर आम्हाला शिक्षण घ्यावयास लावते म्हणून आम्ही सरकारचे देणेदार नाही. आम्ही सरकारी सेवा का करावी ? अशा प्रकारची वाक्ये ही मुले उच्चारवयास लागली आहेत त्याचा देखील विचार करण्याची गरज आहे असे मला सांगायचे आहे.

नतर श्री.सरफरे



श्रीमती शोभा फडणवीस...

सभापती महोदय, सेंट जॉर्जस हॉस्पिटलच्या आयसीयू विभागामध्ये मला दोन दिवस अॅडमिट व्हावे लागले होते. त्या ठिकाणी असतांना मी माझ्या मुलीला पाणी आणण्यास पाठविले. परंतु त्या हॉस्पिटलमध्ये पाणी शुद्ध करणारे वॉटर फिल्टर बसविण्यात आले नव्हते. त्यावेळी मी तेथील कर्मचाऱ्यांना विचारले असता "आम्ही जनरल पाणी पितो, तुम्ही सुद्धा जनरल पाणी प्या" असे मला सांगण्यात आले. या हॉस्पिटलमध्ये रुग्ण म्हणून उपचार करून घेण्याकरिता गेल्यानंतर जर त्याला पिण्यासाठी शुद्ध पाणी मिळणार नसेल तर काय परिस्थिती असेल याचा आपण विचार करावा. सभापती महोदय, त्या हॉस्पिटलमध्ये सकाळी 7 ते 12 पर्यंत महिलांच्या आणि पुरुषांच्या वॉर्डमध्ये महिला कर्मचाऱ्यांनाच काम करावे लागते आणि त्यानंतर दुपारी 12 ते 4 वाजेपर्यंत दोन्ही वॉर्डमध्ये पुरुष कर्मचाऱ्यांनाच काम करावे लागते, आणि रात्री सुद्धा महिलांच्या वॉर्डमध्ये पुरुष कर्मचारी सेवेसाठी राहिल व पुरुषांच्या वॉर्डमध्ये देखील पुरुष कर्मचारी राहिल अशाप्रकारची व्यवस्था करण्यात आली आहे. मुंबईमध्ये असलेल्या या सेंट जॉर्जस सारख्या रुग्णालयाची ही परिस्थिती योग्य नाही. मी तेथील कर्मचाऱ्यांना महिला वॉर्ड बॉय कां नेमण्यात आल्या नाहीत असे विचारले असता, त्या म्हणाल्या की, आम्हाला महिला वॉर्ड बॉय देण्यात आलेल्या नाहीत तर आम्ही काय करायचे? आयसीयू वॉर्डमध्ये रुग्णाला चारही बाजूने बांधलेले असते, त्यासोबत कुणीही नसते अशावेळी एखाद्या महिला रुग्णाला लघवीला लागली असेल तर तिला पुरुष वॉर्ड बॉयने मदत करावयाची काय? याचा साधा कॉमनसेन्स आपल्यामध्ये नसावा याचा खऱ्या अर्थाने विचार करण्याची गरज आहे. सभापती महोदय, शासकीय दवाखान्यांमध्ये रुग्णांना चांगली ट्रिटमेंट दिली गेली पाहिजे. त्या ठिकाणी येणारे रुग्ण म्हणजे गाई-ढोरे नाहीत, कुणीही यावे आणि शेण काढून निघून जावे. त्या ठिकाणी आपण आम्हाला चांगली ट्रिटमेंट देत असता, आपली मानसिकता दडपून आम्हाला मरण्याकरिता ट्रिटमेंट देत नाही याचा विचार आपण केला पाहिजे.

सभापती महोदय, चंद्रपूर जिल्ह्यामधील दवाखान्यामध्ये सी.टी. स्कॅन मशीन आहे. परंतु त्या दवाखान्यामध्ये तपासण्याकरिता बाहेरील डॉक्टर्सना बोलावून घेण्यात येते. सी.टी. स्कॅन करण्याकरिता कुणीही प्रशिक्षित तंत्रज्ञ नसल्यामुळे रुग्णांना बाहेरून सी.टी. स्कॅन करून घ्यावे लागते. त्या ठिकाणी आपण बसविलेले यंत्र शोभेकरिता आहे काय? आम्ही सभागृहामध्ये प्रश्न विचारल्यानंतर शासनातर्फे आम्ही सर्व यंत्रसामग्री बसविली असल्याचे सांगितले जाते. परंतु ती यंत्रसामग्री चालविणारी माणसे आहेत काय? या सरकारी दवाखान्यामध्ये उपचार घेण्याकरिता फक्त गरीब माणसेच जातात. ते सी.टी. स्कॅन करून घेण्याकरिता पाच-पाच हजार रुपये खर्च करू शकत

असुधारित प्रत / प्रसिद्धिपाठी नाही

DGS/ KTG/

श्रीमती शोभा फडणवीस...

नाहीत. श्रीमंत लोक अशा दवाखान्यामध्ये जात नाहीत, त्यांच्याकडे पैसे असल्यामुळे अतिशय चांगल्या खाजगी दवाखान्यामध्ये जाऊन उपचार करून घेतात. म्हणून मला आपल्याला विचारावयाचे आहे की, ज्या गरिबांसाठी आपण या सर्व सोयी निर्माण केल्या आहेत त्याचा त्यांना लाभ मिळू नये? सी.टी.स्कॅन करण्याकरिता तज्ज्ञ डॉक्टर नेमला जात नाही. अशावेळी रुग्णांनी बाहेरून सी.टी.स्कॅन करून आणायचे असेल तर त्या दवाखान्यामध्ये सी.टी.स्कॅनची मशीन शोभेची वस्तू म्हणून ठेवली आहे काय? आपल्याला जर खरेच गरीब लोकांची सेवा करावयाची असेल आणि अशा रुग्णांना आजारातून मुक्त करावयाचे असेल तर तुम्ही तेथील सर्व व्यवस्था नीट करावी अशी मी सूचना करते.

सभापती महोदय, आज शासनातर्फे आरोग्य कार्ड दिले जाते, स्मार्ट कार्ड दिले जाते, आधार कार्ड दिले जाते. या कार्डांची संख्या इतकी झालेली आहे की, ती सर्व ठेवण्यासाठी आपल्याला एक पेटी घ्यावी लागेल. यापैकी कोणते कार्ड कुठे चालविले पाहिजे याबाबत ग्रामीण भागातील लोकांना काहीही माहिती नसते. या सर्व दिलेल्या कार्डांवर आम्हाला केव्हा सेवा मिळणार आहे हे आम्हाला समजले पाहिजे. मेळघाटमधील एका आदिवासी महिलेला मी विचारले की, तुझ्याकडे आधार कार्ड आहे काय तर तिने "होय" असे सांगितले. परंतु त्या महिलेला त्यातील काही समजले नाही, कारण त्या भागात आधार कार्ड वाटण्यात आले नव्हते, त्यांच्याकडे दारिद्र्य रेषेखालील आरोग्य कार्ड होते. त्यांना मी म्हटले की, तुम्ही दवाखान्यामध्ये कधी उपचार घेण्याकरिता गेला होता काय? त्यावेळी त्यांनी आम्ही गेलो होतो परंतु तेथील डॉक्टरने तुमचे नाव पेन ड्राईव्हवर नाही असे सांगितले. आम्हाला पेन ड्राईव्ह काय असते हेच माहित नाही, आणि आरोग्य कार्ड सुध्दा आम्हाला माहित नाही. आपण सहा जिल्ह्यामध्ये सेवा सुरु करण्याबाबत सांगितले होते. परंतु यापैकी एकाही जिल्ह्यामध्ये आपण सेवा सुरु केलेली नाही. केवळ लोकांना कार्ड वाटून तुम्ही लोकांचे समाधान केले. सभापती महोदय, आदरणीय श्रीमती सोनिया गांधी यांनी हे कार्ड वाटले. पहिल्या बाईला आधार कार्ड दिल्यानंतर दुसऱ्या कोणत्याही बाईला हे आधार कार्ड मिळालेच नाही. आपण मोठा समारंभ घडवून आणून एका महत्वाच्या व्यक्तीच्या हाताने फक्त एक कार्ड देता त्यानंतर बाकीचे कार्ड कां वाटले गेले नाहीत ते कुठे गेले? केवळ आपला मोठा नेता आल्यानंतर कार्यक्रम आयोजित करून आपल्या नेत्यांना खुश करावयाचे आणि नेता निघून

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

○ 3

DGS/ KTG/

श्रीमती शोभा फडणवीस...

गेल्यानंतर डमरु वाजवायचा काय? अशाप्रकारे लोकांची फसवणूक आपण थांबविली पाहिजे. याकरिता आपण हे कार्ड सर्वत्र वाटून गरीब लोकांना तशा प्रकारची सेवा द्या, आणि खऱ्या अर्थाने गरिबांची सेवा करा एवढे सांगून मी माझे भाषण संपविते.

-----

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.अरुण गुजराथी (विधानसभेद्वारा निर्वाचित) : सभापती महोदय,सन्माननीय सदस्य डॉ.सुधीर तांबे यांनी याठिकाणी एका चांगल्या विषयावर चर्चा उपस्थित केलेली आहे. आरोग्य सेवेमध्ये महाराष्ट्र हे देशातील एक अग्रेसर राज्य आहे. आज देखील हिंदुस्थानातील विविध प्रांतांमधील म्हणजे अगदी दिल्लीपासून लोक मुंबई येथे आरोग्य सेवेचा लाभ घेण्यासाठी येत असतात. गरीबांचा शासनाशी फक्त तीन खात्यांच्या बाबतीत संबंध येतो.पहिला संबंध त्यांना पोटासाठी धान्य पाहिजे, दुसरा संबंध रहाण्यासाठी घरकूल पाहिजे आणि तिसरा संबंध म्हणजे आजारी पडल्यानंतर औषधोपचार मिळाला पाहिजे.

सभापती महोदय, माननीय मंत्री महोदय राज्य शासनामध्ये एकंदर 56 खाती आहेत, परंतु गरीब लोकांच्या दृष्टीने हे तीन विभाग अत्यंत महत्वाचे आहेत.मानव विकास परिगणित करण्यासाठी आरोग्य ही अत्यंत महत्वाची गोष्ट आहे. आरोग्याचे महत्वाचे मुद्दे लक्षात घेऊनच मानव विकास लक्षात घेतला जातो. पण जर थोडी आकडेवारी पाहिली तर अगोदर जन्म दराचे टारगेट 18 होते आणि ते आता 17.6 झालेले आहे म्हणजे आपण यामध्ये प्रगती केलेली आहे. मृत्यू दर 6.4 इतका पाहिजे तो आज देखील 6.7 इतका आहे म्हणजे यामध्ये आपल्याला काही काम करण्याच्या बाबतीत वाव आहे आणि अर्भकांचा मृत्यूदर 25 असला पाहिजे तो 2007 मध्ये 34 होता, 2008 मध्ये 33 होता आणि आज 31 आहे. अर्भकांचा जो मृत्यू दर आहे त्याबाबतीत शासनाने काळजी घेणे अत्यंत महत्वाचे आहे. आपल्या वयोमान वाढलेले आहे ही वस्तुस्थिती नाकारता येणार नाही. 2009-2010 मध्ये 1 हजार 80 कोटी रुपये मिळाले. यावर्षी आपल्याला 2768 कोटी रुपये मिळाले आहेत. 2010-2011 च्या डिसेंबरपर्यंत यातील किती खर्च केला तर फक्त 514 कोटी रुपये. मघाशी सन्माननीय सदस्य डॉ.दीपक सावंत यांनी सांगितले की, शेवटच्या 45 दिवसामध्ये खरेदी होती आणि ही वस्तुस्थिती आहे, असे अनेक वर्षांपासून होत आहे. ते थांबले पाहिजे. माझा असा प्रश्न आहे की, आपण प्रत्येक तिमाहीमध्ये खर्च का करू शकत नाही? त्यासाठी निधी का उपलब्ध होऊ शकत नाही याचा विचार करणे गरजेचे आहे. हा थोडा वेगळा विषय आहे पण मी आपल्या माध्यमातून माननीय मंत्री महोदयांना सांगू इच्छितो की, महाराष्ट्र हे मेडिकल टूरिझमचे राज्य करण्याच्या दृष्टीने विचार केला पाहिजे.संपूर्ण जगामध्ये सर्वात स्वस्त वैद्यकीय सेवा मिळत असेल तर ती हिंदुस्थानामध्ये आहे आणि मुंबई, नागपूर, पुणे, नाशिक या ठिकाणी आपण मेडिकल टुरिझमच्या बाबतीत सेवा उपलब्ध करण्याचा विचार केला पाहिजे.नागपूरला तर फार मोठया प्रमाणात संधी उपलब्ध आहे तर याचा देखील व्हावयास पाहिजे जेणेकरून हजारो, ...

श्री.अरुण गुजराथी . . .

लाखो रुग्ण उपचारासाठी येथे येऊ शकतील. त्यांच्या विमानाचा येण्या-जाण्याचा खर्च, पंचतारांकित हॉटेलमध्ये रहाण्याचा खर्च आणि ऑपरेशनचा खर्च पाहता हा त्याठिकाणी येणाऱ्या ऑपरेशनच्या खर्चापेक्षा कमी येतो अशी परिस्थिती आहे. मी माननीय मंत्री महोदयांना विनंती करीन की, याबाबत विचार करून महाराष्ट्र हे मेडिकल टूरिझम राज्य करण्याबाबत विचार करावा.

सभापती महोदय, अर्थसंकल्पाच्या बरोबर जे निळे पुस्तक दिले जाते त्यामध्ये आपण कोणत्या नवीन योजना हाती घेतलेल्या आहेत याची माहिती दिलेली असते. याबाबत सांगावयाचे तर सार्वजनिक आरोग्य विभागाने यावर्षी फक्त एकच नवीन योजना घेतली आहे. पान क्र.109 वर म्हटल्याप्रमाणे "कस्तुरबा आरोग्य संस्था प्रादेशिक ग्रामीण कर्करोग केंद्र" या योजनेसाठी 6 कोटी रुपये मिळालेले आहेत. कर्करोगाच्या संदर्भातील सेवा सुध्दा वाढली पाहिजे. औरंगाबाद येथील घाटी हॉस्पिटल हे फार मोठे आहे. केवळ मराठवाड्यातील रुग्ण नाही तर संपूर्ण खानदेशातील लोक या हॉस्पिटलमध्ये उपचारासाठी जातात. तसेच नाशिक येथे एक खाजगी हॉस्पिटल आहे त्याठिकाणी फार चांगल्या प्रकारे कर्करोगावर उपचार केले जातात. कर्करोगाच्या संदर्भात देखील कशा प्रकारे निधी उपलब्ध होऊ शकेल यादृष्टीने विचार करावयास पाहिजे. मी मघाशी सांगितल्या प्रमाणे आपल्याला यावर्षी 2768 कोटी रुपयांचा निधी प्राप्त झालेला आहे. पण यामध्ये 2636 कोटी रुपये हा मागच्या वर्षातील निधी आहे म्हणजे 200 कोटी रुपये वाढले. अगोदर 2400 कोटी रुपये होते आणि आता 2600 कोटी रुपये झाले. याठिकाणी 200 कोटी रुपये का वाढले ? तर पगार आणि वेतन देण्यासाठी. मी सहाय्या वेतन आयोगाच्या बाबतीत बोलणार नाही. पण 2768 कोटी रुपयांमध्ये योजनेतर खर्च किती ? तर 2346 कोटी रुपये हे नॉन प्लॅन एक्सपेंडीचर आहे. सन्माननीय वैद्यकीय शिक्षण मंत्री डॉ.विजयकुमार गावीत साहेब आपणही यापूर्वी सार्वजनिक आरोग्य विभागाचे मंत्री होता. त्यामुळे आपल्यालाही याची कल्पना आहे. याठिकाणी योजने अंतर्गत खर्च 422 कोटी रुपये आहे म्हणजे जवळपास 80:20 असे प्रमाण आहे म्हणजे नॉन प्लॅन एक्सपेंडीचर 80 टक्के खर्च होत आहे आणि ते प्रमाण कसे कमी करता येईल या दृष्टीने प्रयत्न करणे हे माननीय मंत्री महोदय आपल्याला विभागाचे काम आहे. याबाबत आपण प्रयत्न करावा.

यानंतर श्री.बरवड . . .

श्री. अरुण गुजराथी....

आपली 2768 कोटी रुपये तरतूद आहे आणि आपल्या राज्याची लोकसंख्या 11 कोटी आहे. म्हणजे आपण दरडोई 251 रुपये देतो. ते किमान 500 रुपयांपर्यंत जावे. ते एका वर्षातच व्हावे असे मी म्हणत नाही. पण आपण याचा विचार करावा. आज भाववाढ होऊन देखील भाकरी स्वस्त आहे पण अर्ध्या ग्रॅमची टॅब्लेट महाग आहे किंवा ज्याचे वजन 5 ग्रॅम आहे ते इंजेक्शन देखील महाग आहे. ही वैद्यकीय सेवा अत्यंत महाग झालेली आहे. गरीब दर्द नहीं मिटा सकता, लेकिन दर्द गरीब को मिटा देता है. इतकी ही महागाई आहे. खाजगी डॉक्टरांकडे जावयाचे असेल तर त्याला घर, शेती एकतर गहाण ठेवावी लागते किंवा विकावी लागते. अगदी तालुक्याच्या ठिकाणी एखाद्या खाजगी हॉस्पिटलमध्ये गेलात तर एका दिवसाचे बिल 20 ते 25 हजार रुपये येते. तो रुग्ण खाजगी डॉक्टरकडे जातो याचा अर्थ आपली तालुक्याच्या ठिकाणी किंवा जिल्ह्याच्या ठिकाणी असणारी आरोग्य सेवा योग्य नाही किंवा आपण त्यांच्या विश्वासास पात्र नाही. पोस्टाच्या संदर्भात पूर्वी असे म्हणावयाचे की, पोस्टाच्या डिकाने पाकीट चिकटत नाही आणि सरकारी हॉस्पिटलच्या औषधाने माणूस सुधरत नाही. त्यामुळे मानसिकता बदलली पाहिजे. आज देखील चांगले डॉक्टर्स आहेत. जे.जे. हॉस्पिटलचे डीन डॉ. लहाने साहेब आहेत. आज देखील सेवाभावी डॉक्टर्स आहेत. मी असे म्हणेन की यामध्ये मॅनेजमेंट हा फार महत्वाचा इश्यू आहे. त्याकडे आपण पाहिले तर आपण चांगल्या पध्दतीने आरोग्य सेवा देऊ शकतो.

सभापती महोदय, महाराष्ट्राच्या आर्थिक पाहणीमध्ये आकडेवारी दिलेली आहे. ती सर्व आकडेवारी मी सांगणार नाही. जिल्हा रुग्णालये 23 आहेत, उप जिल्हारुग्णालये जवळपास 80 आहेत, ग्रामीण आणि कुटीर रुग्णालये 386 आहेत. आमच्याकडे चोपड्याला इमारत बांधली. आम्ही माननीय मंत्री महोदय श्री. गावित साहेबांना नेले होते. आमच्या चोपड्याला अगदी अप्रतिम इमारत बांधलेली आहे. जळगावला आपण आता नवीन इमारत बांधत आहोत. आजच्या प्रश्नोत्तराच्या यादीमध्ये अनुक्रमांक 20 वर जळगाव जिल्हा सामान्य रुग्णालयाच्या संदर्भात सन्माननीय सदस्य श्री. मनीष जैन यांचा प्रश्न आहे. त्यामध्ये पहिला प्रश्न असा विचारलेला आहे की, गेल्या पाच वर्षांपासून त्या ठिकाणी फिजिशियन नाही हे खरे आहे काय ? त्याला होय असे उत्तर दिले आहे.

RDB/ KTG/

श्री. अरुण गुजराथी ...

जिल्हा रुग्णालयात जर पाच पाच वर्षे फिजिशियन नसतील तर ते योग्य नाही. आपला दोष दाखविण्यासाठी मी उभा नाही पण याची आपल्याला काय व्यवस्था करता येईल हे पाहिले पाहिजे. त्या ठिकाणी 5 लाखाची वस्ती आहे. त्या ठिकाणी आठवड्यातून दोन दिवस बुलढाणा किंवा नाशिकवरून फिजिशियन आणतात अशी परिस्थिती आहे. यामध्ये आपण लक्ष घातले तर निश्चितपणे त्याचा लाभ होऊ शकेल.

सभापती महोदय, राज्यात फक्त 4 मनोरुग्णालये किंवा वेड्यांचे हॉस्पिटल्स आहेत. जशी लोकसंख्या वाढत आहे तशी वेड्यांची सुद्धा संख्या वाढत आहे. परवा मला एका पुस्तकाचे प्रकाशन करण्याची संधी मिळाली. त्यातील एक प्रकरण असे होते की, या वेड्या लोकांच्या देशाला शहाण्या लोकांनी बरबाद केले. आपल्याकडे पुणे, ठाणे वगैरे ठिकाणी वेड्यांचे हॉस्पिटल्स आहेत. त्याबाबत सुद्धा विचार करावा. दंत रुग्णालये फक्त 3 आहेत. ही रुग्णालये वाढविण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. मागच्या वर्षी आपण एक समिती नेमली होती. मुंबईमध्ये जे चॅरिटेबल हॉस्पिटल्स आहेत त्यांना आपण जागा वगैरे कमी दरामध्ये दिलेली आहे. त्याचा लाभ दारिद्र्य रेषेखालील व्यक्तींना मिळत नाही. त्या संदर्भातील समितीची बैठक झाली. त्या ठिकाणी 10 टक्के बेड्स गरिबांसाठी ठेवले पाहिजेत. त्या चॅरिटेबल हॉस्पिटल्सचे असे म्हणणे आहे की, 10 टक्के बेड्स ठेवणे आम्हाला परवडत नाही. चॅरिटी कमिशनरसमोर ती केस चालली. त्यामध्ये आपण लक्ष घातले तर फार बरे होईल. आपण मुंबईचा विचार केला तर मुंबईमध्ये असलेली सरकारी रुग्णालये ही फक्त परळ भागात आहेत. उपनगरामध्ये एकही शासकीय हॉस्पिटल नाही. संबंध महाराष्ट्रातूनच नव्हे तर सर्व जगातून मुंबईतील जे.जे.हॉस्पिटल आणि केईएम हॉस्पिटलमध्ये लोक येतात. मुंबई महानगरपालिकेच्या रुग्णालयांवर संबंध देशातून येणाऱ्या रुग्णांचा बोजा आहे तसाच बोजा जे.जे. हॉस्पिटलवर आहे. जे.जे. हॉस्पिटलमध्ये आणखी बेड्स वाढविता येतील काय याचा विचार करावा. जे.जे.हॉस्पिटल म्हणजे एक शहरच आहे किंवा एक टारुनशीप आहे. कोणीही यावे आणि त्या ठिकाणी उपचार करून घ्यावा. उपनगरामध्ये कॉर्पोरेशनच्या माध्यमातून किंवा विशेषतः शासनाच्या माध्यमातून एखादे हॉस्पिटल करता आले तर त्याचा लाभ होईल.



RDB/ KTG/

श्री. अरुण गुजराथी ....

आज आपण आयलॅंड सिटीची लोकसंख्या पाहिली तर त्यापेक्षा दुप्पट लोकसंख्या उपनगरामध्ये आहे. त्या ठिकाणी हॉस्पिटलची गरज आहे. मुंबई ते नाशिक आणि मुंबई ते पुणे या मार्गाचा विचार केला तर पुण्याहून कोणी माणूस येताना आजारी पडला किंवा नाशिकहून येताना कोणी माणूस आजारी पडला तर प्रथम लागणारे हॉस्पिटल हे सायन हॉस्पिटल आहे.

यानंतर श्री. खंदारे ....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.अरुण गुजराथी....

सायन हॉस्पिटल हे महानगरपालिकेचे आहे, मधल्या एरियामध्ये दुसरे कोणतेही शासकीय रुग्णालय नाही. मुंबई-पुणे व मुंबई-नाशिक या हाय-वेच्या दरम्यान ट्रॉमा सेंटरसाठी शासनाने जमीन उपलब्ध करून दिली तर खाजगी व्यक्ती त्या जागेवर ते ट्रॉमा सेंटर उभे करण्यासाठी पुढे येऊ शकतील. यासाठी मंत्री महोदयांनी प्रयत्न करावेत अशी मी त्यांना विनंती करतो.

सभापती महोदय, रुग्ण सेवेबरोबरच रुग्ण सुरक्षा सुध्दा महत्वाची आहे. हल्ली रुग्णालयातून लहान बालकांना पळवून नेण्याचे प्रकार होत आहेत. म्हणून रुग्ण सेवा + रुग्ण सुरक्षा याकडे शासनाने अधिक लक्ष दिले पाहिजे. रुग्णालयांमधून लहान बाळांना किंवा रुग्णांना कोणीही पळवून नेणार नाही याचीही शासनाने काळजी घेतली पाहिजे.

सभापती महोदय, केंद्र सरकारने आरोग्य सेवेवर कर लावला आहे तो कमी करण्यासाठी राज्य शासनाने प्रयत्न करावेत अशी मी विनंती करतो.

लोकांमध्ये आरोग्यविषयक जागरूकता निर्माण करणे आवश्यक आहे. यासाठी टी.व्ही.च्या माध्यमाचा चांगला उपयोग होऊ शकेल आणि त्याचा लाभ सुध्दा चांगला होईल असे मला वाटते.

सभापती महोदया, मघाशी आपणच असे म्हटले होते की, जागतिक आरोग्य परिषदेने सांगितल्या प्रमाणे राज्याच्या अर्थसंकल्पापैकी 5 टक्के तरतूद आरोग्य सेवेसाठी खर्च होणे आवश्यक आहे. सरकारने या वर्षाच्या अर्थसंकल्पात आरोग्य सेवेसाठी मागील वर्षापेक्षा अधिक तरतूद केली आहे. परंतु ही तरतूद प्रत्येक वर्षी वाढविली पाहिजे. तामीळनाडू राज्यात लोकांना मोफत आरोग्य सेवा पुरविली जाते. आपल्याकडे शासकीय रुग्णालयांमध्ये रुग्णांकडून केस पेपरसाठी प्रथम 5 रुपये घेतले जात होते, नंतर ही फी 10 रुपये केली. या रकमेमध्ये वाढ करण्यास हरकत नाही. केस पेपरच्या फी मध्ये शासन वाढ करीत असेल तर या रुग्णालयांमधून चांगल्या दर्जाची आरोग्य सेवा सुध्दा मिळणे आवश्यक आहे. शासनाने तसा जरूर प्रयत्न केला पाहिजे.

2...

श्री.अरुण गुजराथी....

सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांनी मघाशी असे म्हटले ते खरे आहे. आज अनेक प्रा.आ.केंद्रांमध्ये, उप जिल्हा रुग्णालयांमध्ये, ग्रामीण रुग्णालयांमध्ये ॲम्ब्यूलंस आहे तर ड्रायव्हर नाही, ऑपरेशन थिएटर आहे तर सर्जन नाही, सर्जन आहे तर ॲनेस्थेटिस्ट नाही अशी स्थिती आहे. या सोयी करण्यासाठी निधीची फार गरज आहे असे मला वाटत नाही. शासन ही सोय का करीत नाही असे मी विचारू इच्छितो. मंत्री महोदय, राज्यात अनेक ठिकाणी जिल्हा रुग्णालयांच्या, उप जिल्हा रुग्णालयांच्या देखण्या इमारती उभ्या राहिल्या आहेत, त्याचे बांधकाम चांगले आहे, कलर कॉम्बिनेशन चांगले झालेले आहे. परंतु त्यांच्या आतील सेवांचे काय ? या रुग्णालयांमध्ये डॉक्टर्स नाहीत. यामध्ये सुधारणा होणे आवश्यक आहे.

सभापती महोदय, आकस्मिकता निधीपैकी काही रक्कम सिव्हिल सर्जनना दिली तर त्याचा त्यांना चांगला उपयोग होऊ शकेल. आज अनेक रुग्णालयात 4-4 महिने एमआरआय मशीन बंद असते, सी.टी.स्कॅन मशीन 2-2 महिने बंद असते. एक्स-रे मशीन बंद असते. या यंत्र सामुग्रीच्या दुरुस्तीसाठी आवश्यकतेनुसार 2 लाख, 5 लाख इतकी रक्कम सिव्हिल सर्जनना दिली तर त्याद्वारे रुग्णांना सेवा मिळणे सुकर होईल असे मला वाटते.

सभापती महोदय, राज्य सरकारकडून कुपोषित माता व बालकांसाठी योजना राबविली जाते, परंतु त्यांच्यासाठी आणखी एखादी योजना सरकारला राबविता येणे शक्य असेल तर ती जरूर राबवावी. कारण सध्या चालू असलेल्या योजनेमुळे आपण फार चांगला परिणाम साधला आहे किंवा त्यात यश मिळाल्याचे मला दिसत नाही. मी केलेल्या सूचनांवर शासनाने जरूर विचार करावा अशी विनंती करून मी माझे भाषण संपवितो.

----

श्रीमती अलका देसाई (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य डॉ.सुधीर तांबे यांनी एक अत्यंत महत्वाची चर्चा या सभागृहात उपस्थित केली आहे, त्या चर्चेला पुढे नेण्यासाठी मी या ठिकाणी उभी आहे.

सभापती महोदय, अनेक सन्माननीय सदस्यांनी आपल्या परीने विचार मांडलेले आहेत. मी आपला अधिक वेळ घेणार नाही. जन्माला आलेल्या प्रत्येक व्यक्तीला अन्न, वस्त्र, निवारा, शिक्षण या मूलभूत गरजांची आवश्यकता असते. पण या मूलभूत गरजांच्या बरोबरीने सर्वांना आरोग्य सुविधा मिळणे हे सुध्दा तेवढेच महत्वाचे आहे. ही महत्वाची आरोग्य सेवा मिळावी अशी आपण चर्चा करित आहोत. या आरोग्य सेवेची व्यवस्था ज्या संस्थेने करावयाची आहे, त्यांच्याकडे आपण सर्वजण आशेने बघत असतो. आपण ज्यांच्याकडून ही अपेक्षा पूर्ण होण्याची आशा बाळगतो ती या संस्थेकडून पूर्ण होईल का असा प्रश्न माझ्यासमोर उभा राहतो. या प्रश्नाचे बऱ्याच वेळा नाही असेच उत्तर सापडते, असा माझा स्वतःचा अनुभव आहे.

यानंतर श्री.शिगम....

श्रीमती अलका देसाई....

आम्ही मुंबई शहरामध्ये राहाणारी मंडळी आहोत. तरी देखील ग्रामीण भागामध्ये आणि आदिवासी भागामध्ये जाण्याची वेळ येते त्यावेळी तेथील वैद्यकीय सेवेची अवस्था, मी "दारुण" असे म्हणणार नाही पण फार चमत्कारीक असल्याचे दिसून येते. आपण सर्वजण असे म्हणत असतो की, महाराष्ट्रातील वैद्यकीय शिक्षण आणि आरोग्य सेवा ही देशामध्ये पहिल्या क्रमांकाची आहे. काही बाबतीत ही वस्तुस्थिती खरी आहे असे म्हणतात येईल. परंतु शंभर टक्के ही वस्तुस्थिती आहे असे मात्र मी म्हणणार नाही. मी मुंबई शहरापासूनच सुरुवात करते. मुंबई शहरामध्ये सरकारी रुग्णालयांबरोबरच महानगरपालिकेचीही रुग्णालये आहेत. महानगरपालिकेच्या हॉस्पिटलमधील सिद्धहस्त डॉ.देशपांडे, डॉ. किरकिरे यांच्या सारखे डीन आम्ही पाहिलेले आहेत. लहान मुलांचे अतिशय नावाजलेले असे डॉ. आठवले होते. अशी ख्यातनाम मंडळी केईएम, सायन, नायर अशा महापालिकेच्या रुग्णालयातून काम करीत होती. या डॉक्टरांच्या कारकीर्दीमध्ये त्या रुग्णालयांना एक प्रकारचे वजन आणि वलय प्राप्त झालेले होते. आज केईएम मधील डीन देखील अशाच प्रकारे काम करीत आहेत. त्यांचे मी कौतुक करते. साधा फोन केल्यानंतरही रुग्णाला स्वतः जावून पाहणारा डीन मी गेल्या चार-पाच वर्षात पाहिला नव्हता.

सभापती महोदया, आरोग्याची सुरुवात स्वच्छतेपासून होते. मुंबई शहरातील स्वच्छतेचा बोजवारा उडालेला आहे. स्वच्छता हा थोडा वेगळा विषय आहे. मुंबईतील गटारे पाच-सहा वर्षापासून बंद असल्यामुळे पावसाचे पाणी वाहून जात नाही. ही गटारे साफ केली जात नाहीत. त्यामुळे डास निर्माण होतात. डासांच्या उत्पत्तीचे दुसरे कारण म्हणजे मुंबई शहरामध्ये मोठ्या प्रमाणावर होत असलेली बांधकाम हे आहे. या बांधकामामुळे मलेरिया, डेंग्यु या सारखे साथीचे रोग मुंबई शहरामध्ये कायम आहेत. मुंबई महानगरपालिकेवर वेगवेगळे आयुक्त येऊन गेले, आरोग्य खात्याने फर्माने काढली. परंतु स्वच्छतेच्या बाबतीत फारसा काही फरक पडलेला नाही. मुंबई शहरातील लोक संध्याकाळ झाली की हातामध्ये डास मारण्याची बॅट घेऊन डास मारण्याचा उद्योग करीत असताना दिसतात. तेव्हा यामध्ये काही तरी सुधारणा होणार आहे की नाही असा माझा मंत्री महोदयांना सवाल आहे.

..2..

श्रीमती अलका देसाई....

सभापती महोदया, मुंबईमध्ये टी.बी.च्या रुग्णांची संख्या वाढत आहे. ज्यांना टी.बी.चा प्रादुर्भाव झालेला आहे असे रुग्ण मृत्यूमुखी पडले आहेत. तसेच टी.बी.च्या रुग्णावर उपचार व देखभाल करणा-या नर्सस, वॉर्डबॉय ही मंडळी देखील मृत्यूमुखी पडलेली आहे. याबाबतीत सरकार गांभीर्याने विचार करणार आहे की नाही ? ग्रामीण रुग्णालयांची अवस्था फारसी काही चांगली आहे असे मला म्हणावयाचे नाही. 27 जिल्ह्यातील ग्रामीण रुग्णालयामध्ये त्या त्या आजाराचे तज्ज्ञ डॉक्टर रोज तेथे असतात असे काही मी म्हणणार नाही. एखादा ताप आलेला रुग्ण रुग्णालयामध्ये आला आणि त्याला तपासण्यासाठी, औषध देण्यासाठी डॉक्टर उपलब्ध नसेल तर इमारतीकडे पाहून रुग्ण बरा होणार नाही. त्याला औषधाची गरज असते. ही त्याची गरज कधी पूर्ण होणार ? श्रीमंत लोक मोठमोठ्या डॉक्टरकडे उपचारासाठी जातात. मुंबई शहरामध्ये मोठमोठे डॉक्टर आहेत.

...नंतर श्री. गिते....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

T-1

ABG/ KTG/

प्रथम श्री.शिगम

12:15

श्रीमती अलका देसाई....

जवळ असलेले नाशिक शहर आहे, तसेच पुणे शहर आहे. त्या ठिकाणी ते जातील. परंतु सर्वसामान्य माणसाचे काय याबद्दलचे उत्तर शासनाला सापडत नाही असे मला नम्रपणे सुचवावयाचे आहे.

सभापती महोदया, हॉस्पिटल आहेत पण औषधे नाहीत. औषधे आहेत पण डॉक्टर नाहीत अशी वाईट अवस्था आज शासनाच्या रुग्णालयांची झालेली आहे. मला या ठिकाणी आणखी एक प्रश्न उपस्थित करावयाचा आहे की, महाराष्ट्रात भ्रूणहत्या मोठ्या प्रमाणावर होत आहे. मुलींचा जन्मदर कमी होतो आहे. ही गोष्ट राज्याला भूषणावह नाही. महाराष्ट्रात जे स्त्री रोग तज्ज्ञ आहेत. ते स्वतःची प्रॅक्टिस करीत आहेत. या सगळ्यांना आरोग्य खात्याकडून बोलावून घेऊन भ्रूणहत्यासंदर्भात एक, दोन दिवसाची परिषद घ्यावी. त्या परिषदेच्या माध्यमातून या बाबतीत उत्तर सापडते आहे काय याचा शोध घेणे गरजेचे आहे.

सभापती महोदया, आदिवासींच्या बाबतीत खूप बोलले जाते. मी मेळघाटमध्ये तीन दिवस वास्तव्यासाठी होते. तेथील आदिवासी कुटुंबीयाना मोठ्या प्रमाणात आरोग्य सेवा आजही उपलब्ध करून देण्याची गरज आहे. तेथे आरोग्य सेवा मोठ्या प्रमाणात उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने गांभीर्याने दखल घ्यावी अशी माझी नम्रतापूर्वक विनंती आहे.

सभापती महोदया, मुंबई शहरामध्ये एका मोठ्या हॉस्पिटलची मागणी गेल्या तीन वर्षांपासून सातत्याने करीत आहे. मी बजेटच्या अनुषंगाने भाषण केले, त्यात देखील ही मागणी मी केलेली आहे. पूर्ण उपनगरामध्ये हायवेला मिठागरांची जमीन आहे. ती जमीन संपादन करून ते लोकांच्या आरोग्याच्या गरजेपोटी शासनाने मोठे अद्ययावत हॉस्पिटल बांधावे अशी मी शासनाला विनंती करते.

सभापती महोदया, अर्थसंकल्पीय भाषणातील पृष्ठ क्रमांक 23 मध्ये सार्वजनिक आरोग्य अंतर्गत स्थापन केलेल्या शहरी आणि ग्रामीण भागातील विविध आरोग्य संस्था बांधकामासाठी 241.95 लाख रुपयांचा निधी 2011-12 मध्ये देण्यात येत आहे. मी जी हॉस्पिटलची मागणी केली, त्याच्या यामध्ये अंतर्भाव व्हावा अशी विनंती करते आणि विविध आरोग्य संस्थांच्या बांधकामासाठी एवढ्या मोठ्या प्रमाणात तरतूद उपलब्ध करून दिल्याबद्दल मी शासनाचे अभिनंदन करते आणि माझे मनोगत पूर्ण करते.

-----

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

T-2

ABG/ KTG/

प्रथम श्री.शिगम

12:15

श्री. भगवान साळुंखे ( पुणे विभाग शिक्षक ) : सभापती महोदया, सन्माननीय सदस्य डॉ. सुधीर तांबे यांनी नियम 260 अन्वये अतिशय महत्वाच्या विषयावर चर्चा उपस्थित केलेली आहे. या चर्चेच्या अनुषंगाने आरोग्य विमा योजना सुधारित करणे हे डॉ.तांबे यांना अभिप्रेत आहे. पण या ठिकाणी आरोग्याचा दर्जा सुधारणे संदर्भात चर्चा केली जात आहे. आरोग्य विमा योजने बाबत चर्चा करण्याचे राहून गेले आहे असे माझे मत आहे. या संदर्भात मी फक्त दोन मुद्दे मांडणार आहे.

सभापती महोदया, आरोग्य विमा योजनेमध्ये सुधारणा व्हावी म्हणून हा प्रस्ताव सभागृहात चर्चेला आलेला आहे. आरोग्य विमा योजनेमध्ये सुधारणा व्हावी यासाठी एक वेगळी व्यापक चर्चा सभागृहात घडवून आणली पाहिजे. सभागृहात या बाबतीत चर्चा होते असते, सभागृहाच्या बाहेर सुध्दा सुजाण व्यक्तींकडून या योजनेमध्ये कोणत्या सुधारणा करण्याची आवश्यकता आहे. या योजनेचे कोण लाभार्थी आहेत, लाभ घेत असताना लाभार्थ्यांना कोणत्या अडचणींना सामोरे जावे लागते आहे, या बाबतीत त्यांच्याकडूनही माहिती घेऊन त्याचे एकत्रिकरण करून ती योजना सुधारित केली जावी. म्हणून या योजनेसंबंधी व्यापक चर्चा संपूर्ण महाराष्ट्रात घडवून आणावी अशी माझी माननीय आरोग्य मंत्र्यांना विनंती आहे.

सभापती महोदया, माझा दुसरा मुद्दा असा आहे की, जनरल इन्शोरन्स कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया याच्या चार एजन्सीज् आहेत. ते कॉर्पोरेशन सुध्दा अशा प्रकारची विमा योजना राबवित आहे. त्या कॉर्पोरेशनकडून काही चांगल्या सकारात्मक सूचना महाराष्ट्र शासनाने घ्याव्यात आणि आरोग्य विमा योजना सुधारित करताना त्यांच्या सूचनेचा देखील विचार करावा. आरोग्य विमा योजना सुधारित केली गेली तर त्याचा फायदा राज्यातील 11 कोटी लोकांना होऊ शकतो. म्हणून शासनाने या गोष्टीची गांभीर्याने दखल घ्यावी.

सभापती महोदया, 1972 च्या दरम्यान प्राथमिक आरोग्य केंद्रे उभी करण्यासंबंधी योजना शासनाने केली....

यानंतर श्री. भोगले...



श्री.भगवान साळुंखे.....

त्या योजना राबविल्या जात आहेत. त्यानंतर या राज्यात किती जिल्हयांमध्ये प्रा.आ.केंद्रे असावीत, ती कशी असावीत याचा विचार झाला. परंतु प्रा.आ.केंद्राच्या संख्येमध्ये आणखी किती वाढ करता येण्यासारखी आहे यावर फार जोर दिला गेला नाही असे माझे मत आहे. त्यादृष्टीने शासनाने विचार केला पाहिजे. शासनाने महत्वाकांक्षी कार्यक्रम हाती घेतला तर आम्ही निश्चितच स्वागत करू. 'गाव तेथे शासकीय रुग्णालय' अशी योजना असणे आवश्यक आहे. प्रत्येक नागरिकाला शासनाच्या माध्यमातून आरोग्य सुविधा उपलब्ध करून देणे, अशा तऱ्हेचे नियोजन व रचना संपूर्ण राज्यभर उभी केली पाहिजे. यासाठी कालबद्ध कार्यक्रम निश्चित करून तो राबविण्याची आवश्यकता आहे.

सभापती महोदया, प्रत्येक व्यक्तीला जेव्हा जेव्हा आरोग्य सेवेची गरज भासते तेव्हा त्याला तातडी असते. आरोग्य सेवेची आवश्यकता भासेल तेव्हा शासकीय रुग्णालयामध्ये आरोग्य सेवा जर मोफत उपलब्ध नसेल तर नाईलाजाने रुग्णाला खाजगी आरोग्य सेवेकडे धाव घ्यावी लागते. तेथे त्याची लुटमार केली जाते. म्हणून प्रत्येक लोकवस्तीपर्यंत आरोग्य सेवेची योजना कशी राबविता येईल या दृष्टीने पायाभूत सोयी तयार केल्या पाहिजेत. प्रत्येक व्यक्तीला प्राथमिक आरोग्याचे उपचार दिल्यानंतर वरच्या दर्जाची आरोग्य सेवा आवश्यक असेल तरच प्रा.आ.केंद्रामध्ये आणणे आणि आज जी प्रा.आ.केंद्रे आहेत तेथील गुणवत्ता कशी सुधारता येईल याचा विचार झाला पाहिजे. या ठिकाणी अनेक माननीय सदस्यांनी प्रा.आ.केंद्रातील त्रुटी सभागृहाच्या निदर्शनास आणून दिल्या आहेत. तेथे पुरेसे डॉक्टर्स नाहीत, उपकरणे नाहीत. ग्रामीण आरोग्य केंद्रांना सर्वोपचार रुग्णालयाचा दर्जा देऊन जिल्हा स्तरावर असलेल्या सर्वोपचार रुग्णालयांची श्रेणीवाढ करावी. आज विशेष सेवा घेण्याकरिता रुग्णांना पुणे, मुंबईसारख्या मोठ्या शहरामध्ये जावे लागते. अशा विशेष सेवा जिल्हा स्तरावरील सर्वोपचार रुग्णालयांमध्ये उपलब्ध करून दिल्या तर मुंबई किंवा पुण्यासारख्या शहरामध्ये उपचारासाठी जावे लागणार नाही एवढे बोलून मी माझे भाषण पूर्ण करतो.

---

श्रीमती विद्या चव्हाण (नामनियुक्त) : सभापती महोदया, नियम 260 अन्वये डॉ.सुधीर तांबे यांनी मांडलेल्या प्रस्तावावर माझे विचार मांडण्यासाठी मी या ठिकाणी उभी आहे.

सभापती महोदया, अन्न, वस्त्र व निवारा याबरोबरच शिक्षण आणि आरोग्य हे देखील तितकेच महत्वाचे विषय आहेत. शासनाने शिक्षण व आरोग्य विषयाकडे जेवढ्या गांभीर्याने पाहिले पाहिजे तेवढ्या गांभीर्याने पाहिले जात नाही. भारतीय संविधानाच्या मार्गदर्शक तत्वातील कलम 45 मध्ये 0 ते 14 वर्षे वयोगटातील मुलांना मोफत व सक्तीचे शिक्षण द्यावे असे म्हटले आहे. संविधान तयार केले गेले त्यावेळेपासून पहिल्या दहा वर्षांमध्ये पंचवार्षिक योजनेची अंमलबजावणी झाली. नंतरच्या कालावधीत शासनाने सक्तीचा शिक्षणासाठी वयोमर्यादा 6 ते 14 वर्षे केली, ती अत्यंत चुकीची आहे. मध्यमवर्ग व श्रीमंत वर्ग आपल्या मुलांना दोन ते अडीच वर्षांपासून बालवाडी, नर्सरी किंवा के.जी.च्या वर्गांमध्ये प्रवेश घेऊ शकतो. परंतु गरिबांची मुले 6 वर्षांनंतर शिकायला जातात. माझ्या माहितीप्रमाणे मुलांच्या मेंदूची वाढ लहानपणापासून 4 ते 6 वर्षांपर्यंत होत असते, या काळात वाढणारी त्यांची ग्रासिंग पॉवर महत्वाची असते. अशा काळात मुलांना शिक्षणाचा लाभ न देता त्यांना शिक्षणापासून वंचित ठेवले जाते. 14 वर्षांनंतर मुले सातवी किंवा आठवीमध्ये जातात, तेव्हा त्यांना पुढच्या नववी-दहावीसारख्या महत्वाच्या वर्षात शासनाकडून जी मदत मिळाली पाहिजे ती दिली जात नाही. या गोष्टीचा प्रामुख्याने विचार झाला पाहिजे.

सभापती महोदया, 3 वर्षांपासून 14 वर्षांनंतरची दहावी-बारावीपर्यंतच्या शिक्षणाची जबाबदारी शासनाने स्वीकारली पाहिजे. 1966 मध्ये कोठारी आयोगाने एक महत्वाची शिफारस केली होती. जीडीपीच्या 6 टक्के खर्च शिक्षणावर झाला पाहिजे अशी ती शिफारस होती. परंतु प्रत्यक्षात 3 टक्के सुध्दा शिक्षणावर खर्च होत नाही ही दुर्दैवाची गोष्ट आहे.

नंतर व्ही.1...

श्रीमती विद्या चव्हाण .....

खाजगी शाळांमध्ये 25 टक्के जागा आर्थिक दुर्बल घटकांसाठी राखीव ठेवलेल्या असतात व त्यांच्या फीचा खर्च भागविण्यासाठी शासन मदत करते. या निमित्ताने माझी मुख्य मागणी अशी आहे की, जिल्हा परिषदा, नगरपालिका तसेच महानगरपालिका क्षेत्रातील शाळा मोठ्या प्रमाणावर बंद होत आहेत. मुंबई महापालिका क्षेत्रातील शाळा देखील बंद होण्याच्या मार्गावर आहेत. सहावा वेतन आयोग नुकताच लागू झालेला असून शिक्षकांनाही चांगले पगार मिळत आहेत, ही महत्वाची बाब लक्षात घेऊन या शाळांमधील शिक्षणाचा दर्जा टिकवून ठेवला तर त्या कदाचित बंद पडणार नाही हा विचार शासनाने करावा. तसेच अशा शाळांमधून कॉमन करिक्युलम, समान अभ्यासक्रम अशा सर्व शाळांमध्ये असला पाहिजे याकडेही शासनाने लक्ष दिले पाहिजे.

महोदया, आरोग्य सुविधा हा विषय सुध्दा अत्यंत महत्वाचा आहे. प्राथमिक आरोग्य केंद्र तसेच मोठमोठे हॉस्पिटल्स यांची आज अत्यंत दुरवस्था आहे त्यामुळे खेड्या-पाड्यात राहणारे लोक सुध्दा शासकीय दवाखान्यांमध्ये जात नाही. अशा हॉस्पिटल्समध्ये जाणाऱ्यांची संख्या ही 1/6 पेक्षाही कमीच आहे. श्रीलंकासारख्या देशाचा विचार केला तर त्या देशात सुध्दा आपल्या तुलनेत बालमृत्यू तीन पटीनेच आहे. तसेच जीडीपीच्या 2.5 टक्के एवढा खर्च त्या देशात आरोग्यावर केला जातो. डॉ. अभय बंग आणि डॉ. राणी बंग यांनी बालमृत्यूच्या संदर्भात शासनाला जो अहवाल सादर केलेला आहे त्यानुसार 80 टक्के मुलांचा जन्म घरातच होतो त्यामुळे घरातच जन्मलेल्या या मुलांना रोग प्रतिबंधक लसेस टोचल्या जात नाहीत. तसेच अंधत्व टाळण्यासाठी व्हिटामिन "ए" चे ड्रॉप्स दिले पाहिजेत ते सुध्दा दिले जात नाहीत, याचाही विचार व्हावा.

महोदया, मुंबई आणि पुण्यासारख्या शहरांमध्ये पंचतारांकित हॉस्पिटल्सची संख्या दिवसेंदिवस वाढत आहे. त्यांच्या बांधकामासाठी शासन एफएसआय वाढवून देते तसेच टीडीआर विकत घेण्याचीही परवानगी देते. त्या बदल्यात अशा हॉस्पिटल्सनी त्यांच्या हॉस्पिटल्समध्ये असलेल्या एकूण खाटांपैकी 10 टक्के खाटा दुर्बल घटकांचे उपचार करण्यासाठी वापराव्यात असा नियम आहे. पण या सवलतीचा फायदा घेण्यासाठी पिवळ्या रेशन कार्डाची अट घालण्यात आली तशी पिवळी रेशन कार्ड्स मुंबईत अत्यंत कमी लोकांकडे आहेत त्यामुळे त्यांना फायदा घेता येत

...2...

श्रीमती विद्या चव्हाण .....

नाही. तसेच ऑरेंज रेशन कार्डधारकांची संख्या मोठ्या प्रमाणात आहे व त्यांची आर्थिक परिस्थिती सुध्दा चांगली नसते म्हणून अशा लोकांना या पंचतारांकित हॉस्पिटल्समध्ये उपचार घेण्याच्या सवलतीचा लाभ मिळावा, अशी माझी विनंती आहे.

मुंबई महापालिकेमध्ये एकूण 227 वॉर्डस असून प्रत्येक वॉर्डमध्ये आरोग्य केंद्राची सुविधा करण्यात आलेली आहे. मध्यंतरीच्या काळात डेंग्यू आणि मलेरियाची साथ आली होती. अशा परिस्थितीत ब्लड टेस्टसाठी खाजगी हॉस्पिटल्समध्ये या गरीब लोकांना जावे लागले. म्हणून माझी विनंती आहे की, महापालिकेच्या प्रत्येक वॉर्डमधील आरोग्य केंद्रामध्ये पॅथॉलॉजी लॅबची व्यवस्था केली तर या भागातील गरीब लोकांना ब्लड टेस्टसाठी दुसरीकडे किंवा खाजगी हॉस्पिटल्समध्ये किंवा पॅथॉलॉजी लॅबमध्ये जाण्याची गरज पडणार नाही व इतर ठिकाणच्या शासकीय हॉस्पिटल्सवरील ताणही कमी होईल.

त्यानंतर कॅन्सरसारख्या दुर्घर रोगावर उपचार करण्यासाठी मुंबईत एकमेव टाटा हॉस्पिटल असून तेथे येणारे पेशंट्स आणि त्यांचे नातेवाईक यांना राहण्याची व औषधोपचाराची सुध्दा अडचण निर्माण होते, उपचारासाठी लवकर नंबर लागत नाही. म्हणून माझी अशी सूचना आहे की, सेंट जॉर्जेस रुग्णालय हे तसे रिकामेच असते. अशा हॉस्पिटलमध्ये टाटासारखे कॅन्सरवर उपचार करणारे हॉस्पिटल निर्माण करावे. एवढे बोलून माझे भाषण पूर्ण करते.

-----

....3....

श्रीमती दिप्ती चवधरी ( विधानसभेने निवडलेल्या ) : महोदया, अत्यंत महत्वाच्या आरोग्य सुविधांबाबतच्या प्रस्तावावर बोलताना मी फक्त दोन तीन मुद्द्यांचाच परामर्श घेणार आहे.

महोदया, पुण्यात खाजगी हॉस्पिटल्सची संख्या खूप मोठ्या प्रमाणात आहे. तरी देखील असून हॉस्पिटलवर बऱ्याच प्रमाणात ताण पडतो. मी पुण्याचे महापौर असतानाचा एक अनुभव सांगणार आहे. एकदा रस्त्यावर अपघात झाला व ओळखीच्या लोकांनी मला फोन करून ही बातमी सांगितली. त्यांनी सांगितले की, रस्त्यात एक अपघात झाला असून एक व्यक्ती रक्ताच्या थारोळ्यात पडलेली आहे व त्याचा इलाज करण्यास कोणीही तयार नाही. मी स्वतः माझे काम सोडूनप त्या ठिकाणी गेले तर मलाही ते दृश्य दिसले. कोणीही पुढे येत नव्हते हे पाहून मी आरडा-ओरडा केला व त्या व्यक्तिके प्राथमिक उपचार करायला लावले. पण मला ती व्यक्ती वाचेल याची खात्री वाटली नाही म्हणून तिला खाजगी हॉस्पिटलमध्ये हलविले. मला एखाद्या गोष्टीच्या खोलात जाऊन अभ्यास करण्याची सवय आहे. मी यासंबंधीचा अभ्यास केला तेव्हा असे लक्षात आले की, डॉक्टर्ससारख्या लोकांची सुध्दा सामाजिक जाणीव बोथट कशी झाली याचे आश्चर्य वाटते. खरे तर शासकीय रुग्णालयांमध्ये डॉक्टर्सची संख्याच मुळात कमी आहे. ही संख्या वाढविण्याची गरज आहे. त्याचबरोबर 27 वर्षांची तरुणी एकदा माझ्याकडे ऑफिसमध्ये आली आणि म्हणाली की, "मला आपल्याला आपल्या घरीच भेटून काही सांगावयाचे आहे." मी तिला आपल्या घरी बोलावून विचारले असता तिने सांगितलेली कथा हृदयद्रावक अशीच होती. ती म्हणाली की "मला एड्सची लागण झालेली आहे." अधिक चौकशी केली असता पुण्यात नोकरीला असलेल्या मुलाशी गावाकडच्या या मुलीचे लग्न झाल्यामुळे ती सुध्दा खुशीतच होती. पण मुलाकडील लोकांनी मुलाला एड्सची लागण झाल्याचे लपवून ठेवले. परिणामी या मुलीला सुध्दा एड्सची लागण झाली. अशा प्रकारे एका निष्पाप मुलीचे आयुष्य वाया गेले....

यानंतर श्री. जुन्नरे ....

तालिका सभापती ( अॅड. उषा दराडे ) : सभागृहाची वेळ 10 मिनिटांसाठी वाढवून देण्यात येत आहे.

श्रीमती दिप्ती चवधरी : सभापती महोदया, या महिलेचे लग्न झाल्यानंतर 3-4 वर्षांमध्ये नवरा एड्समुळे मरण पावला. नव-याच्या नावावर दोन खोल्या होत्या परंतु या खोल्या तिच्या दिरांनी स्वतःच्या नावावर करून घेतल्या व या महिलेला घराच्या बाहेर काढले. या महिलेच्या माहेरच्या लोकांनी या महिलेला सांगितले की, लहान बहिणीचे लग्न व्हावयाचे असल्यामुळे तू आमच्याकडे येऊ नकोस. माहेरच्या लोकांनी सुध्दा या महिलेला स्वीकारले नाही. या महिलेकडे उपचारासाठी काहीही पैसे नव्हते. ही महिला अक्षरशः ओळखीच्या लोकांकडून केळी, बिस्कट खारून दिवस काढत होती. या महिलेला माहिती होते की, एड्समुळे आपण काही जगणार नाही. परंतु डॉक्टरांना काय झाले आहे ते सांगण्याची तिची मानसिकता नव्हती. त्यामुळे मला आपल्याला विनंती करावयाची आहे की, गुप्तता राखली जाईल अशा ठिकाणी महिलांना उपचार करावयाचे असेल तर यासंदर्भातील कौन्सीलींगची व्यवस्था झाली तर चांगले होईल. आपल्याला जो आजार झालेला आहे तो लोकांना समजेल म्हणून भीती वाटत असते त्यामुळे अशा महिलांसाठी सहानुभूतीपूर्वक विचार करून कौन्सीलींगची सोय उपलब्ध करून देण्यात यावी अशी सूचना करून मी माझे दोन शब्द पूर्ण करते.

धन्यवाद.

श्री. सय्यद पाशा पटेल (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, आपण मला बोलण्यासाठी वेळ दिल्याबद्दल मी आपले आभार मानतो. मला माननीय आरोग्य मंत्र्यांना एक गोष्ट गांभीर्याने सांगावयाची आहे की, आपण रोजगार हमी योजनेवरील मजूराची मजुरी 127 रुपये केलेली आहे. मला जर 127 रुपये रोज मिळतो आणि मी जर आजारी पडलो तर काय होईल ? अशा परिस्थितीत सरकारी डॉक्टर तर गरीब माणसाकडे बघावयास सुध्दा तयार नाहीत. शहरात जर गेलो तर शहरातील हॉस्पिटल्स चालवणारे चाकू सु-यांना धार लावून कापायलाच बसलेले असतात. आता नाडी बघून डायग्नोसीस होत नाही. त्यामुळे डॉक्टर्स किती चाचण्या करतील याची काही गॅरंटी राहिलेली नाही. आरोग्य क्षेत्रात मोठ्या प्रमाणात विज्ञान आलेले आहे. एवढ्या चाचण्या 127 रुपये रोज घेणा-या माणसाला परवडतील काय ? गरीबाविषयी आपल्याला आपुलकी असेल तर मला शासनाला एक विनंती करावयाची आहे की, आरोग्य विमा योजना आपण केवळ सहा जिल्हयासाठीच लागू केली होती. जीवनदायी योजना सुरु आहे तर जे.जे.हॉस्पिटलमध्ये मोठ्या प्रमाणात वेटिंग लिस्ट आहे. या ठिकाणी औषध पुरवठा करणा-या कंपन्यांचे बिल थकले असल्यामुळे औषधे मिळत नाही व औषधे मिळत नसल्यामुळे ऑपरेशन्स होत नाही अशी मला माहिती मिळालेली आहे. तामिळनाडूमध्ये आरोग्याच्या संदर्भात चांगली योजना राबवली आहे तशी योजना आपल्याकडे राबवली तर चांगले होईल.

सभापती महोदय, आयसीयु कशाला म्हणायचे ? ज्या आयसीयुमध्ये एसी असतो त्याला आयसीयु म्हटले जाते.

यानंतर श्री. गायकवाड....

श्री.पाशा पटेल ..

एका रुग्णालयामध्ये आय.सी.यु. होता परंतु त्या ठिकाणी ए.सी. नाही. असा जर प्रकार असेल तर ते तपासून पाहण्यात यावे व संबंधित जो कोणी जबाबदार असेल त्याला कडक शिक्षा देण्यात यावी असे जर केले तर तुमचे नाव सगळीकडे होईल. लातूर सारख्या जिल्हयाच्या ठिकाणी आय.सी.यु.मध्ये जर ए.सी नसेल तर ते बरोबर नाही. सभापती महोदय, काही दिवसापूर्वी मी दोन पेशंटस घेऊन गेलो होतो आणि तेथील डॉक्टरांना असे म्हणालो की, या पेशंटचे ईसीजी काढावयाचा आहे. तेव्हा तेथे इसीजी काढण्याची सोयच नव्हती. साधी इसीजी काढण्याची सोय नसेल तर कलर डॉपलरची सोय आणखी दूर राहिली. अशा प्रकारे जर दवाखान्यामध्ये योग्य त्या आरोग्य सुविधा पुरविल्या जात नसतील तर हे दवाखाने बंद करण्यात यावेत. मागे कोणी तर असे म्हटले होते की जर शासनाला खरोखर हे दवाखाने चालवावयाची नसतील तर ती बीओटी तत्वावर चालविण्यासाठी देण्यात यावे.

सभापती महोदय, शेवटी मी दोन सूचना करू इच्छितो. आमच्या भागातील लोक अमुक रोग झाला, तमुक रोग झाला असून आमदार फंडातून मदत करण्यात यावी अशा प्रकारची विनंती रोजच मला करू लागले आहेत. परंतु आमदार फंडातून त्याकरता मदत करता येऊ शकत नाही त्यामुळे या लोकांसाठी एखादी प्रभावी योजना राबवता आली तर ती योजना माननीय मंत्र्यांनी राबवावी असे मला त्यांना सांगावयाचे आहे. त्यामुळे ग्रामीण भागातील लोकांचा आशीर्वाद माननीय मंत्र्यांना लाभेल आणि आरोग्य मंत्री म्हणून आपण या पदावर बसला आहात त्याचा काही तरी चांगला उपयोग होईल. त्याचबरोबर ग्रामीण भागातील लोकांच्या दृष्टीने आरोग्य विम्याची एखादी योजना प्रभावीपणे राबविण्यात यावी अशी विनंती करून मी माझे भाषण संपवितो.

**तालिका सभापती** (अॅड.उषा दराडे) : सभागृहाची बैठक आता स्थगित होत आहे. सभागृहाची नियमित बैठक 12.45 वाजता पुन्हा भरेल.

( सभागृहाची बैठक 12.36 ते 12.45 पर्यंत स्थगित झाली )

-----



## (सभापतीस्थानी माननीय सभापती)

पृ.शी./मु.शी.: तोंडी उत्तरे

## राज्यातील शैक्षणिक संस्थांना सामान्य दराने वीज बिल आकारण्याबाबत

(१) \* १४०४१ श्री.राजन तेली, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.दिलीपराव सोनवणे, श्री.वसंतराव खोटे, श्री.मनीष जैन , श्री.विक्रम काळे , डॉ.दिपक सावंत , श्री.दिवाकर रावते, श्री.परशुराम उपरकर , श्री.कपिल पाटील , श्री.जयंत पाटील , श्री.जैनुद्दीन जव्हेरी : सन्माननीय उप मुख्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात शैक्षणिक संस्था, विद्यालये, महाविद्यालये यांना वाणिज्यिक दराने वीज आकारणी होत आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सुरुवातीच्या काळात वाणिज्यिक दराने वीज आकारणी होत नव्हती, हेही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, राज्यातील शैक्षणिक संस्था, विद्यालये, महाविद्यालये यांना सामान्य दराने वीज आकारणीबाबत शासनाचा निर्णय झाला आहे काय,
- (४) नसल्यास, याप्रकरणी होणाऱ्या विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.राजेंद्र मुळक, श्री.अजित पवार यांच्याकरिता : (१) हे खरे आहे.

- (२) हे खरे आहे.
- (३) वीज आकारणीचे दर ठरविण्याचे अधिकार महाराष्ट्र राज्य वीज नियामक आयोगाला असल्यामुळे वीज नियामक आयोगाच्या केस नं. ११६/२००८, दिनांक १७ ऑगस्ट, २००९ च्या आदेशानुसार शैक्षणिक संस्था यांचा एल टी-२ बीगर घरगुती/व्यापारी लघुदाब दरसूचीमध्ये समावेश करण्यात आलेला आहे. त्यामुळे वीज नियामक आयोगाच्या आदेशानुसार लघुदाबावर तसेच उच्चदाबावर असणाऱ्या शैक्षणिक संस्थांना दिनांक १ ऑगस्ट, २००९ पासून बिगर घरगुती/व्यापारी दराने देयकाची वीज आकारणी करण्यात येत आहे.
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

श्री.दिलीपराव सोनवणे : सभापती महोदय, याठिकाणी तिसऱ्या क्रमांकाच्या उत्तरामध्ये असे म्हटलेले आहे की, "वीज आकारणीचे दर ठरविण्याचे अधिकार महाराष्ट्र राज्य वीज नियामक आयोगाला असल्यामुळे वीज नियामक आयोगाच्या केस नं.116/2008, दिनांक 17 ऑगस्ट 2009 च्या आदेशानुसार शैक्षणिक संस्था यांचा एल टी-2 बिगर घरगुती/व्यापारी लघुदाब दरसूचीमध्ये समावेश करण्यात आलेला आहे." याबाबतीत जवळजवळ 2004 पासून शैक्षणिक संस्थांना वेतनेतर अनुदान दिले जात नाही. संस्थांची परिस्थिती अतिशय गंभीर असताना अशा प्रकारे विजेची बिले भरणे अशक्य आहे. म्हणून माझी अशी विनंती आहे की, . . . .

**सभापती** : मी सन्माननीय सदस्य श्री.दिलीपराव सोनवणे यांना सांगू इच्छितो की, त्यांनी आपला प्रश्न अत्यंत थोडक्यात मांडणे आवश्यक आहे. अन्यथा . . . .

श्री.दिलीपराव सोनवणे : सभापती महोदय, ठीक आहे. माझा प्रश्न असा आहे की, शैक्षणिक संस्थांकडून वीज आकारणी करण्यात येणार आहे. याबाबतीत महाराष्ट्र वीज नियामक मंडळाला तशा प्रकारे सूचित केले जाईल काय आणि घरगुती दर पध्दतीने बिल आकारले जाईल काय ?

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, महावितरणतर्फे लघुदाब दरसूची मधील ग्राहक तसेच शाळा, महाविद्यालये तसेच इतर शैक्षणिक संस्थांना एल-टी-1 घरगुती दराप्रमाणे वीज देयक आकारण्यात येते.आता सन्माननीय सदस्यांनी सांगितल्याप्रमाणे विजेचे टॅरिफ ठरविण्याचे अधिकार एम.ई.आर.सी.कडे आहेत आणि मागच्या वर्षी जो टॅरिफ तयार केला आणि तो प्रपोज करुन एम.ई.आर.सी.ला दिला.त्यामध्ये एम.ई.आर.सी.कडून शाळा, कॉलेजेस् यांना कमर्शियल रेटमध्ये आणण्यात आले होते.

(अनेक सन्माननीय सदस्य एकदम बोलतात.)

**सभापती** : माननीय मंत्री महोदयांचे उत्तर पूर्ण होऊ द्यावे.

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, दरवर्षी आपण आपला प्लॅन तयार करुन एम.ई.आर.सी.कडे देतो आणि यावर्षी आपण जी पिटीशन एम.ई.आर.सी.कडे देणार आहोत, त्या मध्ये एक उपवर्ग तयार करीत आहोत आणि त्यामध्ये ज्या शाळा, जी महाविद्यालये आणि जी हॉस्पिटल्स शासनाची आहेत, ज्यांना शासन थेट अनुदान देते अशा सर्वांना त्यामध्ये समाविष्ट करुन त्या उपवर्गामध्ये टॅरीफ कमी करण्याचे आपण नियोजन तयार केलेले आहे आणि आता आपण काही दिवसामध्येच तो प्लॅन एम.ई.आर.सी.कडे देणार आहोत.

श्री.कपिल पाटील : याठिकाणी सभापती महोदय, अनुदानित शिक्षण संस्थांना, महाविद्यालये यांना सवलतीच्या दरामध्ये वीज मिळण्याबाबतचा प्रश्न आहे. शासनाने मागच्या वेळेला वेळच्यावेळी नियामक आयोगाकडे प्लॅन सादर का केला नाही, यासाठी विलंब होण्याची कारणे काय आहेत, आता आपण हे कधी करणार आहात? कारण आम्ही आतापर्यंत बऱ्याच वेळेला माननीय वित्त मंत्र्यांना भेटलो आहोत. तसेच शासनालाही अनेक संस्थांनी निवेदने दिलेली आहेत. पण शासनाकडून यासंबंधातील पिटीशन उशिरा गेले आहे. याच्या विलंबाची कारणे सांगायची आणि या आठवड्यामध्ये हे पिटीशन सादर करणार आहात काय ?

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, आपण येणाऱ्या वर्षासाठी जे पिटीशन देणार आहोत, त्याबाबतीत सांगावयाचे तर सदरहू पिटीशन तयार करण्याचे काम अंतिम टप्प्यामध्ये आहे. त्यामध्ये आपल्याला उपवर्ग निर्माण करावयाचा आहे आणि त्यामध्ये आपल्याला शासनाच्या ज्या शाळा आहेत, महाविद्यालये आहेत, हॉस्पिटल्स आहेत त्यांना घेऊन 15 ते 20 दिवसांमध्ये आपले पिटीशन .....

श्री.कपिल पाटील : सभापती महोदय, हा दर किती दिवसांमध्ये . .....

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, आपल्याला जो दर प्रस्तावित करावयाचा आहे तो सध्याचा रेसीडेन्शियलचा जो दर आहे त्याच्या जवळपास आणि जी गर्व्हमेंट रेग्युलेटेड महाविद्यालये आहेत त्यांचा जो दर आहे त्याच्या जवळपास आणण्याचा प्रयत्न करणार आहोत.

श्री.रामनाथ मोते : सभापती महोदय, याठिकाणी चॅरिटेबल ट्रस्टकडून किंवा धर्मदाय संस्थांकडून शाळा किंवा महाविद्यालये चालविली जातात आणि त्याठिकाणी विद्यार्थ्यांना सोयी-सवलती उपलब्ध होण्यासाठी या विजेचा वापर केला जात आहे. या शाळा कोणत्याही प्रकारच्या वाणिज्यिक उपयोगासाठी या विजेचा वापर करीत नाहीत. या शाळांना यापूर्वी घरगुती दराने विजेची आकारणी होत होती. आता आपण शाळांना वाणिज्यिक घटक म्हणून समाविष्ट केले आहे, त्यामुळे दर वाढले असे नाही, तर आपण गट बदलला. म्हणून पुन्हा एकदा या सर्व शाळांना घरगुती दराप्रमाणे वीज आकारणी करण्याच्या संदर्भात शासन एम.ई.आर.सी.कडे शिफारस करणार आहे काय ?

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, मी आताच सांगितले की, राज्य शासन ज्या संस्था चालविते म्हणजे ज्याला राज्य शासन संपूर्णपणे फंडींग करते म्हणजे उदाहरणार्थ आपल्या जिल्हा परिषदेच्या शाळा असोत किंवा शासकीय हॉस्पिटल असोत, अशा प्रकारे गर्व्हमेंट एडेड संस्था .....

. . . .झेंड -3

श्री.राजेंद्र मुळक . . . .

असतील,अनुदानित शाळा असतील त्या सर्व अनुदानित शाळांना आपण या उपवर्गामध्ये आणणार आहोत.

श्री.विक्रम काळे : सभापती महोदय, माननीय मंत्री महोदयांनी सांगितले की, आता हे दर ठरविण्याचे अधिकार नियामक आयोगाला आहेत. पण शेवटी त्याच्यावर सुध्दा आपले काही नियंत्रण आहे की नाही ? नाहीतर वाटेल ते दर आकारून संबंधितांना लुबाडण्याचे काम करणार आहात काय?

यानंतर श्री.बरवड . . . .

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

ता.प्र.क्र. 14041 ....

श्री. विक्रम काळे ....

म्हणजे शासनाने या सर्व शाळा बंद करण्याचे ठरविले आहे का ? या शाळा ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण देण्याचे काम करतात.

**सभापती** : सन्माननीय सदस्यांनी प्रश्न विचारावा.

श्री. विक्रम काळे : सभापती महोदय, या ठिकाणी उद्विग्न होऊन बोलावे लागते. ग्रामीण भागातील शाळांना सुध्दा...

**सभापती** : सन्माननीय सदस्य श्री. विक्रम काळे यांना सांगू इच्छितो की, आपली प्रश्न विचारण्याची हीच पध्दत असेल तर शक्यतो मी आपल्याला प्रश्न विचारण्याची परवानगी देणार नाही. एका प्रश्नाला जर 18 ते 20 मिनिटे जाणार असतील तर कसे काय शक्य आहे ?

श्री. विक्रम काळे : सभापती महोदय, आपले म्हणणे बरोबर आहे. मी स्पेसिफिक प्रश्न विचारतो. हे अधिवेशन संपण्यापूर्वी आपण नियामक मंडळापुढे ज्या खाजगी शाळा आहेत, ज्यांना शासन अनुदान देते अशा खाजगी शाळा आणि महाविद्यालये मग ती शहरातील असो किंवा ग्रामीण भागातील असो, त्या सगळ्यांना घरगुती दराप्रमाणे वीज आकारणी करणार का, हा सगळ्यात महत्वाचा प्रश्न आहे. अधिवेशन संपण्याच्या आधी शासन हे करणार का ?

श्री. राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, मी आताच सांगितले की, आपल्याला या टॅरिफ प्लॅनचे जे पिटीशन एमईआरसीकडे दाखल करावयाचे आहे ते अंतिम टप्प्यात आहे. सन्माननीय सदस्यांनी केलेल्या सूचना तसेच मी सांगितलेल्या सर्व गोष्टी या सर्वांचा सहानुभूतीपूर्वक विचार करू. कारण सर्व ज्या शैक्षणिक संस्था आहेत त्या सोशल कॉजसाठी आहेत. या सर्व सोशल कॉजसाठी चालणाऱ्या संस्थांना जास्तीचा अधिभार लागू नये, टॅरिफ प्लॅनमध्ये मोठी तफावत राहू नये हा सर्व दृष्टीकोन लक्षात घेऊनच आपण टॅरिफ प्लॅन तयार करित आहोत. 15 ते 20 दिवसांमध्ये नवीन टॅरिफ प्लॅनचे पिटीशन एमईआरसीकडे देणार आहोत.

डॉ. सुधीर तांबे : सभापती महोदय, वीज नियामक मंडळ जर याला अनुमती देत नसेल तर जशी आपण शेतकऱ्यांना किंवा शेतीसाठी सबसिडी देतो तशी सबसिडी शाळांना देणार का ?

...2...

RDB/

ता.प्र.क्र. 14041 ....

श्री. राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, ते व्यावहारिक होऊ शकत नाही. कारण आता वीज निर्मितीचा जो खर्च आहे तो 5 रुपये 19 पैसे आहे आणि आपण आताच सबसिडाईज्ड दराने वीज देत आहोत. आपण मोठ्या प्रमाणात शेतकऱ्यांना सबसिडी देत आहोत आणि कोठे तरी ही सबसिडी मिट करीत असताना राज्य शासनाला ते पैसे जनरेशन कॉस्टची जी गॅप आहे ती भरून काढण्यासाठी खर्च करावा लागतो. सन्माननीय सदस्य डॉ. सुधीर तांबे यांनी सांगितल्याप्रमाणे या सर्व संस्थांनाही त्या दरामध्ये वीज पुरवठा करणे व्यावहारिक होऊ शकणार नाही.

श्री. जयंत प्र. पाटील : सभापती महोदय, वीज नियामक मंडळावर आपले काही नियंत्रण नाही याची मला जाणीव आहे. कारण वीज नियामक मंडळ पूर्णपणे स्वतंत्र आहे. परंतु प्रस्ताव करीत असताना ग्रामीण भागातील शाळा आणि शहरी भागातील शाळा यांच्यामध्ये शासन तफावत करणार आहे का ? शहरी भागातील शाळांना वेगळ्या तऱ्हेचे काही तरी उत्पन्न मिळते. मुंबईमध्ये ज्या मोठमोठ्या शाळा आहेत. शहरी भागामध्ये महापालिकेतील शाळा, 'अ' वर्ग नगरपालिकेतील शाळा, 'क' वर्ग नगरपालिकेतील शाळा अशी वर्गवारी करून ग्रामीण भागातील शाळांना जास्त सवलत देण्याचा प्रस्ताव शासन करणार का ?

श्री. राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, मी आधीच सांगितले आहे की, शासनाच्या ज्या शाळा आहेत, शासनाचे जे हॉस्पिटल्स आहेत, ज्या अनुदानित शाळा आहेत मग त्या शहरात असतील किंवा ग्रामीण भागात असतील किंवा जिल्हा परिषदेच्या असतील किंवा नगरपालिकेच्या असतील त्या सर्वाना आपण त्या उपवर्गामध्ये कव्हर करीत आहोत.

---

...3...

RDB/

**राज्यात बालकामगारांची पिळवणूक होत असून मतिमंद  
मुलांचा छळ होत असल्याबाबत**

**(२) \* १३१५५ श्री.विनायकराव मेटे : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-**

(१) राज्यात जवळपास ७५ हजार बालकामगारांची पिळवणूक होत आहे तसेच बालसुधारगृहे मतिमंदांच्या शाळा व आश्रमशाळांमधून शिकणाऱ्या मुलामुलींचा लैंगिक छळ होत असल्याच्या तक्रारी शासनास प्राप्त झाल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याप्रकरणी शासन स्तरावर चौकशी करण्यात आली आहे काय,

(३) असल्यास, त्यात काय निष्पन्न झाले व त्यानुसार या प्रकरणी आवश्यक ती उपाययोजना करून त्यात दोषी असलेल्या कारखाने चालक तसेच बालसुधारगृह चालक व शाळा चालकांवर काय कारवाई केली वा करण्यात येत आहे ?

**प्रा.वर्षा गायकवाड :** (१) होय.

(२) होय.

संबंधित अधिकाऱ्यांमार्फत चौकशी करण्यात आली आहे.

(३) बाल कामगारांची मुक्तता करून त्यांना शिक्षणाच्या मुख्य प्रवाहात आणण्यात येत आहे. जिल्हाधिकाऱ्यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रत्येक जिल्ह्यात जिल्हा कृती दलाची स्थापना केली आहे. या कृती दलांमार्फत २०१० अखेर १,६३७ धाडसत्रांचे आयोजन करून ४,७५४ बाल कामगारांना मुक्त करण्यात आले आहे. तसेच बाल कामगारांना कामावर ठेवून कायदेशीर तरतुदीचा भंग करणाऱ्या आस्थापनांविरुद्ध बाल कामगार प्रतिबंध व नियमन अधिनियम, १९८६, बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम २०००, भारतीय दंड विधान या अंतर्गत कायदेशीर कारवाई करण्यात आली आहे. जे बाल कामगार इतर राज्यातील असतील त्यांना त्यांच्या पालकांपर्यंत पोहोचविण्यापर्यंत महिला व बाल विकास विभागाच्या बालगृहात ठेवण्यात येते व जे बाल कामगार आपल्या राज्यातील असतील त्यांनाही महिला व बाल विकास विभागामार्फत त्यांच्या पालकांपर्यंत पोहोचविण्यात येते.

महिला व बाल विकास विभागाच्या अखत्यारितील दोन संस्थांमध्ये आढळून आलेल्या लैंगिक अत्याचाराबाबत संबंधित संस्थाचालकांविरुद्ध पोलीसांत गुन्हा दाखल केला असून, संस्थेची मान्यता/नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करण्यात आलेले आहे. त्याचप्रमाणे संबंधित जबाबदार अधिकाऱ्यांना सेवेतून तात्काळ निलंबित केलेले आहे. आदिवासी विकास विभागाच्या ४ आश्रम शाळांमध्ये लैंगिक छळ होत असल्याच्या घटना घडल्यानंतर संबंधितांविरुद्ध पोलीस स्टेशनमध्ये गुन्हा नोंदविण्यात आला असून, दोषी कर्मचाऱ्यांविरुद्ध निलंबनाची कारवाई केलेली आहे. त्याप्रमाणे अनुदान थांबविण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत. सामाजिक न्याय विभागाच्या अखत्यारितील विमुक्त जाती व भटक्या जमातीच्या मुला-मुलींकरिता असलेल्या आश्रम शाळांमध्ये मुलींवर लैंगिक अत्याचाराच्या दोन घटना आढळून आल्या आहेत. दोन संस्थांमध्ये आढळून आलेल्या लैंगिक अत्याचाराबाबत संबंधित संस्था चालकांविरुद्ध पोलीसात गुन्हा दाखल केला असून, एक संस्थेची मान्यता/नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करण्यात आलेले आहे. त्याचप्रमाणे एका संस्थेतील संबंधित जबाबदार सह शिक्षकास सेवेतून कायमचे बडतर्फ केले आहे. प्रकरण न्यायप्रविष्ट आहे.

RDB/

ता.प्र.क्र. 13955....

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदय, मी माननीय मंत्री महोदयांना विचारू इच्छितो की, आपण प्रश्नाच्या उत्तरामध्ये काही दुरुस्ती करणार आहात का ? कारण या ठिकाणी जो प्रश्न विचारलेला आहे त्याला भलतेच उत्तर दिलेले आहे. त्या उत्तराचा काहीही संबंध नाही. पहिला प्रश्न असा विचारलेला आहे की, राज्यात 75 हजार बालकामगारांची पिळवणूक होत आहे तसेच बालसुधारगृहे मतिमंदांच्या शाळा व आश्रमशाळांमधून शिकणाऱ्या मुलामुलींचा लैंगिक छळ होत असल्याच्या तक्रारी शासनास प्राप्त झाल्या आहेत, हे खरे आहे काय ? या प्रश्नाला 'होय' असे उत्तर दिले आहे. या ठिकाणी 75 हजार बालकामगारांसंबंधीचा प्रश्न विचारलेला आहे आणि उत्तरामध्ये फक्त 3-4 प्रकरणे दिलेली आहेत आणि बाकीची बोळवण सोयीस्करपणे केलेली आहे. नेमके काय झाले, काय नाही याचे काहीही उत्तर दिलेले नाही. माझी माननीय मंत्री महोदयांना विनंती आहे की, आपण उत्तरामध्ये काही दुरुस्ती करणार आहात काय ? नाही तर हा प्रश्न आपण राखून ठेवावा. हा अतिशय मोठा आणि महत्वाचा प्रश्न आहे. बाकीचे प्रश्न मी नंतर विचारतो.

प्रा. वर्षा गायकवाड : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी असा प्रश्न विचारलेला आहे की, बाल कामगारांच्या संदर्भात अशा प्रकारच्या तक्रारी प्राप्त झाल्या आहेत काय ? त्या संदर्भात 'होय' असे उत्तर दिलेले आहे.

यानंतर श्री. खंदारे ...



ता.प्र.क्र.13955.....

प्रा.वर्षा गायकवाड....

स्वयंसेवी संस्थांच्या, नागरिकांच्या व कामगार संघटनेच्या माध्यमातून तक्रारी प्राप्त झाल्या आहेत का असे विचारले होते, या प्रश्नाला 'होय' असे उत्तर दिले आहे.

श्री.किरण पावसकर : सन 2010 मध्ये बाल कामगार मुक्त करण्याची घोषणा करण्यात आली. दिनांक 10 जून रोजी 'बाल कामगार मुक्त दिन' साजरा केला जातो, त्यावर सगळ्यांची भाषणे होतात. त्याच प्रमाणे या सभागृहात सुद्धा अनेकदा बाल कामगारांसंबंधी चर्चा झालेली आहे. त्या चर्चेला मंत्री महोदयांकडून उत्तरही दिले जाते. परंतु प्रत्यक्षात त्याची अंमलबजावणी होत नाही. राज्यातील 75 हजार बाल कामगारांची पिळवणूक होत आहे काय, या प्रश्नाला मंत्री महोदयांनी 'होय' असे उत्तर दिले आहे. तिसऱ्या क्रमांकाच्या उत्तरामध्ये असे नमूद केले आहे की, "2010 अखेर 1,637 धाड सत्रांचे आयोजन करण्यात आले, त्यातून 4754 बाल कामगारांना मुक्त करण्यात आले आहे," याची टक्केवारी किती आहे, शासनाने धाड सत्र सुरु केले, परंतु 5 धाडसत्रानंतर 1 बाल कामगार मिळू शकेल अशी विभागाची अपेक्षा होती का ? राज्यात 75 हजार बाल कामगारांची पिळवणूक होत असल्याचे शासनाने मान्य केले आहे. या 75 हजारांपैकी 4,754 बाल कामगारांना मुक्त केले आहे, पण उर्वरित बाल कामगारांचे भवितव्य काय आहे ? शहापूरमध्ये असाच प्रकार घडल्यानंतर त्यात 3 मुलांचा मृत्यू झाला होता. त्या प्रकरणात अतिप्रसंग झाल्याचे निदर्शनास आले होते. त्या प्रकरणात एका अधिका-यास निलंबितही केलेले आहे. शासनाकडून या प्रश्ना विषयी ढोस कारवाई केली जाणार आहे का, 75 हजार बाल कामगारांपैकी 20 हजार बाल कामगार आज मुंबईत काम करीत आहेत. शासनाने खाजगी संस्थांवर अवलंबून न राहता यासंबंधी काही धोरणात्मक निर्णय घेणार आहे का, बाल कामगारांना कामावर ठेवणारे जे दलाल आहेत त्या दलालांपैकी किती लोकांवर शासनाने कारवाई केली आहे ?

प्रा.वर्षा गायकवाड : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी कामगार विभागासंबंधी पहिला प्रश्न विचारला आहे, त्यांचा दुसरा प्रश्न महिला व बालविकास विभागासंबंधी आहे. हयूमन राईट्स रिपोर्टसनुसार मेन वर्कर्सची संख्या 3 लाख 92 हजार इतकी आहे. मार्जिनल वर्कर्सची संख्या 3 लाख 72 हजार आहे. कामगार विभागामार्फत दि.18 मे, 2005 ते दि.31.12.2010 या काळात

2....

NTK/

ता.प्र.क्र.13955.....

प्रा.वर्षा गायकवाड.....

धाडसत्रे झाली त्यांची संख्या 1,726 आहे. या धाडसत्रातून 4,791 मुलांची सोडवणूक करण्यात आली. यामध्ये महाराष्ट्र राज्यातील मुलांची संख्या 1,587 असून हे प्रमाण 10 टक्के आहे. राज्याबाहेरील मुलांची संख्या 3,164 इतकी आहे. या धाडसत्रानंतर 1,747 मालकांना अटक केलेली आहे. शासनाने बाल कामगारांच्या किती दलालांवर कारवाई केली आहे असा प्रश्न विचारण्यात आला आहे. माझ्याकडे उपलब्ध असलेल्या माहितीनुसार कामगार विभागार्फत 1997 मध्ये प्रॉसिक्यूशनच्या 440 केसेस दाखल झालेल्या आहेत. 2001-02 मध्ये 991 केसेस दाखल झाल्या आहेत, 1999-2000 या वर्षातील माहिती निरंक आहे, केसेसची एकूण संख्या 731 इतकी आहे.

श्री.विनायक मेटे : सभापती महोदय, मंत्री महोदय इतर सर्व माहिती देत आहेत, परंतु आम्ही विचारलेल्या प्रश्नांना त्यांच्याकडून उत्तर मिळत नाही.

प्रा.वर्षा गायकवाड : सन्माननीय सदस्यांनी 75 हजार बाल कामगारांविषयी प्रश्न विचारलेला आहे. ह्यूमन राईट्सच्या रिपोर्टनुसार किती तक्रारी प्राप्त झाल्या आहेत ते मी सांगितले आहे. शासनाने या मुलांची पिळवणूक थांबविण्यासाठी किती धाडसत्रे आयोजित केली, शहापूर येथील प्रकरणासंबंधी सुध्दा प्रश्न विचारण्यात आला आहे. त्या प्रकरणातील 5 पैकी 4 मुले होते व 1 मुलगी होती. ती मुलगी मरण पावली आहे. यामध्ये मूत्रपिंडाचा आजार, क्षय रोग, फिटस् व झटके येणे असे कारण दिलेले आहे. सन्माननीय सदस्यांनी जे सांगितले ते सत्य आहे. प्रेमदास संस्था, ऐरोली येथे 5 मुलींची वैद्यकीय तपासणी केली असता लैंगिक छळ केल्याचे रिपोर्टमध्ये आढळून आले आहे. त्यामुळे त्या संस्थेची मान्यता रद्द करण्यात आली, रजिस्ट्रेशन रद्द करण्यात आले आहे. तसेच जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकाऱ्यांना सुध्दा निलंबित केलेले आहे.

यानंतर श्री.शिगम....

श्री. अरुण गुजराथी : उत्तरामध्ये विसंगती आहे हे स्पष्ट आहे. 75 हजार बाल कामगारांची पिळवणूक होत आहे काय, या प्रश्नाला "होय" असे उत्तर दिलेले आहे. या 75 हजार बाल कामगारांपैकी कारखान्यात, कार्यालयात, बेकरीत, बांधकाम व्यवसायात, हॉटेल व्यवसायात काम करणारे बाल कामगार किती आहेत याचे विश्लेषण मंत्री महोदय सभागृहाला देतील काय ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : मी सुरुवातीलाच सांगितले की, शासनाकडे तक्रारी प्राप्त झाल्या आहेत काय असा जो प्रश्न सन्माननीय सदस्यांनी विचारलेला होता त्याला "होय" असे उत्तर दिलेले आहे. हे बाल कामगार कोठे कोठे आहेत असा प्रश्न सन्माननीय सदस्यांनी विचारलेला आहे. हॅण्ड एम्ब्रायडरीमध्ये 26 टक्के, हॉटेल व्यवसायात 36 टक्के, बेकरी व्यवसायात 5 टक्के, ज्वेलरी व्यवसायात 6 टक्के, गार्मेंट 3 टक्के, लेबर इण्डस्ट्री 2 टक्के, ब्रिक्समध्ये 2 टक्के आणि बाकीच्या व्यवसायामध्ये 10 टक्के या प्रमाणे बालकामगार काम करतात.

श्री. हेमंत टकले : हा अतिशय संवेदनशील विषय आहे. मंत्री महोदयांकडून आलेल्या उत्तरामधून एक प्रकारची प्रचंड उदासीनता प्रकट होते. या ठिकाणी 75 हजार बालकामगारांचे स्टॅटिस्टिक्स देण्यात आले. याबाबतीत होणा-या कारवाईमध्ये बरीच अनियमितता आहे. त्यामुळे होणारी शिक्षा पाहता या समस्येला पायबंद घालून त्यामध्ये सुधारणा होईल असे दिसून येत नाही. म्हणून हा प्रश्न सोडविण्यासाठी विशेष उपाययोजना शासन करील काय ? या ठिकाणी धाडसत्राचे गणित मांडलेले आहे. त्या धाडसत्राचा आदर्श असा परिणाम झालेला नाही अशा निष्कर्षाप्रत येऊन यापुढे या विषयाकडे अधिक गांभीर्याने पाहून मालकांना जरब बसण्याच्या दृष्टीने कायद्यामध्ये तरतूद करण्यात येईल काय ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : बाल कामगार प्रतिबंध अधिनियम 1986 हा केन्द्र शासनाचा कायदा आहे. हा प्रश्न कामगार विभागाशी निगडित आहे. या कायद्यामध्ये शिक्षेची तरतूद ही 3 महिन्यापेक्षा कमी नाही आणि 1 वर्षापेक्षा अधिक नाही अशी आहे. दंडात्मक शिक्षा 10 हजार रुपयापर्यन्त असून ती 20 हजार रुपयापर्यन्त वाढविता येते. व्यवसायात बाल कामगारांना ठेवू नये या दृष्टीने मालकांना जरब बसावी म्हणून कडक शिक्षेची तरतूद कायद्यामध्ये करण्यासंबंधाने कामगार मंत्री महोदयांशी चर्चा करुन केन्द्र सरकारला शिफारस केली जाईल.

..2..

ता.प्र.क्र. 13955...

श्री. कपिल पाटील : यामध्ये दोन वेगवेगळे प्रश्न आहेत. एक म्हणजे बाल कामगारांचा प्रश्न आणि दुसरा आश्रमशाळेतील मतिमंद मुलांचा प्रश्न असे दोन प्रश्न आहेत. बाल कामगारांची संख्या 75 हजार आहे असे मंत्री महोदयांनी सांगितले. हे बाल कामगार का होतात तर त्यांना शिक्षण नसते. हा प्रश्न महिला व बालविकास विभागाशी निगडित असल्यामुळे या मुलांच्या शैक्षणिक पुनर्वसनासाठी काय करणार ? पूर्वी मुंबईत रात्र शाळांतून हजारो मुले शिक्षण घेत होती. आता रात्रीचे देखील या मुलांना कामाला लावले जात असल्यामुळे ती मुले रात्रीचे शिक्षण घेऊ शकत नाहीत. या मुलांच्या शैक्षणिक पुनर्वसनासाठी काय कार्यक्रम आखलेला आहे, किती निधी देण्यात येणार आहे ? आश्रमशाळेत अत्याचार होतात. आजची घटना ही वेगळ्या पध्दतीची आणि दुर्दैवी घटना आहे. त्याबाबतीत शासन काय आखणी करणार आहे ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : सन्माननीय सदस्यांनी महिला व बाल विकास विभागाशी निगडित असा प्रश्न विचारलेला आहे. बाल कामगार असोत किंवा आमच्या विभागाकडे येणा-या मुलांच्या पुनर्वसनाचा हा प्रश्न आहे. 2005 पासून 2010 पर्यन्त कामगार विभागाने जी धाडसत्रे केली आणि त्या माध्यमातून जी मुले आमच्या विभागाकडे आली त्या मुलांना सीडब्ल्यूसी च्या माध्यमातून बाल सुधार गृहात सामावून घेतले. सन्माननीय सदस्यांनी धोरणात्मक प्रश्न विचारलेला आहे. बाल सुधार गृहामधील सगळ्या मुलांच्या बाबतीत धोरणात्मक निर्णय आम्ही घेतलेला आहे. मध्यंतरीच्या काळात उच्च व तंत्र विभागाशी चर्चा केली.

...नंतर श्री. गिते...

ता.प्र.क्र.13955...

श्रीमती वर्षा गायकवाड....

त्यांच्या माध्यमातून जे स्कील वर्क आहे, व्होकेशनल कोर्सेस आहेत, त्या संदर्भात बैठक घेतलेली आहे. जे विद्यार्थी इयत्ता 10 वी उत्तीर्ण झालेले आहेत. त्यांना आय.टी.आय.च्या माध्यमातून ट्रेनिंग देण्याचा विचार करित आहोत. बालगृहातील मुलांना बाहेर कसे पाठविता येईल, त्यांना आय.टी.आय.चे ट्रेनिंग कसे देता येईल त्या दृष्टीने विचार करण्यात येत आहे. जी मुले निरीक्षक गृहामध्ये आहेत त्यांना कसे ट्रेनिंग देता येईल या बाबतीत संबंधित विभागाशी चर्चा झालेली आहे. त्या संदर्भात शासनाने पावले उचललेली आहेत. या व्यतिरिक्त जी मुले कमी शिकलेली आहेत. त्यांच्यासाठी केंद्र शासनाची पंतप्रधान रोजगार योजना कार्यान्वित आहे. त्यांच्या माध्यमातून व्ही.टी.पी.निर्माण करून त्या मुलांना प्रशिक्षण दिले जाईल. या संदर्भात ऑलरेडी शासनाने पावले उचललेली आहेत.

श्री. विनायक मेटे : सभापती महोदय, माननीय राज्यमंत्री महोदयांकडून योग्य उत्तर येत नाही. त्यांचा विभाग वेगळा आहे. ते कामगार विभागाकडे प्रश्न ढकलतात. सरकार एकच आहे. सर्व विभागांनी एकमेकात समन्वय ठेवला पाहिजे. त्यांनी अगोदरच संबंधित विभागाशी समन्वय साधला पाहिजे होता. ठीक आहे. माझा मुद्दा असा आहे की, राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोगाच्या अध्यक्षा अॅड.मिनाक्षी जयस्वाल आहेत. या राज्यात बाल कामगारांची संख्या 75 हजार एवढी आहे अशी त्यांची अधिकृत माहिती आहे. बाल कामगारांवर होत असलेल्या अत्याचारामध्ये छळवणूकीचा प्रकार आहे,लैंगिक छळवणूकीचा देखील प्रकार आहे. त्यांनी अधिकृतपणे सांगितले आहे की, मुंबई, अमरावती हे भाग या प्रकारामध्ये सर्वात पुढे आहेत. एकेका जिल्हयातून 15-15, 20-20 तक्रारी त्यांच्याकडे प्राप्त झालेल्या आहेत. महिला व बालविकास विभागाच्या अखत्यारितील दोन संस्थांवर कारवाई केली आहे.आदिवासी विभागांतर्गत येत असलेल्या चार संस्थांवर कारवाई करण्यात आली आहे. विमुक्त व भटक्या जमाती अंतर्गत दोन संस्थांवर कारवाई करण्यात आली आहे. 75 हजार बालकामगारातून फक्त 8 संस्थांवर कारवाई करण्यात आली आहे हे योग्य आहे काय ? या संस्था कोणत्या आहेत ? यामध्ये उस्मानाबादच्या संस्थांचा समावेश आहे काय ? काही संस्थांवर कारवाई केली आहे, परंतु त्या संस्थांवर कायद्याच्या तरतुदी नुसार कठोरात कठोर कारवाई करण्यात येईल काय ?

2...

ता.प्र.क्र.13955...

श्रीमती वर्षा गायकवाड : सन्माननीय सदस्यांचे काही तरी कनफ्यूजन झालेले आहे. मी मघाशीच सांगितले की, राज्यात जी जनगणना झाली, त्याच्या आधारे 75 हजार बाल कामगारांची संख्या आहे, ती मी या ठिकाणी सांगितली आहे.

**सभापती** : आपण माझ्याकडे बघून बोला म्हणजे आपल्याला उत्तर देताना अडथळे येणार नाहीत.

श्रीमती वर्षा गायकवाड : सभापती महोदय, धन्यवाद. सन्माननीय सदस्यांनी दोन केसेसचा उल्लेख केला त्या केसेस महिला व बालविकास विभागाच्या होत्या. दुसरा प्रश्न आदिवासी विकास विभागाच्या आश्रमशाळांचा आहे. तसेच सामाजिक न्याय विभागाच्या अंतर्गत येत असलेल्या वसतिगृहाचा प्रश्नाचा देखील यात समावेश आहे. वर्षभरात ज्या केसेस आल्या त्या संदर्भातील माहिती प्रश्नाच्या उत्तरात नमूद केलेली आहे. कदाचित ते 75 हजार बाल कामगारांच्या बाबतीत कनफ्यूज झाले असावेत....

श्री. विनायक मेटे : माझे काहीही कनफ्यूजन झालेले नाही. तुमच्या विभागांमध्येच कनफ्यूजन आहे. मूळ प्रश्न बाल कामगारांची पिळवणूक आणि लैंगिक छळवणुकीचा आहे. त्या संदर्भात माननीय राज्यमंत्री महोदय काहीही उत्तर देत नाहीत. उलट माझ्यावर आरोप करीत आहेत की, माझे कनफ्यूजन झाले असावे. अगोदर तुमचे कनफ्यूजन दूर करावे आणि नंतर विचारलेल्या प्रश्नाला उत्तरे द्यावीत.

श्रीमती वर्षा गायकवाड : सभापती महोदय, बालकामगारांचा प्रश्न वेगळा आहे. आदिवासी विभागांच्या आश्रमशाळेचा प्रश्न वेगळा आहे. सामाजिक न्याय विभागाची वसतिगृहे आहेत, त्यांचा प्रश्न वेगळा आहे. महिला व बालविकास विभागाच्या बाबतीत दोन केसेस आहेत. असे या प्रश्नाचे एकंदरीत स्वरूप आहे. 75 हजार बाल कामगारांचा प्रश्न आहे, तो कामगार विभागाशी संबंधित आहे. सन्माननीय सदस्यांनी उस्मानाबाद जिल्हयाच्या बाबतीत दुसरा प्रश्न विचारला आहे. आमच्याकडे जी मतीमंद मुलांची बालगृहे आहेत. अनुदानित बालगृहाची संख्या 26 आहे. आणि विना अनुदानित बालगृहांची संख्या 4 आहे. त्या चार संस्था अजून सुरु झालेल्या नाहीत. या 22 संस्थांपैकी 20 संस्थांचा अहवाल माझ्याकडे उपलब्ध आहे. त्यात उस्मानाबाद जिल्हयातील

3...

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

DD-3

ABG/

प्रथम श्री.शिगम

13:10

ता.प्र.क्र.13955...

श्रीमती वर्षा गायकवाड...

संस्थांचा देखील अहवाल आहे. सदर अहवाल मी सभागृहाच्या पटलावर ठेवते. संस्थेतील मुलांची वैद्यकीय तपासणी केली गेली आहे. जिल्हा महिला व बालविकास अधिकारी यांच्या कार्यवाही नुसार 28.3.2011 रोजी संस्थेस भेट दिली असता त्यांची वैद्यकीय तपासणी सिव्हीज सर्जनच्या माध्यमातून केली असता त्यामध्ये बालगृहातील मुलांना कोणत्याही प्रकारचे आजार आढळून आले नाही.

----

यानंतर श्री. भोगले...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

**मुंबई मध्ये सर्व सोयीसुविधा असलेली रक्त पेढी  
उभारण्यासाठी करावयाची कार्यवाही**

- (३) \* १४०१४ श्री.मोहन जोशी , श्री.एम.एम.शेख, श्री.चरणसिंग सप्रा , श्री.सुभाष चव्हाण , डॉ.सुधीर तांबे , श्री.हुसेन दलवाई , श्री.विजय सावंत , श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप , श्रीमती दिप्ती चवधरी : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) मुंबई मध्ये सर्व सोयीसुविधा असलेली रक्तपेढी उभारण्यासाठी मागील २ वर्षापूर्वी केंद्र शासनाने राज्य शासनाला १०० कोटी रुपये दिले होते, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, राज्यशासन रक्तपेढी उभारण्यासाठी दिरंगाई करित असल्याचे माहे डिसेंबर, २०१० मध्ये वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत दिरंगाई होण्यामागील कारणे काय आहेत,
- (४) राज्यशासनाची याबाबतची भुमिका काय आहे व त्यानुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे ?

**श्री.सुरेश शेटी :** १), २), ३) व ४) बृहन्मुंबई क्षेत्रात एक रक्तपेढी उभारण्याबाबत केंद्र शासनाने मंजूरी दिली असून या सुसज्ज रक्तपेढीसाठी आवश्यक जागा बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या लोकमान्य टिळक स्मारक रुग्णालयाच्या प्रस्तावित विस्तारीकरणाच्या जागेत महानगर रक्तपेढीसाठी उपलब्ध करून देण्याबाबत बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने दिनांक ३१.३.११ रोजी मान्यता दिली आहे.

श्री.मोहन जोशी : सभापती महोदय, केंद्र सरकारने देशातील मुंबई, कोलकाता, चेन्नई व दिल्ली या चार महानगरांमध्ये मेट्रो ब्लड बँक उभारण्यासाठी मंजूरी दिली असून दोन वर्षापूर्वी कोट्यवधी रुपये राज्य शासनाला देऊन एक अद्यावत रक्तपेढीची सुविधा मुंबईकरांना उपलब्ध करून द्यावयास सांगितले होते. केंद्र सरकारने राज्य शासनाला या रक्तपेढीच्या उभारणीसाठी किती निधी उपलब्ध करून दिला आहे, ही रक्तपेढी केव्हा सुरु होईल? उर्वरित तीन महानगरांमध्ये रक्तपेढी उभारणीचे काम पूर्ण होत आले आहे. महाराष्ट्रातील प्रत्येक जिल्हा मुख्यालयी सर्व सुविधायुक्त रक्तपेढी उभारण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे काय?

श्री.सुरेश शेटी : सभापती महोदय, केंद्र सरकारने चार मेट्रो ब्लड बँक स्थापन करण्याचा निर्णय २००७ मध्ये घेतला होता. या चारपैकी एक मेट्रो ब्लड बँक उभारण्यासाठी महाराष्ट्रातील मुंबई शहराची निवड करण्यात आली होती. या कामासाठी केंद्र सरकारने आतापर्यंत एक रुपया देखील निधी दिलेला नाही. २००७ ला निर्णय घेतल्यानंतर राज्य सरकारला कळविले की, चार ठिकाणी मेट्रो ब्लड बँक स्थापन करणार आहोत, त्यामध्ये मुंबई शहराची निवड करण्यात आली आहे. दोन-तीन वर्षात हे काम सुरु करावयाचे होते. पूर्वी असा विचार केला गेला की, मुंबईतील कामा रुग्णालय हे वैद्यकीय शिक्षण विभागाच्या अखत्यारीत आहे, तेथे ओपन स्पेस उपलब्ध होती.

..२..



कामा रुग्णालयात मेट्रो ब्लड बँक स्थापन करण्याचा निर्णय घेतला होता आणि त्याप्रमाणे केंद्र सरकारच्या नॅको संस्थेला कळविले होते की, आम्ही ब्लड बँक उभारण्यासाठी भूखंड उपलब्ध करून देत आहोत, तेथे ब्लड बँक उभारण्यात यावी. त्यानंतर नॅकोचे आर्किटेक्ट मुंबईत आले, त्यांनी मुंबई महानगरपालिकेच्या अधिकाऱ्यांशी चर्चा केली. केंद्र सरकारच्या नॅको संस्थेच्या आर्किटेक्टनी असा अहवाल दिला की, तेथे हेरिटेज साईट असल्यामुळे हेरिटेज समितीची परवानगी मिळणे शक्य होणार नाही. ब्लड बँकसाठी बहुमजली इमारत उभी करण्याचा प्रस्ताव होता. त्या इमारतीसाठी परवानगी मिळणार नाही असे सांगण्यात आले. त्यानंतर २००७ मध्ये नॅकोचे सर्व सदस्य, ज्येष्ठ अधिकारी यांना मुंबईला बोलावून अतिरिक्त मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती स्थापन केली. त्या समितीला मुंबईतील इतर ठिकाणी मेट्रो ब्लड बँक स्थापन करता येईल का याची तपासणी करण्याचे अधिकार दिले गेले.

मुंबईमध्ये भांडुप व मरोळ येथील ईएसआयएस रुग्णालय, केईएम रुग्णालय येथे भेट देण्यात आली, त्यावेळी महापालिकेचे अधिकारी देखील उपस्थित होते.

नंतर २ एफ.१..

ता. प्र. क्र. 14014.....

श्री. सुरेश शेटी .....

हा निर्णय घेऊन शेवटी लोकमान्य टिळक रुग्णालयात जागा उपलब्ध असल्याचे आम्हाला सांगण्यात आले. त्यानंतर नगरविकास विभागामार्फत महापालिका आयुक्तांनी आम्हाला यासंबंधीची माहिती दिली की आपण ठरविल्यानुसार आयुक्तांनी जागा उपलब्ध करून देण्यास तयार असल्याचे पत्र पाठविलेले आहे. त्यानंतर नगरविकास विभागाने सांगितले की, यासाठी महापालिकेची स्थायी समिती आणि जनरल बॉडीचे ठराव सुध्दा आवश्यक आहेत. त्यानुसार 30 मार्च रोजी स्थायी समितीने ठराव पारित केला व 31 मार्च, 2011 रोजी जनरल बॉडीने तसा ठराव पास केला असे आम्हाला तोंडी कळविले. तसा प्रस्ताव नगरविकास विभागाकडून माझ्याकडे आल्यानंतर नॅको या संस्थेला तशी माहिती दिली जाईल व लवकरच अशी सर्व सुविधायुक्त ब्लड बँक मुंबईत सुरु होणार आहे. तसेच या निमित्ताने मी सन्माननीय सदस्यांना सांगू इच्छितो की, हा प्रकल्प एकूण 340 कोटीचा असून पाच वर्षांच्या कालावधीत पूर्ण करावयाचा आहे. त्यासाठी केंद्र शासनाकडून एक रुपया सुध्दा मिळणार नाही. पण या ब्लड बँकेच्या इमारतीचे बांधकाम केंद्र सरकार स्वतः करणार आहे, त्यातील इक्विपमेंट्सची खरेदी सुध्दा केंद्राकडूनच होणार आहे. अशा प्रकारे संपूर्ण ब्लड बँक तयार झाल्यानंतर पाच वर्षे हॉस्पिटल्ससोबत चालविली जाईल व त्यानंतर महापालिकेकडे हँन्ड ओव्हर करण्यात येणार आहे.

डॉ. दीपक सावंत : महोदय, सायन हॉस्पिटलमधील जी जागा या रक्तपेढीसाठी निवडली आहे त्या जागेवर दुसरे कोणते तरी आरक्षण होते हे खरे आहे काय, तसेच जेव्हा ब्लड बँकेसाठी जागा देण्याचा प्रस्ताव गेला तेव्हा त्या प्रस्तावाला विरोध होता हे खरे आहे काय, तसेच राज्यात विशेष करून मुंबईत खाजगी ब्लड बँकांची संख्या बरीच असून दररोज 900 युनिट्स रक्ताची गरज मुंबईला लागत असते. अशा परिस्थितीत मुंबईतील सर्वच रक्तपेढ्यांसाठी विविध घटकांचा विचार करून अशी नियमावली तयार करण्याचा विचार शासन करणार आहे काय, व त्यासंबंधीचा धोरणात्मक निर्णय शासन घेणार काय ?

श्री. सुरेश शेटी : महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी उपस्थित केलेली शंका खरी आहे की सायन रुग्णालयातील जी जागा आपण निवडली त्यासाठी सुरुवातीला थोडा विरोध झाला होता. कारण हा प्रस्ताव महापालिका आयुक्तांनीच शासनाकडे पाठविलेला असल्याने आम्हाला तोपर्यंत

...2....

ता. प्र. क्र. 14014.....

श्री. सुरेश शेटी .....

सुध्दा माहीत नव्हते की हा प्रस्ताव कशासाठी आहे. तसेच या जागेवर अशी ब्लड बँक निर्माण करण्यासाठी कर्मचारी व अधिकाऱ्यांचा विरोध सुरुवातीला होता, कारण त्यांच्यासाठी असलेली वसाहत तोडून ही रक्तपेढी तयार करित असल्याची भीती त्यांना वाटली होती. मी त्या वादात जाणार नाही तसेच मला कोणतेही राजकारण आणायचे नाही. पण एवढे मात्र नक्कीच सांगणार आहे की, सन्माननीय सदस्य डॉ. दीपक सावंत यांच्या पाठीशी असलेल्या राजकीय नेत्यांशी मी बोललो होतो. तसेच मी स्वतः मुंबईचा असल्यामुळे मलाही माहीत आहे की, मुंबई महापालिकेमध्ये काँग्रेस आणि राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाची सत्ता नसून शिवसेना भारतीय जनता पक्षाची सत्ता आहे. हे लक्षात घेऊन एवढा मोठा प्रकल्प मुंबई महापालिकेला दिला म्हणूनच मला कोणताही राजकीय प्रश्न निर्माण करावयाचा नव्हता हे स्पष्ट होते. मुंबई व महाराष्ट्रासाठी अशा प्रकारची रक्तपेढी आवश्यक होती म्हणून हा प्रकल्प महापालिकेला दिला. त्यात सुरुवातीला काही लोकांनी वाद निर्माण करण्याचा प्रयत्न केला. पण मी आपल्या नेत्यांचे सुध्दा अभिनंदन करणार आहे की, मुंबई आणि महाराष्ट्रासाठी गरजेची असलेल्या रक्तपेढीचा विचार करता त्यांना समजावून सांगितले व त्यांनी सुध्दा महापालिकेकडून तसा ठराव 30 तारखेला पास केला. तसेच या ठिकाणी जी रक्तपेढी तयार करणार आहेत ती संपूर्ण राज्य, वेस्टर्न झोनमधील दीव, दमण आणि गोवा या राज्यांना सुध्दा त्याचा फायदा मिळणार आहे. त्याचबरोबर मुंबईत असलेल्या रक्तपेढ्यांबाबत ऑलरेडी आमच्या दोन बैठका झालेल्या असून लवकरच त्याबाबतचा धोरणात्मक निर्णय घेतला जाईल. या निमित्ताने एक गोष्ट स्पष्ट करू इच्छितो की, जे महाविद्यालयीन विद्यार्थी तसेच तरुण स्वेच्छेने रक्तदान करतात.....

यानंतर श्री. जुन्नरे ....

ता.प्र.क्र.: 14014 .....

श्री. सुरेश शेटी ....

हे रक्त लोकांना कमर्शियल रेटने विकावयास परवानगी दिली जाणार नाही हे मी या ठिकाणी स्पष्ट करू इच्छितो.

श्री. प्रकाश बिनसाळे : सभापती महोदय, प्रश्नाच्या उत्तरामध्ये मंत्री महोदयांनी सांगितले आहे की, 2007 मध्ये हा प्रोजेक्ट केंद्रसरकारने दिलेला आहे. आता 2011 साल उजाडले आहे. त्यामुळे महत्वाची 4 वर्षे व्हायटल प्रोजेक्टमध्ये जात आहेत. केंद्र शासनाचे वेगवेगळे प्रोजेक्ट हे फास्ट इम्प्लीमेंट करण्यासाठी येत असतात त्यामुळे यासंदर्भात राज्य शासनाच्या वतीने क्वीक रिस्पॉन्स टीम तयार केली जाणार आहे का ? जेणे करुन टाईम बाऊंड वेळेत केंद्र सरकारच्या सर्व प्रोजेक्टचा लाभ घेऊन ते राज्यात इम्प्लीमेंट करू शकू यासाठी शासन काही उपाययोजना करणार आहे काय ?

श्री. सुरेश शेटी : सभापती महोदय, रॅपीड ॲक्शन फोर्स सारखी आपण क्वीक रिस्पॉन्स टीम करू शकत नाही एवढे मला या निमित्ताने सांगावयाचे आहे. ब्लड बँक प्रोजेक्ट हा मेट्रो प्रोजेक्ट आहे व त्यासाठी आपल्याला मुंबईमध्ये 9000 चौरस फूटाच्या भूखंडाची आवश्यकता होती. एवढा मोठा भूखंड शासकीय रुग्णालयामध्ये उपलब्ध नव्हता त्यामुळे आपण भूखंडासाठी महानगरपालिकेला ॲप्रोच झालो. मुंबईमध्ये कोणताही नवीन प्रोजेक्ट हाती घेतांना भूखंडाचा प्रश्न पहिल्यांदा निर्माण होत असतो. टेक्निकल डिटेल वर्कआऊट करण्यासाठी वेळ लागत असतो. 2007 मध्ये हा जो प्रोजेक्ट लॉंच झालेला आहे त्यापैकी देशात फक्त कोलकाता येथे काम सुरु झालेले आहे.

श्री. रामनाथ मोते : सन्माननीय सभापती महोदय, लोकांना आणि रग्णांना जीवनदान देण्याच्या रक्त पेढ्यांच्या संदर्भातील हा प्रश्न आहे. या योजनेसाठी केंद्राकडून 100 कोटी रुपये आले का असा प्रश्न विचारला होता परंतु यासंदर्भातील उत्तर देण्यात आले नाही परंतु यासंदर्भात मंत्री महोदयांनी अशा प्रकारे केंद्राकडून 100 कोटी रुपये आलेले नाहीत असे सांगितलेले आहे. त्यामुळे उत्तरामध्ये यासंदर्भात माहिती दिली असती तर हा प्रश्न आलाच नसता. आपल्या राज्यात एकंदर शासकीय रक्त पेढ्यांची संख्या किती आहे तसेच धर्मादाय संस्थांनी चालवलेल्या रक्त

ता.प्र.क्र.: 14014 .....

श्री. रामनाथ मोते....

पेढयांची संख्या किती आहे ? माझ्या माहिती प्रमाणे 60 टक्क्यापेक्षा अधिक रक्त पुरवठा धर्मादास संस्थाकडून होत असतो. त्यामुळे रक्त पेढीमध्ये लागणारा स्टाफ, मशिनरी, स्पेशलाईज रिकल्ड कर्मचारी या सर्वांचा विचार करता या ज्या धर्मादाय संस्था आहेत त्यांनी सामाजिक बांधिलकी म्हणून रक्त पेढया सुरु केलेल्या आहेत. त्यामुळे या धर्मादाय संस्थांना आर्थिक मदत देण्याचा शासनाचा काही विचार आहे काय ?

श्री. सुरेश शेटी : सभापती महोदय, 100 कोटी रुपये केंद्र शासनाकडून आले नाही यासंदर्भातील माहिती मी अगोदरच दिलेली आहे परंतु यासंदर्भातील टोटल प्रोजेक्ट 340 कोटी रुपयांचा आहे. या प्रोजेक्टमध्ये केवळ रक्त पेढीच नाही तर रिसर्च, एज्युकेशन व ट्रेनिंग दिले जाणार आहे. वेस्टर्न इंडियामध्ये ब्लड बँक कशी चालवावयाची यासंदर्भातील टोटल ट्रेनिंग दिली जाणार आहे. हा प्रोजेक्ट मुंबईतील कोणत्याही वैद्यकीय कॉलेजला जोडून घेण्यात यावा अशा प्रकारचे केंद्र सरकारचे धोरण होते. रिसर्च, एज्युकेशन व ब्लडमध्ये स्पेशलाईज संस्था देशात कोठेही नाही अशी संस्था उभारण्यात येणार आहे.

सन्माननीय सदस्यांनी धर्मादाय संस्थांच्या संदर्भात प्रश्न उपस्थित केलेला आहे. त्यासंदर्भात मी सांगू इच्छितो की, धर्मादाय संस्थांना मनुष्यबळ, टेक्नीशियन्स तसेच मोठया प्रमाणात यासाठी खर्चही होत असतो. या विषयाच्या संदर्भात 1-2 बैठका घेण्यात आल्या असून यासंदर्भात आपण अभ्यास करित आहोत. यासंदर्भात धर्मादाय संस्थांचे शिष्टमंडळ मला येऊन भेटले. काही व्यक्ती तर असेही म्हणत होत्या की, आम्हाला रक्त विकण्याची परवानगी द्या तसेच रक्तासाठी एक एमआरपी ठरवून द्या. औषधा सारखा रक्ताचा एमआरपी रेट आपल्याला देता येणार नाही हे मी या निमित्ताने सांगू इच्छितो.

यानंतर श्री. गायकवाड....

ता.प्र.क्र. 14010 श्री.सुरेश शेटी ..

ज्या संस्था चांगले काम करणा-या आहेत त्यांना संपूर्णपणे सहकार्य करण्यात येणार आहे. त्याचबरोबर यासाठी जो काही सर्व्हिस चार्ज लावावयाचा आहे त्या संदर्भात सर्व स्टेक होल्डर्स बरोबर चर्चा करून प्रत्येक ब्लड बँक किती चार्ज आकारणार आहे हे ठरविण्यात येईल. यामध्ये प्रॉफिट मोटीव्ह बिलकूल असता कामा नये असे माझे स्वतःचे मत आहे. सर्व स्टेक होल्डर्स बरोबर ज्यावेळी चर्चा करण्यात येईल त्यावेळी पाहिजे तर सर्व लोकप्रतिनिधींना सुध्दा बोलाविण्यात येईल आणि हे काम आपल्या राज्यात अधिक चांगल्या प्रकारे कसे चालेल या दृष्टीने प्रयत्न करण्यात येईल. अनुदानाच्या बाबतीत मी सांगू इच्छितो की आतापर्यंत शासनाने त्या संदर्भात कोणताही विचार केलेला नाही. या बाबतीत बैठक झाल्यानंतर पुढे काय करावयाचे यासंबंधीचा विचार करण्यात येईल.

श्री.मोहन जोशी : महाराष्ट्राच्या प्रत्येक जिल्हयामध्ये अशा प्रकारच्या सर्व सुविधा युक्त ब्लड बँक उभारण्यासाठी शासनाने काही रोड मॅप आखला आहे काय ?

श्री.सुरेश शेटी : संपूर्ण राज्यातील तालुका स्तरावर ब्लड स्टोअरेज सेंटर स्थापन करण्यात येईल आणि जिल्हा स्तरावर ब्लड कॉम्पोनंट सेपरेशन युनिट स्थापन करण्यात येईल अशा प्रकारचा निर्णय 15 फेब्रुवारी 2011 मध्ये शासनाने घेतला होता. त्यासाठी 2011- 2012 च्या अर्थसंकल्पामध्ये 5 कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आली आहे.

-----

राज्यातील आरोग्य विभागातील हंगामी वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना एकस्तरीय  
वेतन न देण्याचा स्पष्ट आदेश असताना वेतन देण्यात आल्याबाबत

(४) \* १४०७२ श्री. एस. क्यू. ज़मा , श्री.महादेवराव महाडिक , श्री.हुसेन दलवाई , श्री.विजय सावंत ,  
प्रा.सुरेश नवले : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील  
काय :-

- (१) राज्यातील आरोग्य विभागातील हंगामी वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना एकस्तरीय वेतन न देण्याचा स्पष्ट आदेश असताना ते देय ठरवून सरकारी तिजोरीतून तब्बल १ कोटी १८ लाख ९७७ रूपये हंगामी वैद्यकीय अधिकाऱ्यांच्या सन २००२ ते २००६ या कालावधीची फरकाची रक्कम म्हणून ठाणे जिल्हा परिषदेच्या आरोग्य विभागाच्या अधिकाऱ्यांशी संगनमत करून काढली गेली असल्याचे दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१० रोजी वा त्यादरम्यान आढळून आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, राज्यातील आणखी किती जिल्हा परिषदांच्या आरोग्य विभागात या प्रकारे फरकाची रक्कम घेण्यात आली आहे,
- (३) असल्यास, राज्यात ठाणे जिल्हा परिषद व इतर जिल्हयातील शासकीय तिजोरीतून किती रक्कम काढण्यात आली आहे तसेच याप्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय,
- (४) असल्यास, त्यानुसार संबंधित अधिकाऱ्यांवर शासनाने कोणती कारवाई केली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, याप्रकरणी होणाऱ्या विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.सुरेश शेटी : (१), (२) व (३) ठाणे जिल्हा परिषदेअंतर्गत आदिवासी क्षेत्रात ५२ प्राथमिक आरोग्य केंद्रे, २३ प्राथमिक आरोग्य पथके, १२ जिल्हा परिषद दवाखाने व ३ फिरते आरोग्य पथक असून या संस्थांमध्ये हंगामी स्वरूपाच्या नियुक्तीने एकही वैद्यकीय अधिकारी कार्यरत नाहीत. आदिवासी व नक्षलग्रस्त क्षेत्रात काम करीत असलेल्या अधिकारी/कर्मचारी यांना शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, दि.६.८.२००२ अन्वये प्रोत्साहनपर एकस्तरीय वेतनश्रेणीचा लाभ देण्यात येत असल्यामुळे, ठाणे जिल्हा परिषदेअंतर्गत आदिवासी क्षेत्रात काम करणाऱ्या २९ स्थायी व १०३ अस्थायी वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना एकस्तर वेतनश्रेणीच्या फरकापोटी सन २००६-०७, २००७-०८ व २००८-०९ या आर्थिक वर्षात रु.१,१४,०४,२७४/- इतकी रक्कम अदा करण्यात आली आहे.

(४), (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

सभापती महोदय, प्रश्नाच्या उत्तरामध्ये मला आपल्या परवानगीने पुढील दुरुस्ती करावयाची आहे.

तिसऱ्या व चौथ्या उत्तरामध्ये "चौकशी करून पुढील कारवाई करण्यात येत आहे" असे अँड करण्यात यावे

3..

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

HH3

VTG/

13:30

श्री एस. क्यु. जमा : सभापति महोदय, यह प्रकरण थाना जिले के शहापुर पंचायत समिति का है. माननीय मंत्री महोदय ने कहा है कि वहां पर एक भी हंगामी मेडिकल आफिसर की नियुक्ति नहीं हुई है. लेकिन मैं यहां पर बताना चाहूंगा कि वहां पर एक क्लर्क का अपाइंटमेंट किया गया. यह क्लर्क दूसरे विभाग से सस्पेंड किया गया था. आदिवासी विभाग के लिए सरकार की एक इन्सेन्टिव स्कीम है, उसका फायदा उठाकर इस क्लर्क ने 1,14,04,274 रूपए हंगामी डाक्टर को पेमेंट करने के नाम पर निकाले हैं. यह पेमेंट सन् 2006-2009 के बीच किया गया है. प्राइमाफेसी तौर पर ऐसा लगता है कि इस प्रकरण में भ्रष्टाचार हुआ है. इसलिए मुझे पूछना है कि क्या मंत्री महोदय, इस प्रकरण की संपूर्ण जांच करेंगे ?

श्री.सुरेश शेटी : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री एस.क्यु. जमा यांनी असा प्रश्न विचारला की, हंगामी स्वरुपात कोणाला नोकरीत ठेवले जाते ? त्याबाबत मी त्यांना सांगतो की कोणत्याही विभागामध्ये आता तात्पुरत्या स्वरुपात कोणालाही नोकरीवर ठेवावयाचे नाही असा शासनाने धोरणात्मक निर्णय घेतला आहे. वैद्यकीय क्षेत्रामध्ये डॉक्टर्स आणि नर्ससची कमतरता असल्यामुळे अकरा महिन्याच्या करारावर त्यांना नोकरीवर घेतले जाते. दोन तीन महिन्यापूर्वी त्यांना तात्पुरते कामावर घेतले जात होते परंतु आता तसे घेतले जात नाही. आदिवासी विभागात डॉक्टर्स आणि नर्सस नसल्यामुळे अकरा महिन्याच्या करारावर त्यांची नेमणूक केली जाते.सन्माननीय सदस्यांनी दुसरा प्रश्न असा विचारला की ,यामध्ये काही गैरव्यवहार झाला आहे काय त्याबाबतीत मी त्यांना सांगू इच्छितो की, त्यामध्ये गैरव्यवहार झालेला नाही. परंतु सर्व विभागाचे जे कर्मचारी आदिवासी भागात काम करतात त्यांना एक स्टेप पुढचा पगार देण्यात यावा अशा प्रकारे शासनाने 2002 साली निर्णय घेतला होता. यामध्ये वस्तुस्थिती अशी आहे की, सर्व कर्मचा-यांना एक स्टेप पुढचा पगार देत असतांना डॉक्टर्स आणि नर्सस हे सुध्दा आदिवासी भागात करारावर काम करतात आणि त्यांनासुध्दा 2002 नंतर तसा पगार देण्यात आला होता.

नंतर श्री.सारफरे



DGS/

13:35

ता.प्र.क्र. 14072...

श्री. सुरेश शेटी...

हे पैसे 2002 नंतर देण्यात आले. आपला प्रश्न असा आहे की, जे डॉक्टर 11 महिन्यांकरिता कॉन्ट्रॅक्ट बेसिसवर काम करीत होते त्यांना देण्यात आलेले पैसे नियमात बसते की नाही? मी आपल्या उत्तरामध्ये सांगितले की, या कंत्राटी डॉक्टरांना नियमातील तरतुदीप्रमाणे आपण पैसे दिले आहेत. काल मी याबाबत माहिती घेतली असता मला असे समजले की, सन 2006 मध्ये शासनाने संचालकांना कळविले होते की, ही पध्दत बरोबर नाही. शासनाचा सन 2002 चा जी.आर. कंत्राटी पध्दतीने काम करणाऱ्यांना डॉक्टरांना लागू नाही असे मंत्रालयामधून संचालकांना सन 2006 मध्ये कळविण्यात आले होते. परंतु खालच्या पातळीवर ती माहिती देण्यात न आल्यामुळे डॉक्टरांना पैसे देण्याचे काम पुढे सुरु राहिले. काल मी याबाबत सामान्य प्रशासन विभागाच्या सचिवांशी बोललो त्यावेळी त्यांनी मला सांगितले की, डॉक्टरांना देण्यात आलेले पैसे नियमात बसत नाहीत. त्यामुळे ज्या डॉक्टरांना आपण पैसे दिले आहेत त्यांच्याकडून वसूलीची कारवाई आपल्याला करावी लागेल. सन 2002 पासून आदिवासी भागामध्ये ज्या ज्या डॉक्टरांना आपण अशाप्रकारे पैसे दिले आहेत त्यांच्या वसूलीची कारवाई तात्काळ सुरु करावी लागेल.

डॉ. दीपक सावंत : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी रिकव्हरी करणार असल्याचे सांगितले आहे. ह रिकव्हरी आपण कशापदतीने करणार आहात, कोणत्या माध्यमातून केली जाणार आहे, जे डॉक्टर हंगामी किंवा कंत्राटी बेसिसवर होते त्यांची रिकव्हरी आपण कशी करणार आहात? दुसरा प्रश्न असा की, 103 अस्थायी वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना स्थायी करणार काय, एमपीएससीचा निकाल लागला की नाही हे मला माहित नाही, परंतु त्यांना पुन्हा एमपीएससीच्या परीक्षेला बसण्याची परवानगी दिली होती काय, या अस्थायी डॉक्टरांचे भवितव्य काय आहे?

श्री. सुरेश शेटी : सभापती महोदय, हे 103 डॉक्टर फक्त ठाणे जिल्ह्यापुरते होते. आपला प्रश्न राज्यातील संपूर्ण आदिवासी जिल्ह्यासंबंधीचा आहे. आपल्याकडे जेवढे कंत्राटी डॉक्टर आहेत त्यांची यादी सर्व जिल्ह्यामधील डी.एच.ओ. यांच्याकडे उपलब्ध आहे. जे डॉक्टर सध्या कार्यरत आहेत त्यांच्याकडून आपण वसूली करू. परंतु जे सोडून गेले आहेत त्यांची ही यादी आपल्याजवळ आहे त्यांच्या वसूलीची कारवाई आपल्याला करावी लागेल. दुसरी गोष्ट अशी की, माननीय सदस्य श्री. जमा यांचे मी अभिनंदन करतो. त्यांनी विचारलेल्या प्रश्नामधून आपल्याला ही बाब समजली

DGS/

ता.प्र.क्र. 14072...

श्री.सुरेश शेटी....

आहे. आतापर्यन्त माझ्या विभागातील अधिकाऱ्यांना याबाबत माहिती नव्हती. ही माहिती आम्हाला मिळाली नसती तर आणखी पुढे दहा वर्षे चालू राहिली असती.

डॉ.दीपक सावंत : यामध्ये प्रशासनाची चूक आहे त्या डॉक्टर्सचा दोष काय आहे?

श्री. सुरेश शेटी : नियमाप्रमाणे ज्यांना पगार दिला पाहिजे तो दिला जाईल, परंतु जे नियमात बसत नाहीत ज्यांचे एक्सेस पेमेंट झाले आहे त्यांच्या रिकव्हरीची प्रोसेडिंग करू. सामान्य प्रशासन विभागाच्या सचिवांबरोबर मी याबाबत चर्चा केली असता जिल्हा पातळीवरील आणि संचालनालयामधील अधिकाऱ्यांमुळे ही चूक झाली असल्याची माहिती मिळाली. त्यामुळे इतकी मोठी रक्कम वितरित करण्यात आली असून या बाबत संबंधितावर, सर्व जबाबदार अधिकाऱ्यांवर कारवाई केली जाईल.

**उस्मानाबाद जिल्ह्यातील सामान्य रुग्णालयातील सी.टी.स्कॅन  
मशिन विनावापर पडून असल्याबाबत**

(५) \* १३१५८ श्री.जयंत प्र.पाटील , श्री.कपिल पाटील : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) उस्मानाबाद जिल्ह्यातील सामान्य रुग्णालयात रुग्णांची वाढती गरज लक्षात घेऊन १ कोटी ४१ हजार रुपयाचे खरेदी केलेले सी.टी.स्कॅन मशिन वापरण्यासाठी जिल्हा शल्यचिकित्सक यांनी अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्याची व्यवस्था न केल्यामुळे ते पडून असल्यामुळे त्यासाठी केलेला खर्च वाया गेलेला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शासनाने या रुग्णालयाचा दर्जा सुधारण्याच्या संदर्भात कोणत्या स्वरूपाची कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, या प्रकरणी होणाऱ्या विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री.सुरेश शेटी :** (१) हे खरे नाही. सी.टी.स्कॅन मशीन कार्यरत राहण्यासाठी या रुग्णालयातील क्ष-किरण तंत्रज्ञ यांना जुलै २००७ मध्ये प्रशिक्षणासाठी लातूर व बीड येथे पाठविण्यात आले होते. त्यांच्या प्रशिक्षणानंतर अखंडीतपणे आजतागायत सी.टी.स्कॅन मशीन चालू स्थितीत असून गरजू रुग्णांना सेवा देण्यात येत आहे.

(२) जिल्हा रुग्णालयाचा दर्जा वाढविण्यासाठी १.५ कोटी रुपयाच्या अंदाजपत्रकास प्रशासकीय मान्यता दिलेली असून राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियानांतर्गत निधी उपलब्ध करून घेण्याची कार्यवाही सुरु आहे. सदर निधीतून आय.सी.यु., शस्त्रक्रियागृह, लेबररूम इत्यादी सेवा अद्यावत करण्यात येतील. तसेच सदर रुग्णालयासाठी अद्यावत सोनोग्राफी मशीन खरेदी करण्यात आली आहे. सदर रुग्णालयातील रुग्णांना गुणवत्तापूर्ण सेवा देण्यासाठी कटाक्षाने लक्ष देण्यात येत आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**श्री. जयंत प्र.पाटील :** सभापती महोदय, सी.टी.स्कॅन मशीन खरेदी करण्यापूर्वी प्रशिक्षित तंत्रज्ञ नेमण्याची तरतूद आहे. या ठिकाणी मशीन खरेदी करण्यापूर्वी तंत्रज्ञांना योग्य ते प्रशिक्षण का दिले गेले नाही? राज्यामध्ये अनेक ठिकाणी केंद्र सरकारच्या योजनेमधून सी.टी.स्कॅन मशीन्स घेण्यात येतात. परंतु त्यानंतर त्याठिकाणी प्रशिक्षित तंत्रज्ञ नेमण्यात न आल्यामुळे त्या मशीन्स बंद ठेवल्या जातात.

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

सभापती महोदय, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये . . . . .

श्री.सुरेश शेटी : सभापती महोदय, याठिकाणी उस्मानाबाद संबंधीचा प्रश्न आहे. मग सिंधुदुर्ग जिल्ह्याचा प्रश्न कुठे आला ?

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय,सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये स्कॅनिंग मशीन एक-दीड वर्षा-पासून बंद होते. मी एवढ्यासाठी प्रश्न विचारतो की,त्याठिकाणचे स्कॅनिंग मशीन बंद ठेवावयाचे आणि स्थानिक डॉक्टरांना धंदा करण्यासाठी द्यावयाचे आहे.तसेच नागपूर अधिवेशनाच्या वेळी कबूल करण्यात आले होते की, यापुढे शासन स्कॅनिंग मशीन किंवा कोणतेही मशीन खरेदी करण्यापूर्वी त्याठिकाणी प्रशिक्षित स्टाफ नियुक्त करण्यात येईल. माझा प्रश्न असा आहे की, कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षित करण्याचे काम शासन करील काय ?

श्री.सुरेश शेटी : सभापती महोदय,सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र.पाटील यांनी सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील प्रश्न विचारला आहे परंतु खरे म्हणजे हा प्रश्न उस्मानाबाद जिल्ह्याबाबतचा आहे. 2005 मध्ये मशीन खरेदी करण्यात आले आणि ते मशीन 2007 मध्ये काही दिवसासाठी बंद झाले आहे. आता 2011 मध्ये हा प्रश्न कसा उपस्थित झाला हे मला समजले नाही.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, याठिकाणी चुकीचे रेकॉर्ड होत आहे.

श्री.सुरेश शेटी : सभापती महोदय, ते बरोबर आहे.

**सभापती** : सन्माननीय सदस्यांचा तो अधिकार आहे.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय,आपण प्रश्न मंजूर करता.हा अन्याय होत आहे.ते रेकॉर्डवरून काढून टाकावे. यामुळे माननीय सभापतींचा अवमान होत आहे.

श्री.सुरेश शेटी : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र.पाटील साहेबांनी जो प्रश्न विचारला आहे, तो संपूर्ण राज्यासंबंधातील आहे.जेथे आपण सी.टी.स्कॅन मशीन घेतो, एम.आर.आय.मशीन घेतो, सोनोग्राफी मशीन घेतो परंतु तेथे काही ठिकाणी टेक्नीशियन उपलब्ध करून दिले नाहीत.म्हणून काही कालावधीनंतर ते मशीन बंद पडते. त्यानंतर तेथे टेक्नीशियन असला तरी मेन्टेनन्स बरोबर होत नाही त्यामुळे मशीन बंद होते आणि मग रुग्णांना बाहेर जाऊन सिटी स्कॅन, एक्स-रे, सोनोग्राफीची तपासणी करावी लागते. यासंबंधी आम्ही आमच्या विभागामध्ये खूप चर्चा करून एक धोरण निश्चित करणार आहोत आणि आजच्या चर्चेचे उत्तर उद्या ठेवण्यात ...

आलेले आहे. त्यावेळी मी या विषयाच्या संदर्भात उत्तर देणार आहे.

**सभापती** : ठीक आहे.

श्री.गोपीकिसन बाजोरिया : सभापती महोदय,उस्मानाबाद प्रमाणे अनेक जिल्ह्यामध्ये सी.टी. स्कॅन मशीनबाबत प्रश्न निर्माण झालेला आहे. आमच्या यवतमाळ जिल्ह्यामध्ये ही मशीन तीन वर्षांपासून बंद आहे. याबाबत चौकशी केल्यावर असे आढळून आले की, यासाठी डी.पी.डी.सी.मधून साडेसात कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आलेली आहे. नंतर असे निदर्शनास आले की, सी.टी. स्कॅन मशीनची किंमत तर दीड कोटी रुपये आहे. लिलावती, जसलोक, अंबानी हॉस्पिटलमध्ये सगळ्यात चांगल्या उच्च प्रतीची एम.आर.आय.ची मशीन आहे ती साडेतीन कोटी रुपयांना मिळते. याबाबत आणखी चौकशी केल्यानंतर आढळून आले की, शासना कडून आर.सी.मिळालेला आहे. त्यामुळे आपण याबाबतीत चौकशी करणार आहात काय, तसेच या मशीनची किंमत काय आहे याचा खुलासा करणार आहात काय ?

श्री.सुरेश शेटी : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी यवतमाळ रुग्णालयाच्या संबंधात प्रश्न विचारलेला आहे, तो विषय सार्वजनिक आरोग्य विभागाशी संबंधित नाही. यवतमाळ येथील हॉस्पिटल हे वैद्यकीय शिक्षण विभागाकडे आहे. याबाबतीत संबंधित विभागाकडून माहिती घेऊन उद्या सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

----

. . . .2 जे-3

पालघर तालुक्यातील क्रीडा संकुलाचे काम  
निकृष्ट दर्जाचे झाल्याबाबत

(6)\*12699 श्री.दिलीपराव सोनवणे, श्री.वसंतराव खोदरे, श्री.मनीष जैन श्री.विक्रम काळे : सन्माननीय  
क्रीडा व युवक कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (1) पालघर तालुक्यातील क्रीडा संकुलाचे काम गेल्या 5 वर्षांपासून प्रलंबित असून झालेले काम निकृष्ट दर्जाचे झालेले असल्याने वापराआधीच सदर क्रीडा संकुलाची पडझड सुरु झाली आहे, हे खरे आहे काय,
- (2) असल्यास, सदर क्रीडासंकुलासाठी किती निधी मंजूर झाला आहे व प्रत्यक्षात किती निधी उपलब्ध झाला आहे,
- (3) तसेच निधी मिळूनही बांधकाम रखडण्याची कारणे काय आहेत ?

श्री.पद्माकर वळवी : (1) नाही.

(2) व (3) प्रचलित योजनेनुसार तालुका क्रीडा संकुलाच्या बांधकामासाठी रु.100.00 लाख इतका निधी देय आहे.त्यातील रु.60.00 लाख इतका निधी आतापर्यंत या संकुलास उपलब्ध करून दिला आहे.उपलब्ध निधीतून प्रशासकीय कार्यालय, स्वच्छतागृह, भांडार गृह व बॅडमिंटन हॉलचे प्लिथ लेव्हलपर्यंतचे बांधकाम पूर्ण झाले आहे.उर्वरित बांधकामाबाबत निविदा जाहीर करण्याची प्रशासकीय कार्यवाही सुरु झालेली आहे.

यानंतर श्री.बरवड . . . .

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

KK-1

RDB/

पूर्वी सौ. रणदिवे

13:45

ता. प्र. क्र. 12699....

श्री. दिलीपराव सोनवणे : सभापती महोदय, पालघर तालुक्यातील क्रीडा संकुलासाठी सन 2005 मध्ये 100 लाख रुपये निधी देण्यात आला. 5 वर्षांचा कालावधी गेला तरी काम अपूर्ण आहे. यामध्ये विलंबाची काय कारणे आहेत, उर्वरित बांधकाम किती दिवसात पूर्ण होईल ?

श्री. पद्माकर वळवी : सभापती महोदय, पालघरचे हे क्रीडा संकुल 2003 च्या शासन निर्णयाप्रमाणे जेव्हा मंजूर झाले त्यावेळी 25 लाख रुपयांचा निधी दिला होता. त्यामधील 20 लाख रुपये खर्च झाले. पुन्हा उर्वरित कामे पूर्ण करण्यासाठी 35 लाख रुपये पुन्हा दिले. पहिल्या टप्प्याचे काम पूर्ण झाले आहे. उर्वरित कामाची निविदा प्रक्रिया सुरु आहे. हे काम निश्चितपणे जुलै, 2011 पर्यंत पूर्ण करण्यात येईल.

---

..2...

RDB/

**मौजे पाडळी (ता.शिरूर,जि.बीड) येथील आरोग्य उपकेद्रांची  
इमारत हस्तांतरित करण्याबाबत**

(७) \* १३३१४ अॅड. उषाताई दराडे , श्री.हेमंत टकले , श्री.विक्रम काळे , श्री.प्रकाश बिनसाळे , श्री.रमेश शेंडगे , श्री.सतीश चव्हाण : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौजे पाडळी (ता.शिरूर, जि.बीड) येथील आरोग्य उपकेद्राची इमारत बांधून पूर्ण झाली असतांना वीज, पाणी व कुंपण याबाबतची कामे पूर्ण न झाल्याने खालापुरी प्राथमिक आरोग्य केंद्राकडे माहे डिसेंबर, २०१० अखेर पर्यंत सदर इमारत हस्तांतरित करण्यात आली नाही, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर रुग्णालयात आवश्यक सुविधा तातडीने पुरवून सदर इमारत खालापुरी प्राथमिक आरोग्य केंद्राकडे हस्तांतरित करणेबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) अद्याप कोणतीच कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री.सुरेश शेट्टी :** (१) हे खरे आहे.

(२) उपकेद्र पाडळी येथील उरलेली कामे त्वरित पूर्ण करण्याकरिता ग्रामपंचायत पाडळी यांना कळविण्यात आले आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री. विनायक मेटे : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी प्रश्नाला दिलेल्या उत्तरातील तफावत मी आपल्या निदर्शनास आणून देऊ इच्छितो. या ठिकाणी असे उत्तर दिले आहे की, उपकेद्र पाडळी येथील उरलेली कामे त्वरित पूर्ण करण्याकरिता ग्रामपंचायत पाडळी यांना कळविण्यात आले आहे. पाणी देणे, वीज देणे हा ग्रामपंचायतीचा विषय नाही. या खात्याने हे सर्व ग्रामपंचायतीवर सोपविलेले आहे. हा प्रश्न राखून ठेवावा. यामध्ये ग्रामपंचायतीचा काही संबंध नाही.

श्री. सुरेश शेट्टी : सभापती महोदय, बांधकाम करण्याचे काम ग्रामपंचायतीला दिलेले आहे तसेच पैसे सुध्दा ग्रामपंचायतीला दिले आहेत. म्हणून यामध्ये ग्रामपंचायतीचा उल्लेख केलेला आहे.

अॅड. उषा दराडे : सभापती महोदय, मी विचारलेल्या प्रश्नाला माननीय मंत्री महोदयांनी 'हे खरे आहे' असे उत्तर दिलेले आहे. उपकेद्र पाडळी येथील उरलेली कामे पूर्ण करण्यासाठी ग्रामपंचायतीला कळविले आहे असे म्हटले आहे. शेवटी जबाबदारी आपल्या विभागाची आहे. आपण ही कामे किती दिवसात पूर्ण करणार, या उपकेद्राचे हस्तांतरण किती दिवसात करणार आणि प्रत्यक्ष उपकेद्र केव्हा सुरु करणार ?

...3...



RDB/

ता. प्र. क्र. 13314....

श्री. सुरेश शेटी : सभापती महोदय, हे काम 2009 मध्ये जिल्हा परिषदेमार्फत ग्रामपंचायतीला दिले होते. हे काम दोन महिन्यात पूर्ण होईल असे मला वाटते. काही किरकोळ कामे बाकी आहेत. ही कामे दोन महिन्यात पूर्ण होतील आणि तीन महिन्यांच्या आत या उपकेंद्राच्या उद्घाटनाचा कार्यक्रम घेऊ.

---

...4...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

RDB/

**पंढरपूर (जि.सोलापूर) तालुक्यातील कुपोषित बालकांची  
प्रकृती खालावत असल्याबाबत**

- (८) \* १३४२० श्री.चंद्रकांत पाटील, श्री.विनोद तावडे, श्री.भगवान साळुंखे, श्री.धनंजय मुंडे : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) पंढरपूर (जि.सोलापूर) तालुक्यातील ४२ केंद्रांवर कुपोषित बालकांचे आरोग्य सुधारण्यासाठी शासनाच्यावतीने ३० दिवसांचे अभियान माहे डिसेंबर, २०१० या महिन्यात राबविण्यात आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या कुपोषित बालकांच्या प्रकृतीत फरक पडण्याऐवजी त्यांची प्रकृती खालावत गेली असे आढळून आल्याने सदर अभियान अपयशी ठरले, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शासनाने लक्षावधी रुपये खर्च करून पंढरपूर तालुक्यातील विविध केंद्रातून कुपोषित बालकांचे आरोग्य सुधारावे याकरिता अभियान राबवले असता या अभियानास अपयश आले असल्याने या प्रकरणाची चौकशी शासनाकडून करण्यात आली आहे काय,
- (४) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व तदनुषंगाने काय कारवाई करण्यात आली आहे वा येत आहे,
- (५) अद्याप कोणतीच कारवाई केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**प्रा.वर्षा गायकवाड :** (१) होय.

(२), (३) व (४) हे खरे नाही.

दिनांक १३.१२.२०१० ते दिनांक १८.१.२०११ या कालावधीमध्ये एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेअंतर्गत पंढरपूर तालुक्यात ४२ ग्राम बाल विकास केंद्रांमध्ये मध्यम कमी वजनाची ४३८ व तीव्र कमी वजनाची १९२ अशी एकूण ६३० बालके दाखल करण्यात आली होती. त्यापैकी ६१२ बालकांच्या वजनामध्ये वाढ होऊन ती वरच्या श्रेणीत गेलेली आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

सभापती महोदय, छापलेल्या उत्तरामध्ये मला आपल्या अनुमतीने दुरुस्ती करावयाची आहे. उपप्रश्न क्रमांक २, ३ आणि ४ ला दिलेल्या उत्तरामध्ये शेवटचे वाक्य "त्यापैकी ६१२ बालकांच्या वजनामध्ये वाढ होऊन त्यापैकी ५५३ बालके वरच्या श्रेणीत गेलेली आहेत" असे वाचावे.

श्री. चंद्रकांत पाटील : सभापती महोदय, अतिशय गंभीर विषयाकडे मी या प्रश्नाद्वारे सभागृहाचे लक्ष वेधत आहे. आतापर्यंत मेळघाटमध्ये कुपोषित बालके आहेत हे आपल्याला माहीत होते. त्या बाबतीत आपण खूप चिंता करतो आणि उपाययोजना सुरु आहेत. ज्या पश्चिम महाराष्ट्रामध्ये प्रचंड विकास झाला आहे असे आपण म्हणतो त्या ठिकाणी पंढरपूर तालुक्यात कुपोषित बालके आढळली. त्यांचे वजन वाढविण्यासाठी १ महिन्याचे अभियान राबविण्यात आले.

...5...

RDB/

ता. प्र. क्र. 13420 .....

श्री. चंद्रकांत पाटील...

माननीय मंत्री महोदयांनी असे उत्तर दिले आहे की, त्या अभियानानंतर त्यांचे वजन वाढले आहे. खरे तर अशी माहिती नाही. ज्यावेळी अभियान सुरु केले त्यावेळी या मुलांची वजने आपण घेतली होती का ? त्यांची वजने वाढली असतील तर प्रत्येक मुलाचे वजन आधी किती होते आणि आता किती झाले अशी माहिती माननीय मंत्री महोदय पटलावर ठेवतील का ? दुसरा प्रश्न असा की, अशा प्रकारचे अभियान एका महिन्यापुरते करून भागणार आहे का आणि असे अभियान शासन पुन्हा सुरु करणार का ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी जो पहिला प्रश्न विचारला त्याप्रमाणे माहिती पटलावर ठेवण्यात येईल. सन्माननीय सदस्यांनी दुसरा जो प्रश्न विचारला त्या बाबत सांगू इच्छिते की, व्हीसीडीसीचा कार्यक्रम एका महिन्यापुरता दिला जातो आणि तोच कार्यक्रम आपण पुढे कंटीन्यू करतो. जर मुलांचे वजनच वाढले नाही तर त्यांना सीटीसीकडे पाठवितो अन्यथा आपण त्यांना व्हीसीडीसीमध्ये पाठवितो.

**सभापती** : प्रश्नोत्तराचा तास संपलेला आहे.

---

यानंतर श्री. खंदारे...

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

LL-1

NTK/

पूर्वी श्री.बरवड

13:50

**पु.शी.:** मराठी शाळांना परवानगी देणे

**मु.शी.:** मराठी शाळांना परवानगी देण्यासंबंधी माननीय शालेय  
शिक्षण मंत्र्यांचे निवेदन

श्री.राजेंद्र दर्डा ( शालेय शिक्षण मंत्री ) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने नियम 46  
अन्वये पुढील निवेदन करतो.

( प्रेस : येथे सोबत जोडलेले निवेदन छपावे. )

यानंतर श्री.शिगम....

**पृ.शी./मु.शी.:** कागदपत्रे सभागृहासमोर ठेवणे

श्री. सतेज ऊर्फ बंटी डी. पाटील (ग्रामविकास राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने महाराष्ट्रातील जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्यांचे सन 2005-2006 व 2006-2007 चे एकत्रित वित्तीय व महसुली लेखे सभागृहासमोर ठेवतो.

**सभापती :** वित्तीय व महसुली लेखे सभागृहासमोर ठेवण्यात आले आहेत.

---

श्री. डी.पी.सावंत (उच्च व तंत्र शिक्षण राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर यांचा सन 2008-2009 चा पाचवा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतो.

**सभापती :** वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

---

...2..

**पृ.शी./मु.शी.:** अंदाज समितीचा अहवाल सादर करणे

श्री. मोहन जोशी (समिती सदस्य) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने अंदाज समितीचा "13व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार व केंद्र शासनाच्या निर्देशान्वये अर्थसंकल्पाच्या मूळ दस्तऐवजासोबत राज्याच्या विविध प्रशासकीय विभागामार्फत पंचायत राज संस्थांना व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना देण्यात येणा-या अनुदानाची जिल्हानिहाय तपशील दर्शविणारी पुरवणी जोडणेबाबत ग्रामविकास विभाग व नगरविकास विभागांनी पाठविलेल्या प्रस्तावा संदर्भातील" सहावा अहवाल सभागृहाला सादर करतो.

**सभापती :** अंदाज समितीचा सहावा अहवाल सभागृहाला सादर झाला आहे.

---

...3..

**पृ.शी./मु.शी.:** अशासकीय विधेयके व ठराव समितीचा अहवाल सादर करणे व  
संमत करणे

श्री. चंद्रकांत पाटील (समिती सदस्य ) सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने अशासकीय विधेयके आणि ठराव समितीचा अहवाल सभागृहाला सादर करतो.

शनिवार, दिनांक 9 एप्रिल, 2011 रोजीच्या कामकाजाच्या क्रमात दाखविण्यात येणा-या अशासकीय ठरावांना द्यावयाचा वेळ ठरविण्याकरिता शुक्रवार, दिनांक 8 एप्रिल, 2011 रोजी समितीची बैठक झाली. अशासकीय कामकाजासाठी एकूण 150 मिनिटांचा वेळ उपलब्ध आहे. अशासकीय विधेयकाला 10 मिनिटांचा वेळ देण्यात यावा व उर्वरित 140 मिनिटांचा वेळ अशासकीय ठरावांना देण्यात यावा अशी शिफारस समितीने केली आहे.

#### **अशासकीय विधेयके**

- 1) श्री. किरण पावसकर, वि.प.स. सन 2011चे वि.प.वि.क्र. 3 05 मिनिटांपेक्षा जास्त नाही.
- 2) श्री. विनोद तावडे, वि.प.स. सन 2011चे वि.प.वि.क्र. 4 05 मिनिटांपेक्षा जास्त नाही.

#### **बॅलेटद्वारा ठरविलेल्या प्राथम्यक्रमानुसार अशासकीय ठराव**

- 1) श्री. हुसेन दलवाई, वि.प.स. यांचा ठराव क्रमांक 37 50 मिनिटांपेक्षा जास्त नाही.
- 2) डॉ. नीलम गो-हे, वि.प.स. यांचा ठराव क्रमांक 19 50 मिनिटांपेक्षा जास्त नाही.
- 3) श्री. विजय सावंत, वि.प.स. यांचा ठराव क्रमांक 76 40 मिनिटांपेक्षा जास्त नाही.

यापैकी कोणत्याही ठरावाचा वेळ वाचल्यास तो त्यापुढील क्रमांकाच्या ठरावास देण्यात यावा अशीही शिफारस समितीने केली आहे.

**सभापती :** अशासकीय विधेयके आणि ठराव समितीचा अहवाल सभागृहास सादर झाला आहे.

श्री. चंद्रकांत पाटील : सभापती महोदय, अशासकीय विधेयके आणि ठराव समितीचा अहवाल सभागृहाला संमत आहे, असा मी आपल्या अनुमतीने प्रस्ताव मांडतो.

प्रस्ताव मतास टाकून संमत झाला.

---

...4..

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

MM-4

MSS/

पूर्वी श्री. खंदारे

13:55

**पृ.शी./मु.शी.:** नियम 93 अन्वये सूचना

**सभापती :** सन्माननीय सदस्य श्रीमती शोभा फडणवीस, सर्वश्री संजय केळकर व विनोद तावडे यांनी "नांदगाव, तालुका मूल, जिल्हा चंद्रपूर येथील आदिवासी आश्रमशाळेत शिकणारी कुमारी आश्विनी पेन्दोर ही दिनांक 3.4.2011 पासून आश्रमशाळेतून अचानक गायब होऊन दिनांक 7.4.2011 रोजी वडसा रेल्वे मार्गावर बेशुद्धावस्थेत आढळून आल्याबाबत" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिलेली आहे. तो नियम 93चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारित आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री जयंत पाटील, वि.प.स. यांनी "रोहा (जि.रायगड) तालुक्यातील एमआयडीसीच्या प्रदूषित सांडपाण्यामुळे नदीतील व खाडीतील पाणी दूषित झाल्यामुळे शेतक-यांच्या भातपिकाचे झालेले नुकसान" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारित आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री संजय केळकर, रामनाथ मोते व भगवान साळुंखे यांनी "शासनाने राज्यातील प्रचलित शिक्षण पध्दती लक्षात न घेता केन्द्र सरकारच्या सूचनांचे अंधानुकरण केल्यामुळे शाळा व्यवस्थापना समोर निर्माण झालेल्या समस्या" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारित आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

....नंतर श्री.गिते....



08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

NN-1

ABG/

प्रथम श्री. शिगम

14:00

मा.सभापती...

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री रामनाथ मोते,विनोद तावडे,संजय केळकर,चंद्रकांत पाटील यांनी "मुंबई महापालिकेच्या शिवडी येथील क्षयरोग रुग्णालयात चतुर्थ श्रेणी कर्मचाऱ्यांची पदे रिक्त असल्यामुळे रुग्णांचे होत असलेले हाल " या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री चंद्रकांत पाटील, विनोद तावडे, भगवानराव साळुंखे, धनजंय मुंडे यांनी "मौजे आंबिवली, ता.जि.ठाणे परिसरात सटे नॅशनल रेयॉन कंपनीच्या जवळ दगड खाणीमध्ये स्फोट घडवून आणल्यामुळे नागरिकांच्या आरोग्यावर होत असलेला परिणाम " या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री कपिल पाटील, जयंत पाटील यांनी " मुंबई, गोरेगाव दिंडोशी येथील गुरुकुल विद्यालयावर एसआरए योजनेत बिल्डरकडून होत असलेला अन्याय " या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री विनोद तावडे, रामनाथ मोते, संजय केळकर, चंद्रकांत पाटील यांनी " मुंबईतील वांद्रे (पूर्व) येथील रहिवासी श्रीमती तारा मैत्रे यांचा पिण्याच्या दुषित पाण्यामुळे झालेला मृत्यू " या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. परशुराम उपरकर यांनी "राज्यातील गाबित समाजाचा समावेश अनुसूचित जमातीमध्ये करण्यात यावा अशी शासनाकडे मागणी करण्यात येऊनही ती अद्याप पूर्ण न होणे " या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

2...

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

NN-2

ABG/

प्रथम श्री. शिगम

14:00

मा.सभापती...

यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री किशनचंद तनवाणी,डॉ.दीपक सावंत, गोपिकिशन बाजोरिया, डॉ.नीलम गोन्हे, श्री. परशुराम उपरकर यांनी "रेडी बंदर (जि.सिंधुदुर्ग) महाराष्ट्र शासन मेरी टाईम बोर्ड यांच्यामार्फत चालविले जाणे, रेडी बंदर चालविण्यास दिलेला आहे त्या निर्यातदारांना कोणतीही सुविधा नसणे " या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

-----

3...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

NN-3

ABG/

प्रथम श्री. शिगम

14:00

नियम 93 च्या सूचनेवरील निवेदनासंबंधी

**सभापती :** म.वि.प.नियम 93 अन्वये एकूण 3 निवेदने आज चर्चेला घेण्यात येणार आहेत. त्यापैकी सूचना क्रमांक 7 व 40 संबंधीची निवेदने माननीय सदस्य श्री. विनोद तावडे यांची आहेत. माननीय सदस्य श्री. विनोद तावडे हे सभागृहात उपस्थित नसल्यामुळे मी माननीय सदस्य श्री. धनंजय मुंडे याचे सूचना क्रमांक 90 वरील निवेदन चर्चेला घेत आहे

-----

4...

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

NN-4

ABG/

प्रथम श्री. शिगम

14:00

**पृ. शी. :** राज्यात बोगस शिधापत्रिका उघडकीस येणे.

**मु. शी. :** राज्यात बोगस शिधापत्रिका उघडकीस येणे याबाबत

सर्वश्री धनंजय मुंडे, संजय केळकर, पाशा पटेल, वि. प. स.  
यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना.

श्री. अनिल देशमुख ( अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री ) : सभापती महोदय, सर्वश्री धनंजय मुंडे, संजय केळकर, पाशा पटेल यांनी राज्यात बोगस शिधापत्रिका उघडकीस येणे या विषयावर नियम 93 अन्वये जी सूचना दिली होती, तिला अनुलक्षून आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी हे निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

**सभापती** : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

( प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे )

...5 ...

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

NN-5

ABG/

प्रथम श्री. शिगम

14:00

श्री. धनंजय मुंडे : सभापती महोदय, सन्माननीय मंत्री महोदयांनी निवेदनात सांगितले की, पहिल्या टप्प्यामध्ये 29 लाख 45 हजार 14 शिधापत्रिका रद्द करण्यात आल्या व दुसऱ्या टप्प्यात 12 लाख 75 हजार 482 शिधापत्रिका रद्द करण्यात आल्या. परंतु या संबंधी माझ्याकडे अशी माहिती

आहे की, त्या शिधापत्रिका तीन वर्षे चालल्या. त्या शिधापत्रिकेवर तीन वर्षात धान्य वितरित करण्यात आले. त्यात गहू, तांदूळ असेल वा रॉकेल असेल. उत्तरामध्ये असे कोठेही नमूद करण्यात आलेले नाही की, या शिधापत्रिकेवर धान्याचा व रॉकेलचा कोटा त्या त्या वेळेत त्या प्रमाणात बंद करण्यात आला होता. तो कोटा आणि त्याचे वितरण त्या त्यावेळी झालेले आहे. त्या संबंधीची माहिती निवेदनात देण्यात आलेली नाही. या बाबतीत माननीय मंत्री महोदय माहिती देतील काय ?

श्री. अनिल देशमुख : सभापती महोदय, 2005 पासून ही मोहीम शासनाच्या माध्यमातून राबविली जात आहे. आतापर्यंत शासनाने दोन मोहिमा राबविल्या आहेत. सध्या तिसरी अपात्र शिधापत्रिका शोध मोहीम राबविण्यात येत आहे. 2008 मध्ये किती अपात्र शिधापत्रिका सापडल्या, 2009 मध्ये किती सापडल्या यासंबंधी निवेदनात आकडेवारी देण्यात आली आहे. आता 2010-11 ची माहिती काही दिवसात समोर येईल. सन्माननीय सदस्यांनी अपात्र शिधापत्रिकेवर धान्याची उचल झाली आहे का या बाबतची माहिती विचारली. या बाबतीत सांगू इच्छितो की, अपात्र शिधापत्रिकेमध्ये 85 टक्के शिधापत्रिका ए.पी.एल.च्या आहेत. मधल्या काळात सात ते आठ वर्षे ए.पी.एल.च्या शिधापत्रिकेवर धान्य देणे बंद केले होते. केंद्र शासन गेल्या सात आठ महिन्यांपासून ए.पी.एल. शिधापत्रिकेचा कोटा उपलब्ध करून देत असल्यामुळे ए.पी.एल.च्या शिधापत्रिकेवर धान्य देणे शासनाने सुरु केलेले आहे.

यानंतर श्री. भोगले....

श्री.अनिल देशमुख.....

सूचना क्रमांक-90....

या अपात्र शिधापत्रिकांमध्ये एखादा बीपीएलचा लाभार्थी आहे, त्याने ट्रॅक्टर खरेदी केला, गाडी विकत घेतली की तो अपात्र ठरतो. तो शासनाला कळवित नाही आणि याचा शोध घेण्याची यंत्रणा उपलब्ध नाही. त्यामुळे एपीएलचा कोटा दिलेला आहे. लाभार्थ्यांचे बीपीएलच्या यादीमध्ये नाव आहे, परंतु निकषप्रमाणे तो श्रीमंत झाला, त्याने गाडी विकत घेतली, ट्रॅक्टर विकत घेतला असल्यामुळे तो अपात्र ठरतो. याची ही शोध मोहीम आहे.

श्री.केशवराव मानकर : सभापती महोदय, ज्या शिधापत्रिका रद्द झाल्या, त्याबद्दलचा अन्नधान्य व रॉकेलचा कोटा कमी करण्यात आला आहे काय, नसल्यास तो कमी करण्यात येईल काय?

श्री.अनिल देशमुख : 1000 शिधापत्रिका अपात्र ठरल्या असतील, तेवढे लाभार्थी बीपीएलमध्ये नाहीत, नॅचरली तेवढा कोटा कमी करण्यात येतो. त्यानुसार कोटा पाठविला जातो.

श्री.एस.क्यु.जमा : सभापति महोदय, भारत सरकार ने जो कोटा बीपीएल के लोगों के लिए निश्चित किया है, उसके अंतर्गत मुझे यह कहना है कि बीपीएल से संबंधित जितने लोगों के कार्ड केसिल हुए हैं, उतने कार्ड आप उन लोगों को क्यों नहीं दे देते, जिनके नाम बीपीएल लोगों की वेटिंग लिस्ट में पेंडिंग हैं. क्योंकि उन लोगों ने एप्लीकेशन दे रखी है, उनकी जांच भी हो गयी है. इसलिए मेरा कहना है कि जितने कार्ड कैंसिल हुए हैं, उतने कार्ड बीपीएल से संबंधित अन्य लोगों को देने की सरकार की कोई योजना है या नहीं ?

श्री.अनिल देशमुख : सभापती महोदय, ज्या काही बीपीएलच्या शिधापत्रिका रद्द केल्या जातात, त्याप्रमाणे वेटिंग लिस्ट असते. 19 मार्च, 18 मार्च, 17 मार्च या पध्दतीने यादी येत राहते. अनेक सन्माननीय सदस्यांची मागणी आहे की, बीपीएलची यादी कमी झाली पाहिजे. केंद्र शासनाकडून बीपीएलचे निकष ड्राफ्ट झालेले आहेत, अंतिम स्वरूपात आहेत. ते निकष आल्यानंतर नव्याने बीपीएलचा सर्वे करण्यात येणार आहे. मी सभागृहाला सांगू इच्छितो की, केंद्र शासनाच्या माध्यमातून फूड सिक्युरिटी अॅक्ट आणण्यात येत आहे. त्या अॅक्टच्या अंतर्गत केंद्र शासनाने निर्णय घेतला तर बीपीएलची संपूर्ण यादी सुध्दा रद्द होणार आहे. यापुढे फक्त प्रायॉरिटी ग्रूप आणि जनरल ग्रूप असे दोनच प्रकार राहणार आहेत. प्रायॉरिटी ग्रूपसाठी ग्रामीण भागामध्ये 2

...2

श्री देशमुख .....

रुपये किलो दराने गहू आणि 3 रुपये किलो दराने तांदूळ देण्यात येणार आहे. जनरल ग्रूपसाठी 5 रुपये किलो दराने गहू व 6 रुपये किलो दराने तांदूळ देण्यात येणार आहे. ही योजना केंद्र शासनाने अद्याप लागू केलेली नाही. योजना अंतिम टप्प्यात आहे. निर्णय झाल्यानंतर फूड सिक्युरिटी ॲक्ट महाराष्ट्रातच नव्हे तर संपूर्ण देशात लागू करण्यात येईल.

श्री.धनंजय मुंडे : सभापती महोदय, शासनाची शोध मोहीम पूर्ण झाल्यानंतर 29.45 लाख शिधापत्रिका रद्द करण्यात आल्या. माहितीच्या अधिकाराखाली मी माहिती मिळविल्यानंतर मला असे कळविण्यात आले की, शिधापत्रिकेवरील धान्य आणि रॉकेलच्या वितरण व्यवस्थेवर जवळजवळ 1704 कोटी रुपये खर्च झाला आहे. याबाबत निवेदनात कुठेही उल्लेख केलेला नाही.

**(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)**

श्री.अनिल देशमुख : जो एकूण खर्च झाला त्याची ही आकडेवारी आहे.

-----

नंतर 2पी.1...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

**पृ.शी./मु.शी.:** औचित्याचे मुद्दे

**उप सभापती :** सन्माननीय सदस्य श्री. जयंतराव जाधव यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री. जयंत जाधव : महोदय, मी खालील महत्वाच्या व निकडीच्या बाबीवर औचित्याचा मुद्दा मांडत आहे.

"महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठातील दुर्लक्षामुळे शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर मध्ये शिकणाऱ्या बी.एस्सी.बेसिक नर्सिंगच्या अंतिम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांच्या भवितव्याचा प्रश्न निर्माण होणे, नर्सिंग कौन्सिलच्या नियमानुसार जे विद्यार्थी महाविद्यालयीन स्तरावर घेण्यात येणाऱ्या प्रात्यक्षिक परीक्षेत अनुत्तीर्ण होतील अशा विद्यार्थ्यांना परीक्षेस बसण्यास अपात्र समजण्यात येईल, असा नियम आहे. असे असतानाही आरोग्य विज्ञान विद्यापीठाने प्रात्यक्षिक परीक्षेत 17 अनुत्तीर्ण विद्यार्थ्यांची परीक्षा घेऊन निकाल जाहीर करणे, निकालानंतर सात दिवसांनी विद्यापीठाच्या पडताळणी समितीला निकालात गंभीर चूक असल्याचे निदर्शनास येणे, विद्यापीठाला आपली चूक लक्षात आल्यावर त्यांनी प्रात्यक्षिक परीक्षेत कमी गुण मिळालेल्या विद्यार्थ्यांचा निकाल रद्द करून त्यांना पुन्हा परीक्षा देण्याचे पत्र देणे, यामुळे विद्यार्थ्यांच्या भवितव्याचा निर्माण झालेला प्रश्न, सदर प्रकरणी सखोल चौकशी करून आरोग्य विज्ञान विद्यापीठांच्या अधिकाऱ्यांवर जबाबदारी निश्चित करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने केलेली वा करण्यात येत असलेली कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

-----

...2...



**उप सभापती :** यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. रामनाथ मोते यांनी दोन औचित्याचा मुद्दे मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपले औचित्याचे मुद्दे मांडावेत.

श्री. रामनाथ मोते : महोदय, "राज्यातील अशासकीय माध्यमिक व प्राथमिक शाळांमध्ये विद्यार्थी संख्येच्या आधारावर वर्ग तुकड्या मंजूर केल्या जातात. विद्यार्थी संख्या वाढल्यामुळे शाळांनी सुरु केलेल्या वाढीव वर्ग तुकड्यांना शासनाने गेल्या 4 वर्षांपासून मान्यता देण्याबाबत निर्णय न घेतल्याने अनेक शाळांमध्ये अनधिकृत वाढीव तुकड्या सुरु असून या तुकड्यांवर काम करणारे शिक्षक वेढबिगार म्हणून सेवा करीत आहे. या निवेदनाद्वारे शासनास अशी विनंती आहे की, गेल्या 4 वर्षांपासून प्रलंबित असलेल्या वाढीव वर्ग तुकड्यांचे प्रस्ताव तातडीने मंजूर करण्याबाबत शासनाने तातडीने कार्यवाही करावी."

महोदय, माझा दुसरा औचित्याचा मुद्दा असा आहे की, "अंधेरी येथील प्राईम अॅकेडमी या शाळेबाबत आज सर्व वर्तमान पत्रकामध्ये बातम्या छापून आल्या आहेत. या संस्थेने नववी व दहावीमध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी व त्यांच्या पालकांनी चांगल्या वर्तणुकीचे प्रमाणपत्र दंडाधिकारी कार्यालयाकडून सादर न केल्यास शाळेत बसू दिले जाणार नाही, असे परिपत्रक काढले आहे. सदरची बाब अत्यंत संतापजनक असून शासनाने या शाळेवर तातडीने कारवाई करावी, अशी विनंती आहे."

-----  
...3...

**उप सभापती :** यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. संजय केळकर यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री. संजय केळकर : महोदय, मी पुढील महत्वाच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावर औचित्याचा मुद्दा मांडत आहे.

"हापूस, पायरी, केसरी, रायवळ व तोतापुरी अशा आंब्यांच्या मुख्य जाती असून आंबा सिझनमध्ये कार्बाईड वापरून आंबा बाजारात आणल्याच्या अनेक घटना एप्रिल-मे-जून 2010 च्या दरम्यान उघडकीस आल्या आहेत. यामध्ये आंबा झाडावरून कच्चा काढून तो पिवळा केला जातो. इतकेच नव्हे तर असा कार्बाईड युक्त आंबा 300 ते 400 रुपये डझनाने विकून ग्राहकांची फसवणूक केली जात असल्याचे प्रकार उघडकीस आले आहेत. आंबा फळे पिकविण्यासाठी केमिकल पावडर स्वस्त मिळत असल्याने व्यापारी ग्राहकांची सहजरित्या फसवणूक करीत आहेत. बाहेरून पिवळा दिसणारा हापूस आंबा आतमध्ये मात्र एकदम खराब असल्याचे आढळून आले आहे. परिणामी असे आंबे खाणाऱ्या नागरिकांचे आरोग्य धोक्यात येत आहे. जनतेच्या आरोग्याच्या दृष्टीने अत्यंत महत्वाच्या आणि तातडीची अशी बाब मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे सभागृहात मांडत आहे. तरी योग्य ती कार्यवाही व्हावी, ही विनंती."

**उप सभापति :** सन्माननीय सदस्य श्री. एस. क्यु. जमा यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री. एस. क्यु. जमा : उप सभापति महोदय, 4 अप्रैल 2011 के दिन वर्ल्ड कप जीतने के बाद हमको यहां पर बोलने का मौका नहीं मिला. इसलिए यहां पर यह विषय में औचित्य के मुद्दे के माध्यम से सभागृह के सामने रख रहा हूं.

**उप सभापति :** लेकिन खिलाड़ियों का सत्कार करने संबंधी भाषण तो यहां पर उस दिन सदन में हो चुके हैं.

श्री एस. क्यु. जमा : महोदय, आपकी बात सही है. सत्कार के भाषण भी हो गए और श्री सचिन तेंडूलकर जी को "भारत रत्न" देने की सिफारिश भी इस माननीय सभागृह के माध्यम से हो गयी है. लेकिन महाराष्ट्र सरकार से हमारी मांग है कि हमारी यह मुंबई, दुनिया का बहुत बड़ा क्रिकेट सेंटर है. इसलिए सचिन तेंडूलकर जी के नाम पर एक क्रिकेट अकादमी मुंबई में स्थापित की जानी चाहिए. इसी प्रकार ग्रामीण खिलाड़ियों के लिए एक क्रिकेट अकादमी श्री जहीर खान साहब के नाम से श्रीरामपुर में शुरू की जानी चाहिए. चूंकि हमारे बीसीसीआई के अध्यक्ष नागपुर के हैं इसलिए नागपुर में भी एक अकादमी बनायी जानी चाहिए.

इसके अलावा श्री सचिन तेंडूलकर जी की एक गौरव गाथा या बायोग्राफी सरकार द्वारा प्रकाशित की जानी चाहिए, यही बात मैं इस औचित्य के मुद्दे के माध्यम से सरकार से कहना चाहता हूं. धन्यवाद.

-0-

यानंतर श्री. जुन्नरे ....

**उप सभापती :** यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. मोहन जोशी यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री. मोहन जोशी : सभापती महोदय, मी खालील सार्वजनिक महत्वाच्या व निकडीच्या बाबीवर औचित्याचा मुद्दा आहे.

पुणे शहरामध्ये एकाच बर्फ उत्पादकाकडे अन्न व औषध विभागाचा परवाना आहे. त्यामुळे पुणे शहरामध्ये पुण्याच्या बाहेरून मोठ्या प्रमाणात दूषित बर्फ येत आहे. अनेक शीतपेय दुकानदार, ऊसाची गु-हाळे, तसेच हातगाडयावर मोठ्या प्रमाणात दूषित बर्फ वापरत असतात असे निदर्शनास आलेले आहे. गेल्या वर्षी यासंदर्भात काहीही कारवाई करण्यात आलेली नाही. दूषित बर्फामुळे लहान मुले व नागरिकांमध्ये आरोग्याचे प्रश्न निर्माण झालेले आहेत. त्यामुळे दूषित बर्फ वितरकांवर ठोस उपाययोजना करण्याची आवश्यकता आहे. उन्हाळ्याच्या दिवसात ऊसाचा रस, लस्सी तसेच शीतपेयामध्ये दूषित बर्फ वापरला जातो त्यामुळे लहान मुलांच्या आरोग्याला धोका होतो त्यामुळे जे अनाधिकृत बर्फ उत्पादक आहेत त्यांच्यावर शासनाने कडक कारवाई करण्याची आवश्यकता आहे.

**उप सभापती :** यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. चंद्रकांत पाटील यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री. चंद्रकांत पाटील : सभापती महोदय, मी खालील सार्वजनिक महत्वाच्या व निकडीच्या बाबीवर औचित्याचा मुद्दा आहे.

प्रत्येक वर्षी 10 वी, 12 वी ची परीक्षा मार्च-एप्रिल महिन्यात होत असणे, यामध्ये 10 वी ची परीक्षा संपल्यानंतर अनेक विद्यार्थी व पालक वर्ग पुढील प्रवेशासाठी धावपळ करीत असतात आणि मागील वर्षाचा अनुभव पाहिला असता प्रत्येक वर्षी यामध्ये शासकीय पातळीवर प्रवेश प्रक्रियेबाबत गोंधळ निर्माण होणे याबाबत शासनाकडे ठाम धोरण नसणे, त्यामुळे विद्यार्थी व पालक यांना आर्थिक व मानसिक त्रासाला सामोरे जावे लागणे, मागील वर्षी बेस्ट ऑफ फाईव्ह बाबत फारच गोंधळ झाला होता. याबाबत कोर्टाच्याही पाय-या चढाव्या लागल्या त्यामुळे सर्वांनाच अनेक त्रासांना सामोरे जावे लागणे, त्यामुळे कोर्टाने ही हा फार्मुला मान्य करणे, त्यामुळे शासनाने या अधिवेशनात 11 वी च्या प्रवेश प्रक्रियेचे धोरण ठरविण्याची आवश्यकता व शासनाने तातडीने कार्यवाही करून विद्यार्थी व पालकांना दिलासा देण्याची आवश्यकता यावर शासनाची तीव्र प्रतिक्रिया व उपाययोजना.

--

...3..

**उप सभापती :** यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. चंद्रकांत पाटील यांनी आणखी एक औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री. चंद्रकांत पाटील : सभापती महोदय, मी खालील सार्वजनिक महत्वाच्या व निकडीच्या बाबीवर औचित्याचा मुद्दा देत आहे.

अनेक महाविद्यालय व इतर शैक्षणिक संस्थांमध्ये महाराष्ट्र शासनाने क्रीडासाठी पाच टक्के राखीव व राज्यस्तरीय पातळीवरील निरनिराळा कलेतील लोकांना पाच टक्के राखीव प्रवेश दिला जाणे. क्रीडा क्षेत्रातील लोकांना जिल्हयाचे क्रीडा अधिकारी यांच्याकडे प्रमाणपत्र मिळणे, परंतु कलेतील लोकांना प्रमाणपत्र घेण्यासाठी कला संचलनालय, मुंबई या ठिकाणी येऊन प्रमाणपत्र घ्यावे लागते. त्यामुळे त्यांना सवलत देऊन सुध्दा आर्थिक व मानसिक त्रासाला सामोरे जावे लागणे, यापेक्षा प्रत्येक जिल्हयातील शिक्षण अधिका-याने कलाकारांना प्रमाणपत्र देण्यासाठी शासन स्तरावर आदेश व्हावेत व राज्यातील कलाकारांचे नुकसान टाळावे, यामुळे या प्रमाणपत्राचा उपयोग प्रवेश प्रक्रियेमध्ये करता येईल व शासनाने दिलेल्या 5 टक्के राखीव जागाचा लाभ घेता येईल.

**उप सभापती:** यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. विक्रम काळे यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री. विक्रम काळे : सभापती महोदय, मी खालील सार्वजनिक महत्वाच्या व निकडीच्या बाबीवर औचित्याचा मुद्दा आहे.

कार्ला ता. औसा जि. लातूर या गावातील वीजचोरी पकडण्यासाठी गेलेल्या महवितरणाच्या पथकातील अभियंता व तेथील केशरबाई माध्यमिक विद्यालयाचे मुख्याध्यापक श्री. सुरेश पवार यांच्यात दि. 15 मार्च, 2011 रोजी वीजचोरी व आकडे टाकणे, यावर चर्चा झाली त्या दरम्यान गावाचे उपसरपंच श्री. संतोष परगने व इतर लोक उपस्थित होते. चर्चेचे रूपांतर शाब्दिक चकमकीत झाले, परिणामी भांडण झाले त्यात मुख्याध्यापक श्री. पवार यांना वीज वितरण कंपनीच्या अधिका-याने मारहाण केली व परत मुख्याध्यापक व इतर काही लोकांवर पोलीस स्टेशनमध्ये गुन्हे नोंद केले आहेत. हे अत्यंत चुकीचे आहे. तरी वीज वितरण कंपनीने त्या गावातील मागणी केलेल्या लोकांना तातडीने वीज जोडणी द्यावी व नाहकपणे मुख्याध्यापक व इतर लोकांवर दाखल केलेले गुन्हे मागे घ्यावेत अशी मागणी मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे करित आहे.

**उप सभापती :** यानंतर सन्माननीय सदस्या अॅड. उषा दराडे यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

अॅड. उषा दराडे : सभापती महोदय, मी खालील सार्वजनिक महत्वाच्या व निकडीच्या बाबीवर औचित्याचा मुद्दा आहे.

मौजे आव्हळवाडी ( ता. शिरूर, कासार, जि.बीड) येथील श्री. युवराज कोंडीबा नागरगोजे पोटापाण्याचा प्रश्न सोडविण्यासाठी आपल्या दोन मुलींना शिक्षणासाठी गावी ठेवून ऊस तोडणीच्या कामासाठी सोलापूरला गेले असता दि. 23 मार्च, 2011 रोजी त्यांच्या घराला अचानकरित्या आग लागून संसार उपयोगी साहित्यासह, मुलीचे कापड, पुस्तके यांचे सुमारे एक लाख रुपयांचे नुकसान होणे, गावाला पाणीटंचाई असल्याने गावक-यांना लागलेली आग पाहण्याशिवाय गत्यंतर नसणे,सदर आगीबाबत सखोल चौकशी करून गरीब ऊसतोड कामगारास आर्थिक मदत करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने केलेली वा करण्यात येत असलेली कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया.

---



**उप सभापती :** यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. परशुराम उपरकर यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री. परशुराम उपरकर : सभापती महोदय, मी खालील सार्वजनिक महत्वाच्या व निकडीच्या बाबीवर औचित्याचा मुद्दा आहे.

सभापती महोदय, सिंधुदुर्ग जिल्हयातील कुडाळ एमआयडीसीला जमीन दिलेल्या भुमीपुत्रांनी प्रकल्पग्रस्त शेतकरी समिती, पिंगुळीची स्थापना केली आहे. या समितीने जिल्हाधिकारी कार्यालयासमोर दि. 6.4.2011 रोजी उपोषणास सुरुवात केलेली आहे. या उपोषणामध्ये सिंधुदुर्ग जिल्हयातील पिंगुळी, नेरुर, हवेली या ठिकाणची 670 एकर जमीन 36 वर्षापूर्वी एमआयडीसीसाठी दिलेली असून या जमिनीचे 134 भूखंड कधीच विकसित झालेले नाहीत. मात्र नोकरीच्या आशेने स्थानिकांनी उत्पादित जमीन दिलेली असतांनाही या नागरिकांना आजपर्यंत रोजगार मिळाला नाही, नोक-या मिळाल्या नाहीत अशा कोंडीत येथील भूमीपुत्र सापडलेला आहे. जमीन परत मिळविण्यासाठी या ठिकाणच्या नागरिकांनी उपोषणाचा मार्ग धरलेला आहे. जमीन परत मिळण्यासाठी या ठिकाणच्या भुमीपुत्रांनी माननीय मुख्यमंत्री, माननीय महसुल मंत्री तसेच माननीय उद्योग मंत्री तसेच संबंधित अधिकारी यांना वारंवार पत्रव्यवहार केलेला आहे.

यानंतर श्री. गायकवाड....

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

RR1

VTG/

प्रथम श्री.जुन्नरे

14.20

श्री.परशुराम उपरकर ...

जमीन परत मिळावी अशा प्रकारचा आग्रह धरलेला आहे. या ठिकाणच्या एमआयडीसीमध्ये औद्योगिकीकरणासाठी दिलेल्या जागेवर निवासी गाळे उभारण्यात आले असून या संदर्भात माननीय मुख्यमंत्री, माननीय महसूल मंत्री, माननीय उद्योग मंत्री व संबंधित अधिकारी यांच्याकडे सातत्याने पत्रव्यवहार करून शासनाचे दुर्लक्ष होत असल्यामुळे सदर जमीन त्या भूमीपुत्रांना परत मिळावी अशा प्रकारचे निवेदन शासनाला दिलेले आहे त्यावर शासनाने कार्यवाही करावी.

-----

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

RR2

**उप सभापती :** या नंतर सन्माननीय सदस्य श्री केशवराव मानकर यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री.केशवराव मानकर : सभापती महोदय,अत्यंत महत्वाचा औचित्याचा मुद्दा मला उपस्थित करावयाचा आहे. ग्रामपंचायत निवडणूक लढणा-या उमेदवारांना, निवडून आल्यानंतर चार महिन्याच्या आत जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करणे बंधनकारक असणे, अशा प्रकारची सूचना संबंधित निवडणूक अधिकारी व तहसीलदार यांना संबंधित जिल्हाधिका-यांकडून देण्यात येणे, त्याप्रमाणे संबंधित जिल्हाधिका-यांच्या माध्यमातून तहसीलदारांना आणि नंतर निर्वाचित ग्रामपंचायत सदस्याला जात वैधता प्रमाणपत्र प्राप्त होणे, परंतु नागपूर विभागातील विभागीय जात पडताळणी कार्यालयात या संबंधीची अनेक प्रकरणे अनेक दिवसांपासून प्रलंबित असणे त्यामुळे ग्रामपंचायत सदस्याला चार महिन्याचा कालावधी लोटूनही जात वैधता प्रमाणपत्र प्राप्त झाले नाही. त्यामुळे ग्रामपंचायतीचे सदस्य व सरपंच यांचे पद खारीज होण्याची वेळ आली आहे. परिणामी रिकाम्या जागेवर ग्रामपंचायतीवर पुन्हा पोट निवडणूक घेण्याची आलेली वेळ, परिणामी निवडणुकीसाठी लागणा-या खर्चामुळे शासनावर पडणारा अधिकचा भार लक्षात घेता शासनाने जात वैधता प्रमाणपत्र तातडीने मिळण्यासंबंधी कार्यवाही करण्याची आवश्यकता .

**उप सभापती** : या नंतर सन्माननीय सदस्य श्री धनंजय मुंडे यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री.धनंजय मुंडे : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.बीड जिल्हा हा ऊस तोड कामगारांचा जिल्हा असून जवळजवळ सात लाख ऊस तोड कामगार इतर जिल्हयात ऊस तोडण्यासाठी गेले आहेत. ऊस तोड कामगारांच्या मुलांचे स्थलांतर रोखण्यासाठी सर्व शिक्षा अभियाना अंतर्गत त्यांच्यासाठी राबविण्यात येत असलेली भोजन व्यवस्था सरकारने 1 एप्रिल 2011 पासून बंद केली आहे. त्यामुळे ऊस तोड कामगारांचा जिल्हा म्हणून ओळख असलेल्या बीड जिल्हयातील सुमारे 45 हजार मुले 1 एप्रिल पासून उपाशी पोटी राहू लागली आहे. 1 एप्रिल पासून परीक्षा सुरु झाल्या आहेत. नेमक्या परीक्षेच्या काळात या मुलांवर उपाशी राहण्याची वेळ आली आहे. त्यांचे आई वडील सुध्दा त्यांच्याबरोबर नाहीत. या मुलांवरील अन्याय दूर व्हावा व ऊस तोड मजूर म्हणजेच या मुलांचे पालक गावी परत येई पर्यंत त्यांच्या भोजनाची व्यवस्था करावी ही बाब तातडीने शासनाच्या निदर्शनास आणण्यासाठी मी औचित्याचा मुद्दा उपस्थित करित आहे.

अॅड.उषा दराडे : सभापती महोदय, हा मुद्दा महत्वाचा असल्यामुळे या बाबतीत आपण शासनाला निदेश द्यावेत अशी माझी आपल्याला विनंती आहे.

श्री.धनंजय मुंडे: 45 हजार विद्यार्थी उपाशी आहेत व त्यांचे आई वडील सुध्दा त्यांच्या बरोबर नाहीत त्यामुळे शासनाला निदेश द्यावेत

**उप सभापती** : भोजन व्यवस्था त्वरित चालू करण्यात यावी असे मी शासनाला निदेश देतो.

---

**उप सभापती** : यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री हुसेन दलवाई यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

( सन्माननीय सदस्य अनुपस्थित )

**उप सभापती** : या नंतर सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री पांडुरंग फुंडकर यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

( सन्माननीय सदस्य अनुपस्थित )

4..

08-04-2011

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

RR4

VTG/

प्रथम श्री.जुन्नरे

14.20

**उप सभापती** : या नंतर सन्माननीय सदस्य डॉ.दीपक सावंत यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

डॉ.दीपक सावंत : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे., ठाणे जिल्हयामध्ये वाळू माफिया किती आहेत हे आपल्याला माहीत आहे. त्या ठिकाणी रेतीचे उत्खनन सदैव सुरु आहे.उप सचिव श्री र.य. नलावडे यांनी जिल्हाधिकारी, ठाणे यांना दिलेल्या पत्राचे उल्लंघन होत असल्याबद्दलचा हा औचित्याचा मुद्दा आहे.

सभापती महोदय, ठाणे जिल्हयातील मान्यताप्राप्त डुबीने व हातपाटीने वाळू काढण्यासाठी राखीव ठेवण्यात आलेल्या गटापुरती परवानगी देण्यात आलेली आहे.या भागातील नारंगी, डोंगरपाडा, मारंबर पाडा, चिखली, चिखली डोंगरी, कोपरी तसेच पालघर मधील काही भागात अशा प्रकारची ज्यांना परवानगी दिली होती त्यांना हातपाटी किंवा डुबीने वाळू काढण्या ऐवजी सक्शन पंप तेथे चालू आहे. वास्तविक हे सक्शन पंप कोठे वापरावेत यासंबंधी जीआर मध्ये उल्लेख करण्यात आला आहे. नौकानयन मार्ग सुकर करण्यासाठी हे सक्शन पंप वापरावयाचे असतात परंतु दुर्दैवाने अशा प्रकारची स्थिती नसतांना वरील भागात सक्शन पंप वापरले जात आहेत व त्या ठिकाणी मोठ मोठे खड्डे पडलेले आहेत. तसेच रेती गट सात आणि आठ मध्ये अवैधरित्या वाळू उपसा करून पर्यावरणा बरोबरच वैतरणा पुलाला धोका निर्माण झाला आहे . तरी या औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे माझी अशी विनंती आहे की वैतरणा पूल, रेल्वे पूल 92 खालून जो रस्ता ट्रकची ये जा करण्यासाठी अवैधपणे वापरला जातो तो त्वरित बंद करण्यात यावा तसेच नारिंगी व इतर भागात जे सक्शन पंप लावण्यात आलेले आहेत ते जीआर नुसार त्वरित बंद करण्यात यावेत अशी मी विनंती करतो. या संदर्भात शासनाने जो जी आर काढला आहे त्याचे उल्लंघन होत असून शासनाने यामध्ये लक्ष घातले पाहिजे या संदर्भात मी लक्षवेधी सूचना देखील दिलेली आहे.

**उप सभापती** : ठीक आहे. या संदर्भात शासनाने त्वरित लक्ष घालावे आणि योग्य ती कार्यवाही करावी.

नंतर श्री.सरफरे

**उप सभापती :** सन्माननीय सदस्य श्री.रामनाथ मोते यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांना एक औचित्याचा मुद्दा मांडण्याकरिता परवानगी दिलेली आहे.

त्यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. गोपिकिसन बाजोरिया यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

(माननीय सदस्य अनुपस्थित)

आता सभागृहाची बैठक मध्यंतरासाठी स्थगित होईल आणि दुपारी 3.05 वाजता पुनः भरेल.

(2.25 ते 3.05 मध्यंतर)

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

**(मध्यंतरानंतर)****सभापतीस्थानी - माननीय उप सभापती**

**पृ. शी.** : महाराष्ट्र शासनाच्या दुग्धविकास विभागामार्फत वरळी, आरे व कुर्ला या दुग्ध शाळेंतर्गत आरे ब्रॅंड व्यतिरिक्त खाजगी उत्पादकांचे पदार्थ विकण्यासाठी शीतल आर्च, मुंबई यांना देण्यात आलेली परवानगी

**मु. शी.** : महाराष्ट्र शासनाच्या दुग्धविकास विभागामार्फत वरळी, आरे व कुर्ला या दुग्ध शाळेंतर्गत आरे ब्रॅंड व्यतिरिक्त खाजगी उत्पादकांचे पदार्थ विकण्यासाठी शीतल आर्च, मुंबई यांना देण्यात आलेली परवानगी यासंबंधी डॉ. दीपक सावंत, सर्वश्री दिवाकर रावते, रामदास कदम वि. प. स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

डॉ.दीपक सावंत (मुंबई विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय दुग्धविकास मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"महाराष्ट्र शासनाच्या दुग्धविकास विभागामार्फत बुहन्मुंबई दूध योजनांतर्गत चालविण्यात येणाऱ्या वरळी, आरे व कुर्ला या दुग्ध शाळेंतर्गत हजारो दूध केंद्रावर आरे ब्रॅण्ड व्यतिरिक्त खाजगी उत्पादकांचे पदार्थ उदाहरणार्थ ब्रेड, बिस्कीट, खारी व मिनरल वॉटर हे पदार्थ रॉयल्टी तत्त्वावर आरे को. ब्रॅण्ड नावाखाली विकण्यास दिनांक 1जुलै, 2009 रोजी शीतल आर्च, बांद्रा, मुंबई यांना देण्यात आलेली परवानगी, वरील करारनाम्या व्यतिरिक्त दिनांक 29 ऑक्टोबर, 2009 रोजी शीतल आर्च या एकमेव विक्रेत्याला दुग्धजन्य पदार्थासाठी शासनाची पूर्वपरवानगी न घेता होलसेल अधिकृत विक्रेता म्हणून दुग्धविकास आयुक्त व महाव्यवस्थापक, बुहन्मुंबई दूध योजना यांनी केलेला बेकायदेशीर करारनामा, याप्रकरणी लाखो रुपयांचा अर्थपूर्ण झालेला व्यवहार, आरे ब्रॅण्ड नावाने खाजगी उत्पादकांची उत्पादने शासनाला पूर्णतः अंधारात ठेवून अर्थपूर्ण करार शीतल आर्च या एकमेव हॉटेल व्यवस्थापनाबरोबर केल्याप्रकरणी या गंभीर व्यवहाराची सखोल चौकशी करण्या-

....2

साठी शासनाने पशुसंवर्धन आयुक्तांच्या अध्यक्षतेखाली नेमलेल्या समितीने सदर करारनामा बेकायदेशीर विना निविदा व पारदर्शक नसल्याचा अहवाल शासनाला सादर करूनही त्यावर शासनाने योग्य ती कडक कारवाई संबंधित अधिकाऱ्यांवर करण्याबाबत दाखविलेली अक्षम्य दिरंगाई,या प्रकरणी शासनाने तातडीने केलेली व करावयाची उपाययोजना व शासनची प्रतिक्रिया."

श्री.गुलाबराव देवकर (दुग्धविकास राज्यमंत्री ) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

**उप सभापती** : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

( प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे )

. . . .3



डॉ.दिपक सावंत : सभापती महोदय, महाराष्ट्र शासनाचा जो दुग्धविकास प्रकल्प आहे, ज्याला आपण आरे प्रकल्प म्हणून ओळखतो. तसेच वरळी प्रकल्प, कुर्ला प्रकल्प या सर्व प्रकल्पांमध्ये जे काही गैरव्यवहार चाललेले आहेत, त्याची व्यथा या लक्षवेधी सूचनेच्या माध्यमातून मांडण्यात आलेली आहे. दिवसेंदिवस दुधाचे प्रमाण कसे कमी होत आहे, तसेच काही वर्षांपूर्वी 90 लाख लिटर दूध येत होते. पण आज हे प्रमाण 50 हजार लिटरवर आलेले आहे आणि अशा प्रकारे फार मोठ्या प्रमाणात दुधामध्ये घट झालेली आहे आणि ही गोष्ट माननीय मंत्री महोदय देखील मान्य करतील. आपण अनेक ठिकाणी आरेचे स्टॉल पहातो. त्यामार्फत दुधाची, दुग्धजन्य पदार्थांची विक्री केली जाते. पण काही दिवसनंतर म्हणजे दि.01-06-2009 रोजी "शीतल आर्च,बांद्रा मुंबई या कंपनीला निविदेमध्ये प्राधान्य देण्यात आले आणि लक्षवेधी सूचनेच्या निवेदनामध्ये कबूल केले आहे की, "सदर निविदेमध्ये आरे तूप, एनर्जी, मसाला मिल्क, ताक लस्सी, या आरेच्या उत्पादना व्यतिरिक्त आईस्क्रीम, चीज, पनीर, ब्रेड, लेज, बाजाजी, गार्डन, हलदीराम, पेपी, चहा/कॉफी (फक्त मशिनमधून नेस कॉफी, लिफ्टन, ब्रु, रेड लेबल इ.) पाणी, बेकरी प्रॉडक्ट, बिस्कटे, चॉकलेट इत्यादी पदार्थांपर्यंत ठीक आहे. पण त्याच्याही पुढे जाऊन पोस्ट पेड/प्रिपेड कार्ड . . .

यानंतर श्री.बरवड . . .

डॉ. दीपक सावंत ...

सिलबंद नेक्टर, स्कॉसेस आणि फास्ट फूड अशा प्रकारे विकण्याची परवानगी या शीतल आर्चला दिली गेली. त्यांच्याकडून 2 कोटी आणि काही लक्ष रुपये रॉयल्टी घेतली. एकूण 1811 स्टॉल्स आहेत. पाच वर्षासाठी ही रॉयल्टी घेऊन त्यांना हे स्टॉल देण्यात आले. आपण हिशेब केला तर दिवसाला फक्त 7 रुपये भाडे दिले. हे फारच नाममात्र भाडे आहे. माझा माननीय मंत्री महोदयांना पहिला प्रश्न असा आहे की, या शीतल आर्च कंपनीला तत्कालीन मुख्यमंत्री श्री. विलासराव देशमुख यांनी स्थगिती दिली होती. ती स्थगिती का उठविण्यात आली ? त्यांनी सर्व पाहून त्या प्रकरणाला स्थगिती दिली होती. माननीय श्री. एकनाथ खडसे यांनी सुध्दा विधानसभेमध्ये या बाबतीत मोठा आवाज उठविला होता. या आरेचे उत्पन्न आर्थिक उलाढालीमध्ये कमी होत गेले. 2005 मध्ये 11 कोटी रुपयांचा तोटा दाखविण्यात आला होता. त्यानंतर 2007 मध्ये 44 कोटी रुपये उत्पन्न होते आणि त्यावेळी देखील 11 कोटी रुपयांचा तोटा दाखविण्यात आला होता. हा तोटा तसाच कसा कायम राहिला, हे मला कळले नाही. उत्पन्न मात्र कमी होत गेले. नवाकाळ पासून अनेक वर्तमानपत्रांमध्ये यावर 'आरेला अखेरची घरघर' अशा पध्दतीचे अग्रलेख लिहिले. मी जबाबदारीने बोलतो. खरे काय आहे हे मला माहीत नाही पण मला अशी माहिती मिळाली आहे की, तोटा दाखवून आरेची जागा आता विकून टाकण्याच्या मनःस्थितीमध्ये आहेत. हे खरे आहे की असत्य आहे हे मला माहीत नाही. त्यांच्यावर व्हिजिलंसची धाड पडली होती, हे खरे आहे का आणि या व्हिजिलंसच्या धाडीमध्ये काय सापडले ? आरेच्या ज्या बॉटल्स असतात त्या साधारणपणे 40 हजार बॉटल्स लागतात. त्या 40 हजार बॉटल्स आपण वापरून फेकून नवीन बॉटल्स घेतो की त्याच बॉटल्स पुन्हा वापरतो ? तसे होत असेल तर दिवसाला 2 लाख रुपयांचे नुकसान आपण करतो हे खरे आहे काय ?

श्री. गुलाबराव देवकर : सभापती महोदय, शीतल आर्चला टेंडर देण्यात आले होते. ते टेंडर दिल्यानंतर त्यांनी शासनाची परवानगी घेतली नव्हती अशी तक्रार कोणी तरी माननीय मुख्यमंत्री महोदयांकडे केली होती त्यामुळे माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी त्यावेळी स्टे दिला होता. परंतु नंतरच्या काळात काही दिवसांनी त्यांनी ती माहिती समजून घेतली आणि पुन्हा ती ऑर्डर

RDB/

श्री. गुलाबराव देवकर .....

कायम केलेली आहे. सन्माननीय सदस्यांनी दुसरा प्रश्न बॉटल्सच्या संदर्भात विचारला. त्या ठिकाणी वापरल्या जाणाऱ्या दुधाच्या ज्या बॉटल्स आहेत त्यामध्ये दोन प्रकार आहेत. आरेने त्या ठिकाणी स्वतःच्या ज्या बॉटल्स ठेवलेल्या असतात त्या रिकाम्या करून आणल्यानंतर पुन्हा धुऊन त्या भरल्या जातात आणि वापरल्या जातात. शीतल आर्च स्टॉलवर ज्या बॉटल्स ठेवतात त्या यूज अँड थ्रो पध्दतीच्या आहेत. त्या बॉटल्स वापरून फेकावयाचा असतात. त्या बोटल्स फेकल्या जातात. त्या बॉटल्स पुन्हा वापरल्या जात नाहीत. सन्माननीय सदस्यांनी तिसरा प्रश्न व्हिजिलंसच्या धाडीबाबत विचारला. माझ्या माहितीप्रमाणे कोठे धाड वगैरे घातली नव्हती. तसे काही असेल तर ती माहिती पटलावर ठेवण्यात येईल.

डॉ. दीपक सावंत : सभापती महोदय, ही लक्षवेधी सूचना कामाच्या व्यापामुळे दोन वेळा पुढे ढकलण्यात आली. दुसऱ्यांदा ही लक्षवेधी सूचना आलेली आहे. या ठिकाणी माहिती आलेली नाही. व्हिजिलंसची धाड पडली होती की नाही ही महत्वाची माहिती आहे. माझा प्रश्न असा आहे की, ज्यावेळी शीतल आर्चला कॉन्ट्रॅक्ट दिले होते त्यावेळी ते कोणाच्या अधिकारात दिले गेले होते. स्पेसिफिक कोणाला अधिकार होते आणि कोणी अधिकाराचा गैरवापर करून शीतल आर्चला कॉन्ट्रॅक्ट दिले ?

यानंतर श्री. खंदारे....

डॉ.दीपक सावंत.....

कोणत्या अधिकाऱ्यांनी अधिकाराचा गैरवापर करून शीतल आर्चला हे कंत्राट दिले, त्यांची चौकशी करून त्यांना ताबडतोब निलंबित करणार आहे काय ?

श्री.गुलाबराव देवकर : सभापती महोदय, या संदर्भातील टेंडर दिल्यानंतर महाव्यवस्थापकांनी त्यात काही सुधारणा करून नवीन करारनामा केला. परंतु त्यासाठी त्यांनी शासनाकडून परवानगी घ्यावयास पाहिजे होती ती घेतली नव्हती. त्यांनी केलेल्या या अनियमिततेच्या संदर्भात शासनाने पशुसंवर्धन विभागाचे आयुक्त श्री.झगडे यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नियुक्ती केली होती. या समितीने अहवालात असे नमूद केले आहे की, महाव्यवस्थापकांनी जो नवीन करारनामा केला होता त्यामुळे आरेचा फायदाच झालेला आहे. टेंडरमध्ये बदल केला नसता तर मूळच्या टेंडरमध्ये....

डॉ.दीपक सावंत : सभापती महोदय, माझा हरकतीचा मुद्दा आहे.

श्री.गुलाबराव देवकर : सन्माननीय सदस्यांनी माझे उत्तर ऐकावे.

डॉ.दीपक सावंत : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी आता असे सांगितले की, करारनामा बदलल्यामुळे शासनाचा फायदाच झाला आहे. शीतल आर्चकडून दिवसाला केवळ 7 रुपये भाडे आकारले जाते. निवेदनामध्ये त्यांच्याकडून 10 लाख रुपये मिळाल्याचा उल्लेख केलेला आहे. एवढ्या मोठ्या रकमेचे कंत्राट असताना 10 लाख रुपये घेऊन शासन शांत कसे बसू शकते, त्याच्याही पुढे जाऊन मी असे म्हणून की, सभागृह तरी कसे शांत राहू शकते ? या करारामुळे शासनाचा मोठा तोटा झालेला आहे. सभापती महोदय, आपण आम्हाला न्याय द्यावा अशी मी आपल्याला विनंती करतो.

श्री.गुलाबराव देवकर : सभापती महोदय, या करारनाम्यामुळे शासनाचा तोटा झालेला नाही. पहिल्या टेंडरमधील तरतुदीनुसार आरेच्या उत्पादनांची विक्री करताना एक अट अशी होती की, शीतल आर्चने स्वतः उत्पादने बनवावी व ती आरेच्या नावाने विकावीत, त्यांच्या इतर वस्तू त्यांनी स्टॉल ठेवून विकाव्यात. परंतु त्यामुळे आरेची उत्पादनांची विक्री करता आली नसती व त्यामुळे आरेला तोटा होण्याची शक्यता होती. कारण त्या टेंडरमध्ये त्यांना स्वतःची सर्व उत्पादने

2....

श्री.गुलाबराव देवकर....

विकण्याची संधी दिलेली होती. या संधीचा फायदा घेऊन त्यांनी प्रथम स्वतःची उत्पादने विकली असती. ही शक्यता लक्षात घेऊन करारानाम्यात बदल करण्यात आला. नवीन करारानाम्यात प्रथम आरेची उत्पादने विकावी लागतील, त्यानंतर शीतल आर्चने स्वतःची उत्पादने विकावीत असे नमूद केले होते. त्यामुळे आरेचा फायदा झालेला आहे. करार बदलल्यानंतर शीतल आर्चने 1 टक्के रॉयल्टी द्यावयाची आहे. त्यामुळे मागील वर्षात रॉयल्टीच्या माध्यमातून 13 लाख रुपयांचा फायदा झालेला आहे. जर हा करार बदलला नसता तर 13 लाख रुपयांची रॉयल्टी मिळाली नसती.

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, करारनामा बदलल्यामुळे शासनाचा फायदा झाला आहे. त्याबद्दल अधिकाऱ्यांचे व मंत्री महोदयांचे कौतुक करतो. मुंबईत आरेची 1800 केंद्रे आहेत. या केंद्रांकडून दिवसाला 7 रुपये भाडे घेतले जाते. म्हणजे महिन्याला 210 रुपये प्रमाणे मुंबईत आरेचे केंद्र कोठे मिळू शकते ते सन्माननीय सदस्यांनी सांगावे. मुंबईतील जागा एवढी स्वस्त आहे का ? सन्माननीय सदस्य डॉ.दीपक सावंत यांचे म्हणणे असे आहे की, एवढ्या कमी किंमतीमध्ये हे टेंडर फ्लोट झाले आहे याचा अर्थ ते कोणाला मॅनेज करून करण्यात आले का ? आमच्याकडे माजी सैनिकांची यादी आहे, बेरोजगार युवकांची यादी आहे, महिला बचत गटांची यादी आहे, ते जास्त पैसे देऊन ही केंद्रे चालवू शकतात. शीतल आर्चची मी आणखी 1-2 प्रकरणे बाहेर काढली होती. त्यांनी दिलेली किंमत शासनाला कमी वाटत नाही का आणि वाटत असेल तर नवीन टेंडर काढले जाणार आहे काय ?

यानंतर श्री.शिगम....

श्री. गुलाबराव देवकर : आरेला दोन भागामध्ये उत्पन्न मिळते. पहिल्या टेंडरमधून 5 वर्षासाठी 2 कोटी 13 लाख रुपये उत्पन्न मिळणार होते. पहिल्या वर्षाचे उत्पन्न किंवा भाडे 47लाख रुपये आहे. आरेकडे ही रक्कम आधीच जमा झालेली आहे. दुसरा स्वतंत्र करार केला त्या माध्यमातून 1 टक्का रॉयल्टीच्या माध्यमातून 13 लाख रु. मिळतात. 5 वर्षाचे 2 कोटी 13 लाख रुपये आणि दरवर्षी येणारी रॉयल्टी एवढे उत्पन्न आरेला मिळणार आहे. यासाठी ओपन टेंडर काढलेले आहे. यामध्ये स्पर्धा झाली होती.

श्री. परशुराम उपरकर : मुंबईमध्ये अनेक बेरोजगार तरुण आहेत. एका स्टॉलवर किमान 5 बेरोजगार आपले पोट भरू शकतात. शासनाने जे काही टेंडर दिलेले आहे त्यानुसार एका स्टॉलमागे 11 हजार रुपये शासनाला मिळतात. तेव्हा हे टेंडर रद्द करून मुंबईतील बेकारी दूर करण्यासाठी बेकारांना हे स्टॉल चालविण्यासाठी देण्यात येणार आहेत काय ? स्टॉल देण्याच्या बाबतीत झालेल्या अनियमिततेबाबत संबंधित अधिका-याला निलंबित करण्यात येणार आहे काय ?

श्री. गुलाबराव देवकर : ओपन निविदा मागविलेल्या होत्या. कायदेशीर बाबी तपासून हे टेंडर रद्द करून पुन्हा टेंडरमागवून जास्त फायदा होत असेल तर त्याचा निश्चितपणे विचार करता येईल. करार करण्याच्या बाबतीत जी काही अनियमितता झाली त्यामुळे फायदा झालेला आहे. त्यामुळे अधिका-याला निलंबित करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

डॉ. दीपक सावंत : सभापती महोदय, राज्यमंत्री महोदय अधिका-यांना कसे पाठीशी घालतात याचे हे जिवंत उदाहरण आहे. राज्यमंत्री महोदय असे सांगत आहेत की, अनियमितता झाली पण फायदा झालेला आहे. सभापती महोदय, अनियमिततेच्या संदर्भात आपण कालच निर्देश दिलेले आहेत. तेव्हा या प्रकरणी चौकशी समिती नेमून आणि त्या अधिका-याला निलंबित करून चौकशी करण्यात येणार आहे काय ? अनियमितता झाली, पण फायदा झालेला आहे असे शासनाला म्हणता येणार नाही. कागदी घोडे कसेही नाचविता येतात. आरे दुग्ध शाळेच्या बाबतीत असे प्रकार होणे योग्य नाही. राज्य मंत्री महोदयांनी कोणालाही पाठीशी घालू नये.

श्री. गुलाबराव देवकर : या संदर्भात एक चौकशी झालेली असून अहवाल देखील आलेला आहे. तरी सुध्दा सन्माननीय सदस्य डॉ. दीपक सावंत यांच्या म्हणण्याला मान देऊन पुन्हा उच्चस्तरीय समिती स्थापन करून चौकशी करण्यात येईल.

..2..

डॉ. दीपक सावंत : संबंधित अधिका-याला निलंबित करुन चौकशी करावी नाही तर पुरावे नष्ट होतील.

(उत्तर नाही)

---

...3...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

**पृ.शी.** : महाराष्ट्रातील माजी सैनिक व दुस-या महायुद्धातील माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांनाही पेन्शन देणे व घरावरील कर माफ करणे

**मु.शी.** : महाराष्ट्रातील माजी सैनिक व दुस-या महायुद्धातील माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांनाही पेन्शन देणे व घरावरील कर माफ करणे याबाबत श्री. राजन तेली, श्रीमती अलका देसाई, सर्वश्री हुसेन दलवाई, विजय सावंत, प्रा. सुरेश नवले, सर्वश्री भाई जगताप व सुभाष चव्हाण, वि.प.स.यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना

श्री.राजन तेली (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"राज्यातील सैनिकांसाठी किमान रुपये ३,५००/- पेन्शन दिली जाते, त्याचप्रमाणे दुसऱ्या महायुद्धातील माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांना रुपये ३५००/- मानधन देण्याबाबत लोकप्रतिनिधी व माजी सैनिक यांनी संबंधितांकडे वारंवार मागणी करूनही अद्यापि कोणतीही कारवाई करण्यात आली नसणे, देशासाठी आपल्या प्राणाची आहुती देणाऱ्या माजी सैनिकांवर व त्यांच्या कुटुंबीयांवर आलेली उपासमारीची वेळ, अनेक राज्यामध्ये माजी सैनिकांना घरावरील कर माफ असणे, त्याच धर्तीवर महाराष्ट्रातील माजी सैनिक व दुसऱ्या महाविद्यालयातील माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांनाही घरावरील कर माफ करण्यात यावा, अशी मागणी होत असणे, शासनाच्या पोलीस अथवा तत्सम सेवेमध्ये समाविष्ट करून घेण्याबाबत माजी सैनिकांसाठी १५ टक्के आरक्षण असूनही त्यांना त्याचा लाभ मिळत नसणे, यामुळे त्यांच्यात निर्माण होत असलेला तीव्र असंतोष व संतापाची भावना, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कारवाई व शासनाची प्रतिक्रिया."

..४..

०८-०४-२०११

( असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही )

WW-४

MSS/

पूर्वी श्री. खंदारे

१४:४५



श्री.भास्कर जाधव (माजी सैनिकांचे कल्याण राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती सन्माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो. असे करित असताना निवेदनामध्ये प्रिंटिंग मिस्टेकमुळे एक ओळ छापायची राहून गेली असल्यामुळे सदर निवेदनामध्ये मी आपल्या अनुमतीने पुढील दुरुस्ती करित आहे. निवेदनाच्या पृष्ठ क्रमांक 1 वरील शेवटच्या ओळीतील "सदर अर्थसहाय्यात" या शब्दांच्या पुढे "वेळोवेळी वाढ करण्यात आली असून सध्या शासन निर्णय दि. 30.3.2005 अन्वये दि." असे वाचावे.

**उप सभापती** : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे.)

...नंतर श्री. गिते....

श्री. राजन तेली : सभापती महोदय, राज्यातील माजी सैनिक आणि दुसऱ्या महायुद्धातील माजी सैनिक व त्यांच्या विधवा यांचा महत्वाचा प्रश्न आहे. जे जवान आपल्या देशासाठी बलिदान करतात, वयाच्या 16 व्या वर्षी सैनिकांमध्ये भरती होतात आणि 40 व्या वर्षी सेवानिवृत्त होतात. दुसऱ्या महायुद्धातील माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांच्या प्रश्नाकडे जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष झालेले आहे असे मला वाटते. माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांना 3 हजार 500 रुपये पेन्शन मिळावी अशी सातत्याने मागणी केलेली आहे. त्यांना शासनातर्फे देण्यात येणारी पेन्शन अतिशय तुटपुंजी आहे. माजी सैनिकांना 3 हजार 500 रुपये पेन्शन देण्यात येते. त्याप्रमाणे दुसऱ्या महायुद्धातील माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांना 3 हजार 500 रुपये पेन्शन देण्यात येणार आहे काय ? देशातील बऱ्याच राज्यांमधील नगरपालिका, ग्रामपंचायती या स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी या माजी सैनिकांना घराचा कर माफ केलेला आहे. महाराष्ट्रामध्ये महानगरपालिका, नगरपालिका आणि ग्रामपंचायती आहेत, त्यांच्याकडून माजी सैनिकांना तसेच दुसऱ्या महायुद्धातील माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांना घराची कर माफीची सवलत या वर्षापासून देण्यात येईल काय ?

श्री.भास्कर जाधव : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी अत्यंत महत्वाच्या विषयाकडे सभागृहाचे लक्ष वेधले आहे. ही गोष्ट खरी आहे की, दुसऱ्या महायुद्धामध्ये ज्यांनी आपले प्राण गमाविले. ज्यांनी युद्धात सहभाग घेतला, त्यांच्या विधवांना 1275 रुपये पेन्शन दिली जात होती ही गोष्ट खरी आहे. 1990 साली ही स्कीम सुरु झाली. पूर्वी 300 रुपये पेन्शन होती, नंतर ती 600 रुपये झाली आणि सध्या 1275 एवढी पेन्शन दिली जात आहे. या ठिकाणी माननीय मुख्यमंत्री महोदय उपस्थित आहेत. माननीय मुख्यमंत्र्यांनी या विषयासंबंधीचा प्रस्ताव तातडीने मंत्रिमंडळाच्या बैठकीसमोर मागवून घेतला. या प्रस्तावाला आमच्या विभागाकडून प्राथमिक मान्यता दिली गेली होती. परंतु अशा प्रस्तावांना मंत्रिमंडळाची मंजूरी घ्यावी लागते. म्हणून तो प्रस्ताव मंत्रिमंडळाच्या बैठकीसमोर तात्काळ मागवून घेण्यात आला होता. या प्रस्तावाच्या बाबतीत वेगवेगळ्या प्रकारच्या सूचना होत्या. डिफेन्स विभागाने अशीही सूचना केली आहे की, या सैनिकांना किमान 3 हजार रुपये पेन्शन द्यावी. त्यांचा पूर्ण अहवाल अजून आलेला नाही. आज रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत या प्रस्तावाला मान्यता मिळालेली आहे. दुसऱ्या महायुद्धात सहभागी झालेले सैनिक व त्यांच्या विधवा ज्या ठिकाणी राहतात, त्या ठिकाणच्या नगरपालिकांनी किंवा ग्रामपंचायतींनी घरपट्टी

2...

श्री. भास्कर जाधव...

माफ करावी असा दुसरा प्रश्न उपस्थित केला गेला. त्या बाबतीत सांगू इच्छितो की, या सभागृहात या पूर्वी अनेक वेळा हा प्रश्न उपस्थित झालेला आहे. काही ग्रामपंचायतींनी आणि नगरपालिकांनी त्यांच्या घरपट्टया माफ केलेल्या आहेत अशीही शासनाला माहिती आहे. परंतु या स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा कारभार स्वतंत्र असतो. त्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेने त्यांच्या इच्छेनुरूप अशा प्रकारची सवलत दिलेली आहे. त्या त्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा इच्छेनुरूप निर्णय घेण्याचा हा ऐच्छिक मुद्दा आहे.

श्री. हेमंत टकले : सभापती महोदय, देशासाठी लढणाऱ्या सैनिकांसाठी आपल्या खात्याकडून निश्चितपणे काळजी घेतली जाते. सैनिकांच्या बाबतीत जे विचार मांडले गेले. त्यात अशी अनेक ठिकाणी माजी सैनिकांची एकूण माहिती संकलित करून जिल्हावार त्याची रचना करून त्यांची व्यवस्था केली गेली आहे. तशी व्यवस्था या ठिकाणी देखील झाली पाहिजे. दुसऱ्या महायुद्धातील माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांना 3 हजार रुपये पेन्शन देण्याचा उल्लेख केला, हा उल्लेख निश्चित स्वागतार्ह आहे. 3 हजार रुपये सुद्धा आज कालच्या या वाढत्या महागाईच्या काळात पुरेसे पडणारे नाही. त्यांना अधिक काही सवलती देण्याची आवश्यकता आहे. त्या सवलती या निमित्ताने देता येत नसतील, पण दुसऱ्या काही माध्यमातून त्यांना कोणत्या योजनेत समाविष्ट करून घेता येईल याचा शासनाने विचार केला पाहिजे. माजी सैनिकांच्या बाबतीत असाही विचार निश्चित केला पाहिजे की, सैन्य दलातून बाहेर पडणाऱ्या सैनिकांचे निवृत्तीचे वय इतर सेवेसारखे नाही. ते खूप अलिकडे निवृत्त होतात.

यानंतर श्री. भोगले...

लक्षवेधी सूचना क्रमांक-2....

श्री.हेमंत टकले....

त्यामुळे त्यांची कार्यक्षमता असणाऱ्या वयाचा जो गट आहे तो या राज्यामध्ये मोठ्या प्रमाणावर उपलब्ध होऊ शकतो. त्यांना वेगवेगळ्या ठिकाणी या वयात जी कामे योग्य असतील अशी कामे मिळण्यासाठी किंवा त्यांना शक्य नसेल तर ते स्वतः देशासाठी लढत होते म्हणून त्यांच्या घरातील कोणाला तरी एकाला प्राधान्यक्रमाने सरकारी नोकरीमध्ये समाविष्ट करून घेण्यासाठी विशेष योजनेचा विचार झाला तर या सैनिकांना अधिक न्याय मिळू शकेल.

श्री.भास्कर जाधव : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी सांगितल्याप्रमाणे दुसऱ्या महायुद्धामध्ये ज्यांनी ज्यांनी सहभाग घेतला त्यांची शोध मोहीम 1990 मध्ये राज्यात हाती घेण्यात आली. त्यावेळी 14889 स्वातंत्र्य सैनिक दुसऱ्या महायुद्धात सहभागी झाल्याची माहिती मिळाली. आजच्या तारखेला महाराष्ट्रात दुसऱ्या महायुद्धात सहभागी झालेले 8994 स्वातंत्र्य सैनिक हयात आहेत. त्यांची दोन-तीन प्रकारे माहिती घेतली जाते. दुसऱ्या महायुद्धात सामील झालेल्या सैनिकांची, दुसऱ्या महायुद्धात ज्यांना वीरगती प्राप्त झालेली आहे त्या स्वातंत्र्य सैनिकांची आणि रेग्युलर सेवा पूर्ण करून निवृत्त झालेले जे सैनिक आहेत या सगळ्यांची माहिती शासनाकडे आहे. शासनाने वेगवेगळ्या राज्यामध्ये कशा पध्दतीने यांना मदत केली जाते ती माहिती गोळा केलेली आहे. शासनाने वेगवेगळ्या योजनांमध्ये यांचा अंतर्भाव करून वेगवेगळ्या प्रकारे यांना वेल्फेअर फंडातून सुध्दा मदत करून, संपूर्ण महाराष्ट्रात फ्लॅग डे जाहीर करतो, त्या फ्लॅग डे माध्यमातून 18 कोटी रुपयांपर्यंत महाराष्ट्रात रक्कम गोळा होते. ही सर्व रक्कम माजी सैनिकांच्याच कल्याणाकरिता खर्च केली जाते. महाराष्ट्र शासन या संदर्भात सतर्क आहे. त्यांना देण्यात येणाऱ्या पुरस्कारामध्ये वाढ करीत आहोत, त्यांच्या पेन्शनमध्ये वाढ करण्याचा विचार शासन करीत आहे, विधवांच्या मुलींच्या लग्नासाठी मदत करण्याचा अधिकचा विचार शासन करीत आहे. त्याचप्रमाणे शिक्षणामध्ये सैनिकांच्या मुलांना सोयी सुविधा देण्याचा शासन विचार करीत आहे. अशा वेगवेगळ्या धर्तीवर शासन या सैनिकांचा निश्चितपणे सन्मान करीत आहे, हे मला याठिकाणी शासनाच्या वतीने सांगितले पाहिजे.

----

### लक्षवेधी सूचना क्रमांक-3 पुढे ढकलण्यासंबंधी

उप सभापती : आजच्या कामकाजपत्रिकेतील लक्षवेधी सूचना क्रमांक-3 पुढे ढकलण्यात येत आहे.

--

..2..

**विनंती अर्ज समितीकडे प्रलंबित असलेल्या प्रकरणातील शेतकऱ्यांना कर्ज वसुलीची नोटीस दिली जाणे**

श्री.मोहन जोशी : सभापती महोदय, सांगली जिल्हयातील शिराळा तालुक्यातील कापी, कादे, मांगळे, उपळे या गावातील श्री.प्रकाश जायराम पाटील व इतर शेतकऱ्यांना अण्णासाहेब चौगुले अर्बन को.ऑ.बँक लिमिटेड, पेठ वडगाव, ता.हातकणंगले, जि.कोल्हापूर यांच्याकडून घेतलेल्या वैयक्तिक कर्जावरील अन्यायाबाबत मी केलेला एक विनंती अर्ज विधानपरिषद विनंती अर्ज समितीसमोर विचारार्थ प्रलंबित आहे. सदर समितीच्या दिनांक 8 सप्टेंबर, 2010 रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये माननीय समिती प्रमुख यांनी असे निर्देश दिले की, जोपर्यंत या विनंती अर्जाच्या संदर्भात निर्णय लागत नाही तोपर्यंत या प्रकरणाशी संबंधित असलेल्या कोणत्याही शेतकऱ्याकडून वसुली करण्यात येऊ नये. या विषयावर कोणताही निर्णय झालेला नसताना अण्णासाहेब चौगुले को.ऑ.बँकेने दिनांक 28 मार्च, 2011 व 1 एप्रिल, 2011 रोजी शेतकऱ्यांना नोटीसा देऊन 7 दिवसांच्या आत कर्जाची रक्कम न भरल्यास दिनांक 9 एप्रिल, 2011 रोजी सकाळी 8.00 ते सायंकाळी 6.00 वाजेपर्यंत स्थावर जंगम मालमत्ता जप्त करण्यात येऊन लिलावाद्वारे वसुली करण्यात येईल असे कळविले आहे. मी आपल्यामार्फत सदर नोटीसीच्या प्रती माननीय सहकार मंत्री यांना देत आहे. या संदर्भात जोपर्यंत विनंती अर्ज समितीसमोर प्रलंबित असलेल्या अर्जावर निर्णय होत नाही तोपर्यंत संबंधित शेतकऱ्यांच्या विरुद्ध सक्तीच्या वसुलीची कोणतीही कारवाई करण्यात येऊ नये अशी माझी मागणी आहे व शासनामार्फत आजच्या आज सदरहू बँकेने काढलेल्या जप्तीच्या नोटीसीच्या संदर्भात तात्काळ स्थगिती देण्यात यावी व सक्तीची वसुली थांबविण्यात येऊन शेतकऱ्यांना न्याय देण्यात यावा असे निर्देश आपण कृपया शासनास द्यावेत, अशी मी आपणास विनंती करतो.

नंतर 2झेड.1...

**उप सभापती :** याबाबत वस्तुस्थिती अशी आहे की, विधान परिषद विनंती अर्ज समितीची बैठक बुधवार दि. 8 सप्टेबर, 2010 रोजी विधान भवन (समिती कक्ष क्र. 801) मुंबई येथे घेण्यात आली. सदर बैठकीस समिती प्रमुख, समितीचे सदस्य श्री. एन.पी.हिराणी, श्री. राजन तेली, विशेष निमंत्रित म्हणून सन्माननीय सदस्य श्री. मोहन जोशी, सहकार व वस्त्रोद्योग विभागाचे प्रधान सचिव डॉ. सुधीरकुमार गोयल, सहकार आयुक्त व निबंधक, सह संचालक महाराष्ट्र राज्य, पुणे, सह सचिव तथा विशेष कार्य अधिकारी श्री. एस.व्ही.पाटील आणि महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाचे अधिकारी उपस्थित होते.

यावेळी, वन टाईम सेटलमेंट करण्यापूर्वी शेतकऱ्यांनी बँकेच्या अधिकाऱ्यांसोबत प्रथम बोलणी करून घ्यावी यासाठी 15 दिवसांची मुदत देण्यात यावी. त्यातून काय निष्पन्न होते ते समितीला कळविण्यात यावे, त्यानंतर समिती निर्णयाप्रत येईल तोपर्यंत समिती या विनंती अर्जाच्या संदर्भात आपला निर्णय राखून ठेवत आहे, असे ठरले. यावेळी बोलताना बँकेचे प्रतिनिधी श्री. गोंदकर म्हणाले समितीने दिलेले आदेश आम्ही मानलेले आहेत.

श्री. गोयल, प्रधान सचिव, सहकार विभाग असे म्हणाले की, वन टाईम सेटलमेंटसाठी शेतकऱ्यांना जेवढी सवलत देता येईल तेवढी देण्यात यावी असे मी सकाळी बँकेच्या अधिकाऱ्यांना सांगितले आहे. नंतर समिती प्रमुख म्हणून मी असे सांगितले की, जोपर्यंत विनंती अर्ज समितीच्या संदर्भात निर्णय लागत नाही तोपर्यंत या प्रकरणाशी संबंधित कोणत्याही शेतकऱ्याकडून वसुली करण्यात येऊ नये. असे असताना देखील तसेच विनंती अर्ज समितीच्या बैठकीत संबंधित अधिकाऱ्यांना निर्देश दिल्याचे सांगितलेले असतानाही त्यांनी या निर्देशांची पायमल्ली करून जप्तीच्या नोटिसेस शेतकऱ्यांना काढलेल्या आहेत. त्या नोटिसेसना स्थगिती देण्यात यावी अशी विनंती सन्माननीय सदस्य श्री. मोहन जोशी यांनी केली. या अनुषंगाने माझी सहकार मंत्र्यांना अशी सूचना आहे की, या भागातील शेतकऱ्यांवर अन्याय होणार नाही अशी भूमिका शासनाने घ्यावी.

श्री. हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, सभागृहात सन्माननीय सदस्य श्री. मोहन जोशी यांनी जो मुद्दा उपस्थित केला त्या अनुषंगाने मी सभागृहाला सांगू इच्छितो की, विनंती अर्ज समितीचे माननीय समिती प्रमुख म्हणून आपल्या उपस्थितीत दि. 8 सप्टेबर, 2010 रोजी बैठक झाली होती. त्या बैठकीत ठरल्याप्रमाणे अण्णासाहेब चौगुले अर्बन को-ऑप. बँकेने शेतकऱ्यांकडील

....2...

श्री. हर्षवर्धन पाटील.....

वसुलीच्या बाबतीतील विषय चर्चला घेतला होता. वास्तविक हे सर्वोच्च असे सभागृह असून सभागृहाचे प्रमुख म्हणून त्या समितीचे आपण अध्यक्ष आहात. त्या समितीच्या बैठकीला माझ्या विभागाचे प्रधान सचिव श्री. गोयल उपस्थित असताना संबंधित बँकेने जप्तीच्या संदर्भात कोणतीही कारवाई करू नये असे अभिप्रेत होते. असे असतानाही बँकेने जप्तीच्या नोटिसा काढल्या असतील तर आजच्या आज व तात्काळ यासंबंधीच्या सूचना विभागाच्या माध्यमातून दिल्या जातील. तसेच मी माहिती घेतली असता मला असेही समजले की, उद्या या शेतकऱ्यांच्या जमिनीचा लिलाव करण्याचेही बँकेने ठरविले आहे. त्याविषयी विनंती अर्ज समितीचे माननीय समिती प्रमुख म्हणून जो निर्णय घेतला जातो त्या निर्णयाची अंमलबजावणी करणे त्या बँकेची जबाबदारी आहे, अशाही सूचना निश्चितपणे दिल्या जातील. त्याचप्रमाणे आपण अशी कारवाई करू नये अशा सूचना दिलेल्या असताना पुन्हा जप्तीची कारवाई बँकेने का सुरु केली याबाबत सहकार विभागामार्फत चौकशी करण्याची भूमिकाही घेण्यात येईल. फक्त एकच विनंती आहे की, आपण बैठकीत निदेश दिल्यानंतर देखील त्याची अंमलबजावणी होत नसेल तर ही गंभीर बाब आहे.

**उप सभापती :** मी माननीय सहकार मंत्र्यांना धन्यवाद देतो. माझ्या आयुष्यात प्रथमच मला आनंद झाला कारण आज पहिल्यांदाच पीठासीन अधिकारी म्हणून दिलेल्या निर्देशाचे पालन झाले.

श्री. हर्षवर्धन पाटील : महोदय, आपण दिलेल्या निर्देशांचे शासनाकडून नेहमीच पालन केले जाते. फक्त त्यासंबंधीची नोंद आपल्यापर्यंत व्हावी एवढीच माझी विनंती आहे.

**पृ. शी.** : राज्यातील विना अनुदानित व कायम विना अनुदानित शाळांना संचमान्यता व वैयक्तिक मान्यता देणे

**मु. शी.** : राज्यातील विना अनुदानित व कायम विना अनुदानित शाळांना संचमान्यता व वैयक्तिक मान्यता देणे यासंबंधी सर्वश्री भगवान साळुंखे, रमेश शेंडगे, हेमंत टकले, प्रकाश बिनसाळे, दिलीपराव सोनवणे ,वि. प. स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

श्री. भगवान साळुंखे (पुणे विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"शालेय शिक्षण विभागाने दि.7.3.2009 च्या शासन निर्णयानुसार राज्यातील कायम विनाअनुदानित शाळांच्या संचमान्यता व वैयक्तिक मान्यता उन्हाळी सुट्टीपूर्वी पूर्ण करण्याचे आदेश देणे, दिलेल्या आदेशांची अद्याप पूर्णपणे पूर्तता जिल्हास्तरीय क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांकडून न होणे, मा.शिक्षण अधिकारी यांनी काही विनाअनुदानित शाळेत सेवेत असलेल्या व गेल्या सुमारे 10 वर्षांपासून तुटपुंज्या वेतनावर सेवा करणाऱ्या शिक्षक व शिक्षकेतर यांना वैयक्तिक मान्यता न देणे, 10 वर्षांपासून तुटपुंज्या वेतनावर किंवा काहीही वेतन न मिळाल्यामुळे उपाशीपोटी राबणाऱ्या शिक्षक, शिक्षकेतरांना सेवामुक्त व्हावे लागणे, वयाची 35 ते 40 वर्ष गाठली असताना देखील आता शाळा अनुदानावर येताना शिक्षकांना सेवामुक्त होण्याची दुर्दैवी वेळ येणे, शिक्षक व शिक्षकेतर वर्ग शेतकऱ्यांप्रमाणे आत्महत्या करण्याच्या मनःस्थितीत असणे, शासनाने या प्रश्नी सहानुभूतीपूर्वक भूमिका घेऊन शिक्षक व शिक्षकेतरांना सेवा संरक्षण देण्याबाबत उचित कारवाई करण्याची आवश्यकता यावर शासनाची प्रतिक्रिया."

प्रा. फौजिया खान (शालेय शिक्षण राज्यमंत्री ) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

**उप सभापती** : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

( प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे )

-----

.....4



श्री. भगवानराव साळुंखे : महोदय, या लक्षवेधी सूचनेच्या निमित्ताने एका गंभीर विषयाकडे मी शासनाचे लक्ष वेधू इच्छितो. महाराष्ट्र राज्य शिक्षण परिषदेच्या माध्यमातून जी चर्चा झाली होती त्या अनुषंगाने दि. 7 मार्च, 2011 रोजी एक शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. त्यानुसार 31 मे, 2009 हे शैक्षणिक वर्ष संपण्यापूर्वी राज्यातील सर्व शाळांनी प्रत्येक सेवकाला सेवा पुस्तिकेची दुय्यम प्रत, तसेच अनुज्ञेय असलेली वरिष्ठ वेतनश्रेणी प्रत्येक शिक्षकाला दिली जाईल असे म्हटले आहे. पण निवडश्रेणी दिली जाणार की कसे याची पाहणी करण्याची जबाबदारी शिक्षणाधिकाऱ्यांवर टाकण्यात आली आहे.

यानंतर श्री. जुन्नरे .....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नही

श्री. भगवानराव साळुंखे....

त्याच बरोबर राज्यात असलेल्या कायम विनाअनुदान तत्वाच्या प्राथमिक व माध्यमिक शाळांची संच मान्यता व वैयक्तिक मान्यता 31 मे, 2009 पूर्वी करुन घेण्याची जबाबदारी क्षेत्रीय अधिका-यांवर सोपविण्यात आली होती. अनुभव असा आहे की, हे काम क्षेत्रीय अधिका-यांनी केलेले नाही. यासंदर्भात माझा उपप्रश्न एवढाच आहे की, अद्याप राज्यातील सर्व शिक्षण अधिका-यांनी अशा त-हेचे कॅम्प लावलेले नाही तसेच प्रत्येक शिक्षकाला सेवा पुस्तिकेची प्रत मिळाली की, नाही यासंदर्भात पाहणी केली जाणार आहे काय ?

प्रा. श्रीमती फौजिया खान : सभापती महोदय, वैयक्तिक मान्यता व संच मान्यता देण्याचे काम क्षेत्रीय अधिकारी व विभागीय अधिका-यांच्या स्तरावर होत असते. सन्माननीय सदस्यांनी उल्लेख केल्याप्रमाणे 7 मार्च, 2009 रोजी असे आदेश काढण्यात आले होते. प्रत्येक वर्षी शैक्षणिक वर्ष संपण्याच्या पूर्वी कॅम्प घेण्याचे काम अधिका-यांनी करावे व त्या पध्दतीने त्यांनी कॅम्प घेतलेले आहेत व त्यांनी जास्तीत जास्त प्रमाणात संच मान्यतेचे आकडे शासनाला सादर केलेले आहेत.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, यासंदर्भात दिनांक 7, मार्च 2009 रोजी शासनाने आदेश काढले आहेत परंतु त्याची अंमलबजावणी दोन ठिकाणी झालेली नाही ही वस्तुस्थिती आहे. ज्या इंग्रजी माध्यमाच्या शाळा कायम विनाअनुदानित शाळा आहेत त्या ठिकाणी संच मान्यता घेतली जाते परंतु व्यक्तिगत मान्यता घेतली जात नाही त्यामुळे येथून माहिती येत नाही. त्यामुळे अशा ठिकाणचे जुने शिक्षक आहेत त्यांना तुम्ही मान्यता देणार आहात काय ? ज्या शाळा विना अनुदानित तत्वावर होत्या त्यातील काही मराठी शाळा आता अनुदानावर येणार आहेत. अशा शाळा अनुदानावर आल्या की, संस्था चालक जुन्या शिक्षकांना म्हणजे ज्यांनी 10-10 वर्षे 1000-2000 रुपयावर काम केलेले आहे त्यांना घराचा रस्ता दाखवला जातो. त्यामुळे यासंदर्भातील सर्व जुने रेकॉर्ड तपासून अशा शिक्षकांचे संरक्षण करण्यासाठी त्यांना व्यक्तिगत मान्यता पूर्वलक्षी प्रभावाने देण्यात येईल काय ?

प्रा. फौजिया खान : सभापती महोदय, कायम विना अनुदान व विना अनुदान तत्वावरील तसेच इंग्रजी माध्यमांच्या शाळांची संच मान्यता घेण्यात येत नव्हती. परंतु दिनांक 7.3.2009 च्या आदेशान्वये करणे बंधनकारक केलेले असून त्यानुसार कारवाई सुध्दा होत आहे. अनुदानित

प्रा. फौजिया खान ....

शाळांची संच मान्यतेसाठी विना अनुदानित शाळांची संख्या घेतली जात आहे. यामध्ये इंग्रजी शाळांचा सुध्दा समावेश करण्यात आलेला आहे. अनुदानित शाळांचे काम 90 टक्के झालेले आहे. विना अनुदानित शाळांच्या कामाची टक्केवारी सुध्दा चांगली आहे. जुने रेकॉर्ड तपासून बघण्याचा मुद्दा सन्माननीय सदस्यांनी उपस्थित केलेला आहे परंतु यासंदर्भात मी आपल्याला सांगू इच्छिते की, ही बाब मला तपासून बघावी लागेल. तसेच काही शाळा अनुदानावर आल्यानंतर जुन्या शिक्षकांना काढून त्याठिकाणी नवीन शिक्षकांच्या नेमणुका केल्या जातात ही बाब काही शाळांमध्ये होत असल्याची बाब आमच्याही निदर्शनास आलेली आहे. त्यामुळे सर्व माहिती तपासून योग्य ती कार्यवाही केली जाईल.

श्री. रामनाथ मोते : सभापती महोदय, 7 मार्च, 2009 रोजी शासन निर्णय निर्गमित करून आदेश दिले गेले. आढावा बैठक झाली त्याच्यामध्येही आदेश दिले गेले परंतु शासनाच्या जीआरचे पालन झाले नाही तसेच आढावा बैठकीच्या निर्देशाचे सुध्दा पालन झालेले नाही.

यानंतर श्री. गायकवाड....

श्री.रामनाथ मोते ...

निवेदनाच्या शेवटच्या परिच्छेदामध्ये असे म्हटलेले आहे की, ज्या शाळांची संच मान्यता व वैयक्तिक मान्यता झालेली नसेल त्या शाळांचे मूल्यांकन करणार नाही. वास्तविक हा दोष शाळांचा नाही शिक्षणाधिकारी संच मान्यता देत नाही, वैयक्तिक मान्यता देत नाही. या शाळांना आता अनुदान देण्याची वेळ आली असतांना शासन असे म्हणते की, या शाळांचे मूल्यांकन करणार नाही . या संदर्भात मला असे सांगावयाचे की मूल्यांकनाची प्रक्रिया आता सुरु होणार आहे . तेव्हा मूल्यांकन होण्यापूर्वी विशेष मोहीम राबवून या वर्षाखेर म्हणजेच 31 मे पर्यंत सर्व शाळांच्या संचमान्यता आणि वैयक्तिक मान्यता पूर्ण करून घेण्याचे आदेश सर्व शिक्षणाधिका-यांना देण्यात येणार आहेत काय आणि जे शिक्षणाधिकारी आपल्या जिल्हयातील संच मान्यता व वैयक्तिक मान्यतेचे काम करून घेणार नाही त्या अधिका-यांच्याविरुद्ध कारवाई करण्यात येणार आहे काय ?

प्रा.फौजिया खान : सभापती महोदय, जास्तीत जास्त शिक्षणाधिका-यांनी हे काम केलेले आहे.याबाबतीत मी मघाशी सांगितले होते.. या प्रक्रियेमध्ये दुरुस्तीची गरज आहे. त्यासाठी आपण ऑन लाईन पध्दतीने संचमान्यता देण्याचे काम काही ठिकाणी सुरु केलेले आहे आणि ऑन लाईन पध्दतीने हे काम यशस्वीपणे चालले आहे हे जेव्हा दिसून येईल तेव्हा संपूर्ण राज्यासाठी वैयक्तिक मान्यता आणि संचमान्यता ऑन लाईन पध्दतीने देण्याचा निर्णय घेण्यात येईल.

श्री.वसंतराव खोटे : निवेदनाच्या शेवटच्या परिच्छेदामध्ये असे म्हटलेले आहे की," तसेच कायम विनाअनुदानित तत्वावर परवानगी देण्यात आलेल्या शाळांची शैक्षणिक वर्ष 2011-2012 मध्ये संचमान्यता व वैयक्तिक मान्यता करून न घेतल्यास अशा शाळांचे मूल्यांकन केले जाणार नाही." या बाबतीत माझे असे म्हणणे आहे की, अनुदानित आणि विनाअनुदानित शाळांच्या संचमान्यता आणि वैयक्तिक मान्यतेसाठी ऑगस्ट ,ऑक्टोबर, डिसेंबर आणि मार्च महिन्यात कॅम्प सुरु करण्यात आले होते. परंतु कायम विना अनुदानित तत्वावर ज्या शाळा आहेत त्यांच्या संचमान्यता आणि वैयक्तिक मान्यता करण्यासाठी विशेष मोहीम राबविण्यात आली नव्हती तेव्हा कॅम्प लावून 30 एप्रिल 2011 च्या आत हे काम करण्यात येणार आहे काय ?

2..

प्रा.फौजिया खान : सभापती महोदय,यासाठी विशेष मोहीम राबविण्यात येते त्याचबरोबर त्यासाठी कॅम्पसुध्दा घेण्यात येतो. त्यामुळे संचमान्यतेचे आणि वैयक्तिक मान्यतेचे काम करण्यात आलेले आहे त्यासंबंधीची माहिती मी मघाशी सांगितलेली आहे. मूल्यांकनाच्या संदर्भात सन्माननीय सदस्यांनी प्रश्न उपस्थित केला होता. या कामासाठी शाळांनी आपले रेकॉर्ड दिले पाहिजे. परंतु संस्था आणि शाळांकडून रेकॉर्ड देण्यात येत नाही त्यामुळे त्यांच्याकडून रेकॉर्ड येणे गरजेचे आहे. त्यांच्याकडून जर रेकॉर्ड देण्यात आले नाही तर शिक्षणाधिकारी काहीच करू शकत नाही.

श्री.विक्रम काळे : सभापती महोदय,शाळांची संचमान्यता आणि वैयक्तिक मान्यता देण्यासाठी लक्षवेधी सूचनेच्या माध्यमातून सरकारचे लक्ष वेधणे हे सरकारला काही भूषणावह नाही.वास्तविक हे रेग्युलर काम आहे. दरवर्षी शिक्षणाधिका-यांनी संचमान्यता आणि वैयक्तिक मान्यता देणे हे बंधनकारक आहे. या संबंधीचे आदेश काढून दोन वर्षे झालेली आहेत.परंतु त्याची अंमलबजावणी अधिकारी करतात किवा नाही हे शासनाने पाहिले पाहिजे. काही शाळांचे काम झालेले आहे. अजिबात काम झालेले नाही असे मी म्हणत नाही. परंतु काही शाळांचे काम अजून राहिलेले आहे हे माननीय मंत्र्यांनासुध्दा माहित आहे.

नंतर श्री.सरफरे

**उप सभापती :** माननीय सदस्यांनी प्रश्न विचारावा.

श्री. विक्रम काळे : सभापती महोदय, मला प्रश्न असा विचारावयाचा आहे की, मे अखेरपर्यंत ज्या शाळा राहिल्या आहेत त्यांना संच मान्यता आणि वैयक्तिक मान्यता देण्याचा आपण प्रयत्न करणार काय तसेच, या शाळांचे मूल्यांकन करण्यासंबंधीचे आदेश अधिवेशन संपण्यापूर्वी आपण निर्गमित करणार काय?

प्रा. फौजिया खान : सभापती महोदय, आदरणीय सदस्य श्री. विक्रम काळे यांची शिक्षकांच्या बाबतीत नेहमीच तीव्र भावना असते. ते नेहमीच या बाबतीत सरकारला धारेवर धरीत असतात. त्यांच्या मागणीचा सन्मान करून मी सांगू इच्छिते की, 31 मे पर्यंत विशेष मोहीम घेऊन सर्व पेंडन्सी पूर्ण करण्याचे निर्देश देण्यात येतील. मूल्यांकनाच्या बाबतीत सांगू इच्छिते की, त्याबाबतीत असलेली अटीची पूर्तता झाल्यानंतर मूल्यांकनाची कारवाई करण्यात येईल.

DGS/

**विधानमंडळाचे विद्यमान प्रधान सचिव डॉ. अनंत कळसे यांना**  
**पीएच.डी. पदवी मिळाल्याबाबत त्यांचे अभिनंदन करणे**

**उप सभापती :** मी याठिकाणी सभागृहाच्या परवानगीने पुढील ठराव मांडीत आहे.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाचे प्रधान सचिव डॉ. अनंत कळसे यांनी "भारतीय संविधान व मानवी अधिकार" या विषयावर मुंबई विद्यापीठास सादर केलेल्या संशोधन प्रबंधास मान्यता मिळाली असून डॉ. अनंत कळसे यांना त्या बाबत पीएच.डी. पदवी प्राप्त झाली आहे. डॉ. अनंत कळसे हे गेली 32 वर्षे विधानमंडळ सचिवालयाच्या सेवेत असून ते भारतीय राज्य घटनेचे गाढे अभ्यासक आहेत. त्यांनी या अगोदर एल.एल.एम. पर्यन्तचे शिक्षण पूर्ण केले असून, ते शासकीय विधी महाविद्यालय व केसी विधी महाविद्यालय, चर्चगेट या प्रथितयश महाविद्यालयात तसेच मुंबई विद्यापीठाच्या पदव्युत्तर विधी विभागात, एसएनडीटी महिला विद्यापीठ, जुहू व पुणे येथील यशवंतराव चव्हाण डेव्हलपमेंट अॅकेडमी (यशदा) येथे मानद प्राध्यापक म्हणूनही कार्यरत आहेत.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या गेल्या 75 वर्षांच्या इतिहासात डॉक्टरेट पदवी घेणारे डॉ. अनंत कळसे हे पहिलेच प्रधान सचिव ठरले आहेत.

राज्यसभा व विधानपरिषदेच्या व्दिवार्षिक निवडणुकीसाठी गेली अनेक वर्षे ते निवडणूक अधिकारी म्हणून उत्तम प्रकारे जबाबदारी पार पाडीत आहेत. डॉ कळसे यांना संसदीय प्रथा, परंपरा या विषयाचे देखील उत्तम ज्ञान असून त्यांच्या ज्ञानाचा व आजवरच्या अनुभवाचा विधिमंडळाच्या सर्व सदस्यांना उपयोग होतो, मार्गदर्शन होते याचा मी याठिकाणी आवर्जून उल्लेख करीत आहे. डॉ. कळसे यांच्या मौलिक संशोधन कार्याबद्दल त्यांच्या अभिनंदनाचा प्रस्ताव मी या ठिकाणी मांडीत आहे.

(सभागृहातील सर्व सन्माननीय सदस्य टाळया वाजवतात.)

-----

DGS/

**पृ. शी.** : शिव छत्रपती क्रीडा संघटक पुरस्कार जाहीर करणे

**मु. शी.** : शिव छत्रपती क्रीडा संघटक पुरस्कार जाहीर करणे

याबाबत श्री.एस.क्यु.जमा, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

**उप सभापती** : माननीय सदस्य श्री.एस.क्यु.जमा यांनी विशेष उल्लेखासंबंधीची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री.एस.क्यु.जमा (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखासंबंधीची सूचना मांडतो.

"शिव छत्रपती क्रीडा हा पुरस्कार अतिशय महत्वाचा असतानाही हा पुरस्कार योग्य पध्दतीने जाहीर करण्यात आला नाही, यामुळे क्रीडापटूंच्या भावना दुखावल्या गेल्या आहेत. तसेच शिव छत्रपती क्रीडा संघटक हा पुरस्कार सात विभागात दिला जातो. परंतु सन 2009-2010 या वर्षाकरिता अद्यापि हे पुरस्कार जाहीर करण्यात आलेले नाहीत. यामुळे क्रीडापटूंमध्ये निर्माण होत असलेला तीव्र असंतोष यामुळे शिव छत्रपती क्रीडा संघटक हा पुरस्कार लवकरात लवकर जाहीर होण्याची आवश्यकता आहे. अशा या अतिशय महत्वाच्या विषयावर मी विशेष उल्लेखाची सूचना मांडीत आहे."

सभापति महोदय, भारत सरकार खिलाड़ियों को अर्जुन अवार्ड देती है.उसी प्रकार महाराष्ट्र सरकार खिलाड़ियों को शिव छत्रपति क्रीडा अवार्ड देती है. दूसरे भी बहुत सारे अवार्ड खिलाड़ियों को दिए जाते हैं. हम सभी जानते हैं कि अर्जुन अवार्ड महामहिम राष्ट्रपति महोदय द्वारा दिया जाता है.

यहां पर भी शिव छत्रपति अवार्ड की घोषणा करने के लिए एक कार्यक्रम आयोजित किया जाता था और उस कार्यक्रम के दौरान माननीय मुख्य मंत्री, माननीय उप मुख्य मंत्री या माननीय



श्री जमा....

खेल मंत्री द्वारा उस अवार्ड की घोषणा की जाती थी. लेकिन इस बार 4-5 दिन पहले इस अवार्ड की घोषणा सरकार द्वारा "महान्यूज" चैनल पर की गयी है. उस अवार्ड की घोषणा प्रेस कॉन्फ्रेंस लेकर नहीं की गयी है. जिसकी वजह से महाराष्ट्र के किसी भी न्यूज पेपर में उसकी जानकारी प्रकाशित नहीं हुई है.

दूसरी बात मुझे यह कहनी है कि स्पोर्ट्स ऑरगेनाइजर को जो अवार्ड मिलता है, उस अवार्ड को मार्गदर्शक अवार्ड के नाम से जानते हैं. उन अवार्डों की घोषणा भी अभी तक नहीं की गयी है. इस ओर भी मैं शासन का ध्यान आकर्षित करना चाहता हूँ. मेरी मांग है कि इस बारे में अविलंब कार्यवाही करके उन अवार्डों की भी घोषणा की जाये. साथ ही मैं कहना चाहूंगा कि सभी अवार्डों की घोषणा माननीय मुख्य मंत्री, माननीय उप मुख्य मंत्री या माननीय खेल मंत्री द्वारा प्रेस कॉन्फ्रेंस लेकर की जानी चाहिए, ताकि खिलाड़ियों में एक नया जोश पैदा हो सके. इतना ही मझे कहना है. धन्यवाद.

-0-

**पृ. शी.** : विनाअनुदानित शाळांमधील शिक्षक शिक्षकेतरांना पूर्वलक्षी प्रभावाने मान्यता देणे

**मु. शी.** : विनाअनुदानित शाळांमधील शिक्षक शिक्षकेतरांना पूर्वलक्षी प्रभावाने मान्यता देणे याबाबत श्री.रामनाथ मोते, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

**उप सभापती** : माहितीय सदस्य श्री. रामनाथ मोते यांनी विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री. रामनाथ मोते (कोकण विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना मांडतो.

"राज्यात अनुदानित शाळांबरोबरच अनेक विनाअनुदानित शाळा असून अनुदानित शाळांचे वेतन शासनाकडून दिले जाते व विनाअनुदानित शाळेतील शिक्षकांना संस्थेकडून वेतन दिले जाते.

शासनाकडून वेतन मिळणाऱ्या शिक्षकांची शिक्षण विभागाकडून मान्यता घ्यावी लागते. मात्र विनाअनुदानित शाळेतील शिक्षकांना शासन वेतन देत नसल्याने त्यांची मान्यता घेतली जात नव्हती व शिक्षण विभागाकडूनही पाठपुरावा केला जात नव्हता.

विनाअनुदानित सेवा सर्व प्रयोजनांसाठी ग्राह्य धरली जात असल्याने व त्याचा लाभ पेन्शनसाठीही होत असल्याने विनाअनुदानित कालावधीची मान्यता मिळणे आवश्यक आणि क्रमप्राप्त आहे. तथापि शिक्षण विभागाकडून पूर्वीच्या मान्यता दिल्या जात नाहीत.

शासनाने राज्यातील सर्व विनाअनुदानित शाळामधील शिक्षक शिक्षकेतरांना पूर्वलक्षी प्रभावाने मान्यता देण्याबाबत विशेष मोहीम राबविण्याचे आदेश सर्व जिल्हा शिक्षणाधिकारी व शिक्षण उपसंचालक यांना घ्यावेत अशी विनंती करीत आहे."

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

**पु.शी.:** नत्थूजी पुस्तोडे आदिवासी अनुदानित आश्रमशाळेतील श्रीमती रुक्मिणी गणपतराव गुहे या प्राथमिक शिक्षण सेविकेचा होत असलेला छळ

**मु.शी.:** नत्थूजी पुस्तोडे आदिवासी अनुदानित आश्रमशाळेतील श्रीमती रुक्मिणी गणपतराव गुहे या प्राथमिक शिक्षण सेविकेचा होत असलेला छळ याबाबत अॅड.उषाताई दराडे वि.प.स.यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

**उप सभापती :** सन्माननीय सदस्या अॅड.उषाताई दराडे यांनी विशेष उल्लेखाची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

अॅड.उषाताई दराडे (विधानसभेद्वारा निर्वाचित) : सभापती महोदय, रुक्मिणी गणपतराव गुहे प्राथमिक शिक्षण सेविका, नत्थूजी पुस्तोडे आदिवासी अनुदानित आश्रमशाळा येथे कार्यरत आहे. या आश्रमशाळेचे प्रभारी मुख्याध्यापक श्री.एन.एम.शेंडे यांच्याद्वारा श्रीमती रुक्मिणी गुहे यांचा आर्थिक, शारीरिक, मानसिक, सामाजिक छळ केला जातो. त्या शिक्षिकेला शाळेत येण्यापासून जबरदस्तीने रोखले जाते. त्यांनी राजीनामा द्यावा म्हणून दडपण आणण्यासाठी अश्लील चाळे करून त्रास दिला जातो. प्रभारी मुख्याध्यापक शालेय विद्यार्थीनीच्या पाठीवर हात फिरवतो. यास ती शिक्षिका विरोध करते म्हणून ती शाळेतून जाण्यासाठी वातावरण तयार केले जाते. त्याने तिच्याकडे व्याभिचाराची मागणीही अनेक वेळा केली. तिला हजेरी पट दिला जात नाही. तिला जातीवाचक शिवीगाळ केली जाते.सदर शिक्षिकेची मुलगी न्यूमोनियाने आजारी असताना जाणीवपूर्वक रजा दिली नाही. त्यात ती मुलगी वारली. शिक्षिकेने अनेकवेळा वरिष्ठांकडे तक्रार केली पण तिला न्याय न मिळणे यासाठी शासनाने करावयाची उपाययोजना."

सभापती महोदय, आदिवासी आश्रमशाळेमध्ये तेथील मुलींवर आणि शिक्षकांवर अन्याय, अत्याचार होत आहे त्याबाबतीत दोन्ही पध्दतीने फौजदारी स्वरूपाचा गुन्हा दाखल करावा आणि याबाबतीत संबंधितांची मान्यता कशी रद्द करता येईल यादृष्टीने कार्यवाही करावी.

----

. . . 3 डी-2

**पु.शी.:** राहूड, ता.खामगांव, जि.बुलढाणा येथे श्रीमती सुवर्णा बळवंतराव देशमुख यांच्या स्वस्त धान्य दुकानामधून ठरवून दिलेल्या कोट्यापेक्षा कमी धान्याचे होत असलेले वाटप

**मु.शी.:** राहूड, ता.खामगांव, जि.बुलढाणा येथे श्रीमती सुवर्णा बळवंतराव देशमुख यांच्या स्वस्त धान्य दुकानामधून ठरवून दिलेल्या कोट्यापेक्षा कमी धान्याचे होत असलेले वाटप याबाबत श्री.पांडुरंग फुंडकर वि.प.स.यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

**उप सभापती :** सन्माननीय सदस्य श्री.पांडुरंग फुंडकर यांनी विशेष उल्लेखाची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री.पांडुरंग फुंडकर (विधानसभेद्वारा निर्वाचित) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखासंबंधीची सूचना मांडतो.

"राहूड, ता.खामगांव, जि.बुलढाणा येथे श्रीमती सुवर्णा बळवंतराव देशमुख यांचे स्वस्त धान्याचे दुकान असून त्या गावातील नागरिकांच्या अशिक्षितपणाचा फायदा घेऊन त्यांना शासनाने ठरवून दिलेल्या कोट्यापेक्षा कमी धान्याचे वाटप करित आहेत. शिधापत्रिकाधारकांना गहू, पामतेल, तांदूळ व इतर मालाची विक्री शासनाने ठरवून दिलेल्या दरापेक्षा जास्त दराने करित असून शिधापत्रिका नसलेल्या गावातील तसेच गावाबाहेरील नागरिकांना धान्याचे जादा दराने वाटप करित आहेत. याबाबतची तक्रार शिधापत्रिकाधारकांनी श्रीमती देशमुख यांचेकडे केल्यास तक्रार करणाऱ्या शिधापत्रिकाधारकांना श्रीमती देशमुख यांचे पती श्री.बळवंतराव देशमुख यांचेकडून बेदम मारहाण केली जात आहे. शिधापत्रिकाधारकांना केलेल्या मारहाणीच्या तक्रारी त्यांनी बुलढाणाच्या जिल्हा पुरवठा अधिकाऱ्यांकडे वारंवार करून ही त्यांचेकडून कोणतीही कारवाई करण्यात आलेली नाही. शासनाने ठरवून दिलेल्या धान्याच्या कोट्यापेक्षा कमी कोटा व तोही जादा दराने विकणाऱ्या स्वस्त धान्य दुकानदार श्रीमती सुवर्णा बळवंतराव देशमुख यांचा स्वस्त धान्य दुकानाचा परवाना रद्द करावा म्हणून ही बाब मी या विशेष उल्लेखाद्वारे सदन्याच्या निदर्शनास आणत आहे."

----

. . . .3 डी-3

**पु.शी.:** वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना रुग्णालया  
जवळ शासकीय निवासस्थान उपलब्ध करुन  
देण्याबाबत

**मु.शी.:** वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना रुग्णालया  
जवळ शासकीय निवासस्थान उपलब्ध करुन  
देण्याबाबत श्री.केशवराव मानकर वि.प.स.यांनी  
दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

**उप सभापती :** सन्माननीय सदस्य श्री.केशवराव मानकर यांनी विशेष उल्लेखासंबंधीची  
सूचना दिली आहे.त्यांनी ती मांडावी.

श्री.केशवराव मानकर (विधानसभेद्वारा निर्वाचित) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने  
पुढील विशेष उल्लेखासंबंधीची सूचना मांडतो.

"राज्यातील प्रत्येक जिल्ह्याच्या ठिकाणी जिल्हा सामान्य रुग्णालय सुरु असणे, सदर  
रुग्णालयांमध्ये असंख्य विभाग आणि त्या विभागातील वैद्यकीय अधिकारी कार्यरत असणे, परंतु  
रुग्णालयातील वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना रुग्णालयाजवळ निवासस्थानांची सोय उपलब्ध नसल्यामुळे  
त्यांना आपल्या निवासाची व्यवस्था रुग्णालयापासून लांब शहराच्या ठिकाणी करावी लागणे, त्यामुळे  
रुग्णालयापासून दूर रहात असल्याकारणाने त्यांना त्वरित रुग्णालयात पोहोचणे शक्य नसणे,  
परिणामी रुग्णांना आपला जीव गमवावा लागणे, त्यामुळे या कर्मचाऱ्यांना रुग्णालयाजवळ शासकीय  
निवासस्थाने उपलब्ध झाल्यास रुग्णालयापासून हाकेच्या अंतरावर राहून तात्काळ रुग्णसेवा पुरविता  
येऊ शकणे, त्यामुळे अशा रुग्णालयातील वैद्यकीय अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना शासकीय निवासस्थाने  
तातडीने उपलब्ध करुन देण्याची नितांत आवश्यकता लक्षात घेता शासनाने तातडीने करावयाची  
कार्यवाही, प्रतिक्रिया तसेच शासनाने करावयाचे निवेदन"

----

यानंतर श्री.खंदारे . . .

**पृ. शी.** : राज्यात ग्रामपंचायतीतील महिला सरपंचांना एस.टी.तून मोफत प्रवास सवलत देण्याच्या घोषणेची अंमलबजावणी न होणे

**मु. शी.** : राज्यात ग्रामपंचायतीतील महिला सरपंचांना एस.टी.तून मोफत प्रवास सवलत देण्याच्या घोषणेची अंमलबजावणी न होणे याबाबत श्री.धनंजय मुंडे, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

**उप सभापती** : मा.राज्यीय सदस्य श्री.धनंजय मुंडे यांनी विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री.धनंजय मुंडे ( विधानसभेने निवडलेले ) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना मांडतो.

"राज्यात 28 हजार ग्रामपंचायतींमध्ये 33 टक्के महिला आरक्षणानुसार सध्या 9 हजार 300 महिला सरपंच कार्यरत असणे, या महिलांना पंचायत समितीची बैठक, पंचायत समितीत प्रशिक्षण, गाव विकासाच्या कामाचा पाठपुरावा, अन्य गावातील विकास कामांची पाहणी, गटातील बैठका, आरोग्य मेळाव्यांना उपस्थित राहण्यासाठी तालुक्याच्या, जिल्ह्याच्या ठिकाणी नियमित जावे लागत असणे, त्यामुळे दोन वर्षांपूर्वी शासनाने महिला सरपंचांना एस.टी.बसमधून मोफत प्रवासाची सवलत देण्याची घोषण केलेली असणे, प्रत्यक्षात दोन वर्षे उलटूनही व दोन वर्षांपूर्वी राज्य अर्थसंकल्पात यासाठी 6 कोटींची तरतूद करूनही या घोषणेची अद्यापपर्यंत अंमलबजावणी न होणे, या बाबतचा नेमका प्रस्ताव कोठे आहे याची माहिती ग्रामीण विकास विभाग, महिला व बालकल्याण विभाग, राज्य परिवहन महामंडळ यांच्याकडे निश्चित माहिती नसणे, घोषणा केल्याप्रमाणे महिला सरपंचांना मोफत प्रवास सवलत योजनेची तातडीने अंमलबजावणी करण्याची गरज" याबाबत शासनाने योग्य ती कार्यवाही करावी अशी मी या विशेष उल्लेखाच्या सूचनेद्वारे शासनाला विनंती करतो.

-----

2....

**पृ. शी.** : यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाला विशेष निधी मिळणे

**मु. शी.** : यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाला विशेष निधी मिळण्याबाबत श्री.हेमंत टकले वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

**उप सभापती** : मा.राज्यातील सदस्य श्री.हेमंत टकले यांनी विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री.हेमंत टकले ( विधानसभेने निवडलेले ) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना मांडतो.

"राज्याच्या यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे आज देशातील अग्रगण्य असलेले विद्यापीठ आहे. साहजिकच आपल्या राज्यातील क्षेत्राच्या मर्यादा आहेत. परंतु यांच्या कार्यक्षेत्राचा विस्तार करित असताना समाजातील अनेक दुर्लक्षित घटकांना शिक्षणाची सोय उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने प्रयत्न सुरु केले आहेत. त्यांनी राज्याच्या बाहेर सुध्दा भारतीय सैन्य दलाबरोबर सामंजस्य करार करून जवानांच्या व त्यांच्या कुटुंबीयांसाठी दूर शिक्षणक्रम सुरु केले आहेत. तसेच समाजातील दुर्बल घटकांसाठी सुध्दा अनेक प्रयोगशील शिक्षणक्रम हाती घेतले आहेत. ह्या विस्तारित कामासाठी विद्यापीठाला विशेष निधी मिळण्याची आवश्यकता आहे. राज्याचे सुवर्ण महोत्सवी वर्ष साजरे होत असताना ह्या विद्यापीठाच्या भविष्यातील विस्तार योजनांसाठी शासनाने सकारात्मक दृष्टीकोनातून तरतूद करावी," अशी मी या विशेष उल्लेखाच्या सूचनेद्वारे विनंती करित आहे.

-----

**पृ.शी.:** महानगरपालिका आणि नगरपरिषदा (सुधारणा) विधेयक**L. A. BILL NO. VI OF 2011**

( A BILL FURTHER TO AMEND THE MUMBAI MUNICIPAL CORPORATION ACT, THE BOMBAY PROVINCIAL MUNICIPAL CORPORATIONS ACT, 1949, THE CITY OF NAGPUR CORPORATION ACT, 1948 AND THE MAHARASHTRA MUNICIPAL COUNCILS, NAGAR PANCHAYATS AND INDUSTRIAL TOWNSHIPS ACT, 1965. )

श्री.भास्कर जाधव ( नगरविकास राज्यमंत्री ) : सभापती महोदय, विधानसभेने संमत केल्याप्रमाणे, मी आपल्या अनुमतीने सन 2011 चे वि.स.वि.क्रमांक 6, मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, 1949, नागपूर शहर महानगरपालिका अधिनियम, 1948 आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, 1965 यांमध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक मांडतो.

**उप सभापती :** विधेयक मांडण्यात आले आहे.

श्री.भास्कर जाधव : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2011 चे वि.स.वि.क्रमांक 6, मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, 1949, नागपूर शहर महानगरपालिका अधिनियम, 1948 आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, 1965 यांमध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक विचारात घेण्यात यावे, असा प्रस्ताव मांडतो.

सभापती महोदय, दोन्ही सभागृहांनी संमत केल्यानंतर या विधेयकाचे कायद्यात रुपांतर झालेले आहे. यापूर्वी रेटेबल व्हॅल्यूच्या बेसिसवर प्रॉपर्टी टॅक्स वसूल केला जात होता. त्याऐवजी कॅपिटल व्हॅल्यू बेसिसवर वसूल केला जावा. अशा आशयाची या कायद्यामध्ये तरतूद केलेली आहे. रेटेबल व्हॅल्यू बेसिसवर टॅक्स वसूल करण्याला विरोध असण्याचे कारण नाही. हा ऐच्छिक अशा पध्दतीचा कायदा आहे. या कायद्याची अंमलबजावणी मुंबई

4....



श्री.भास्कर जाधव....

महानगरपालिकेने दिनांक 1.4.2010 पासून सुरु केली. परंतु मुंबई महानगरपालिकेच्या क्षेत्रात मोठ्या प्रमाणात प्रॉपर्टी आहेत. महानगरपालिकेकडे या प्रॉपर्टीचा या सूत्राप्रमाणे एकत्र डाटा पाहिजे होता. परंतु महानगरपालिकेला तो डाटा उपलब्ध होऊ शकला नाही. म्हणून मुंबई महानगरपालिकेने शासनाला विनंती केली. शासनाला देखील असे वाटले की, ही कर प्रणाली नवीन आहे. एखादी नवीन पध्दत अंमलात आणत असतो त्यावेळी ती रुढ होण्यासाठी किंवा सर्वाना सहज शक्य होण्यासाठी काही कालावधी लागतो. तसाच या कर प्रणालीसाठी अधिक वेळ देण्याची आवश्यकता वाटू लागली आहे. मुंबई महानगरपालिकेला मुदतवाढ देणे आवश्यक आहे. ती मुदतवाढ देण्याची तरतूद असलेले हे विधेयक आहे.

त्याचबरोबर राज्यातील अन्य नगरपालिकांनी व महानगरपालिकांनी मुंबई महानगरपालिकेचा अनुभव लक्षात घेऊन तसा डाटा एन्ट्री केली पाहिजे, डाटा कलेक्शन केले पाहिजे. मुंबई महानगरपालिकेला आलेली अडचण त्यांच्या कार्यक्षेत्रामध्ये येऊ नये म्हणून दिनांक 1.4.2011 पर्यंत मुदतवाढ देण्यापुरतीच या कायद्यात सुधारणा करण्यासाठी हे विधेयक सभागृहासमोर मांडण्यात आलेले आहे. सभागृहाने या विधेयकाला संमती द्यावी अशी मी विनंती करतो.

प्रश्न प्रस्तुत झाला.

---

यानंतर श्री.शिगम....

श्री. दिवाकर रावते (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, सन 2011 चे वि.स.वि.क्रमांक 6, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि नगरपरिषदा (सुधारणा) विधेयकावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, हा कायदा केवळ आपल्या मुळेच मंजूर झाला हे मी या निमित्ताने अधिकृतपणे सांगत आहे. कारण दोन वर्षे या विधेयकाच्या संदर्भात सखोल चर्चा होत होती. जवळ जवळ वर्षभर या विधेयकाच्या संदर्भात विधानसभा आणि विधानपरिषदेमध्ये चर्चा झाली. त्यानंतर हे विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्यात आले. संयुक्त समितीमध्ये या विधेयकावर वर्षभर चर्चा झाली. संयुक्त समितीमध्ये दोन गट पडले होते. हा कायदा करण्याच्या पाठीमागील उद्देश असा आहे की शहरातील लोक कमी मालमत्ता कर देतात आणि उपनगरातील लोक जास्त मालमत्ता कर देतात. हा कर समान पातळीवर आणण्यासाठी म्हणजे उपनगरातील कर कमी करण्यासाठी हा कायदा करण्यात येत आहे असे सांगण्यात आले. यामुळे महानगरपालिका आणि उपनगर असे दोन तट पडले. संयुक्त समितीमध्ये देखील 2 तट पडले. संयुक्त समिती मधील उपनगरात राहाणारे सन्माननीय सदस्य श्री.गोपाळ शेटी आणि अन्य सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले की, उपनगरातील लोकांचा मालमत्ता कर कमी होतोय म्हणून तुम्ही अडवता. मी त्यांना उदाहरण देऊन सांगण्याचा प्रयत्न करित होतो की तसे नाही. आता 15-20 दिवसापूर्वी वर्तमानपत्रामध्ये अशी बातमी आली की, उपनगरामध्ये कर वाढणार असल्यामुळे हे विधेयक पुढे ढकलण्यात आले आहे. ही बातमी खरी आहे की नाही हा भाग वेगळा. शासनाचे रेडिरेकनर हे बिल्टअप एरियावर आहे आणि करप्रणाली ही चटई क्षेत्रावर आहे. भांडवली मूल्य ठरविण्याच्या बाबतीत शासनाने कायदा मंजूर केला ही चांगली गोष्ट आहे. आता या पुढे चटई क्षेत्राप्रमाणे रेडिरेकनर तयार केले जातील. तेव्हा या संदर्भात मंत्री महोदयांनी सावधपणे निवेदन करावे. कारण प्रत्येक वेळी सरकारची नाचक्की होत असते. अधिकारी कोणत्या वेळी काय करतील हे सांगता येत नाही. चटईक्षेत्रावर भांडवली मूल्य ठरवित असताना 5 हजार रुपये भांडवली मूल्य ठरले तर कार्पेटवर तो कमी करण्यात येणार नाही. उलट अधिकारी तो 15-20 टक्के जास्त करतील. आपल्याला लोकांना सुविधा देण्याची इच्छा असली तरी ती देता येत नाही. या विधेयकाचा अभ्यास करताना मी हा मुद्दा उपस्थित केलेला

..2..

श्री. दिवाकर रावते...

होता. आपण ते विधेयक मंजूर करुन घेतले.

महानगरपालिकेने सुकथनकर समिती नेमली होती तिचे काय झाले हे समजले नाही. कायदा केल्यानंतर जी नियमावली केली जाते तिला उपविधान समितीची मान्यता घेतली जाते. त्या नियमाना स्थाई समितीने देखील मान्यता दिली पाहिजे. विधेयकाच्या संदर्भात लोकांच्या काही उपसूचना असतील तर त्यांचा अभ्यास करुन शासनाला सूचना करण्याचे काम समिती करित असते. ते नियम अजून उप विधान समितीकडे आलेले नाहीत. ज्या ओनरशीप मालमत्ता आहेत त्यांच्या भांडवली मूल्याचा विषय नाही. ज्या मालमत्ता भाडेपध्दतीच्या आहेत त्यांचे मूल्यांकन आपण कसे करणार हा अत्यंत गंभीर विषय निर्माण होणार आहे. भाडे नियंत्रण कायदा सर्वोच्च न्यायालयात अडकून पडलेला आहे. त्यासंबंधीचा निर्णय अजून व्हायचा आहे. भाडे नियंत्रण कायद्याच्या संदर्भात सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयानंतर भाड्याचे काय होईल ? आज ती भाडी कमी आहेत.

....नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध झालेला

श्री. दिवाकर रावते...

या कायद्याप्रमाणे त्या मालमत्ता मूल्यांकनाखाली येतील, भांडवली मूल्यावर कर आकारणी होणार आहे. सर्वात जुनी म्हणजे 1962 च्या अगोदरची इमारत असेल, तर 30 टक्के कर कमी करून देणार आहात, अशी या सुधारणेच्या माध्यमातून तरतूद करण्यात आली आहे. पण हा प्रश्न कसा सोडविला जाणार आहे या बाबतचा खुलासा होत नाही, तो मंत्री महोदयांनी करावा. मुंबई शहरात सेसच्या जवळपास 16 हजार इमारती आहेत. त्याचबरोबर उपनगरात सुद्धा सेसच्या काही इमारती आहेत, त्याबाबत टाहो फोडत आहेत. उपनगरातील जुन्या इमारती म्हाडा अंतर्गत आणाव्यात, तो प्रश्न देखील तसाच प्रलंबित पडलेला आहे. त्या इमारतींचे काय करणार त्याचा निर्णय अजून लागत नाही. कारण त्या इमारतीत राहणाऱ्या भाडेकरूवर टांगती तलवार आहे हा एक गंभीर विषय आहे.

दुसरा विषय असा आहे की, एसआरए योजने अंतर्गत ज्या भाडेकरूंना घरे बांधून देण्यात येतात त्यांच्यासाठी आता जो काही कर आकारणार असाल तो वीस वर्षांमध्ये टप्प्याटप्प्याने पूर्ण करावयाचा आहे, असा आपण निर्णय घेतला आहे. पहिल्या पाच वर्षात पाच टक्के, दुसऱ्या पाच वर्षात 20 टक्के असा 20 वर्षात तो कर पूर्ण होईल. ही सवलत दिली ती चांगली आहे. या सदनात मी याच विषयासाठी अशासकीय विधेयक आणले. मुंबई शहरातील पुनर्रचित इमारती आहेत, त्या इमारतींची पुनर्बांधणी केली जाते. पण काल परवा आलेल्या झोपडपट्टी धारकाना त्या इमारतींमध्ये घरे उपलब्ध करून दिल्यानंतर त्यांनाही कराची सवलत मिळत असेल. त्यांच्यासाठी आपण प्रयत्न करणार असाल तर जुन्या इमारतीत पिढयान्पिढया राहणाऱ्या कुटुंबाना ही सवलत का नाही ? ती गोष्ट मात्र सरकारने नंतर मान्य केली. त्यावेळी श्री. विलासराव देशमुख मुख्यमंत्री होते, त्यांनी ती गोष्ट स्वीकारली. एसआरए अंतर्गत झोपडपट्टीचा विकास होऊन त्यातील लोकांना ती सवलत मिळाली. अशी सवलत मिळाल्यानंतर भांडवली मूल्यावर जी करप्रणाली ठरविण्यात आली त्या इमारती नवीन आहेत. तसेच एसआरए मधील इमारती नवीन आहेत. जास्तीत जास्त दहा वर्षांच्या आतीलच या इमारती आहेत. तसेच पुनर्बांधणी अंतर्गत बांधण्यात आलेल्या इमारती देखील नवीन आहेत. त्यांच्या मूल्यांकनातील सवलती संदर्भात काय करणार आहात याचा खुलासा आता कदाचित शासन करू शकणार नाही. कारण हा प्रश्न अतिशय गुंतागुंतीचा आहे. मुंबई

...2...

**सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री.मोहन जोशी**

श्री. दिवाकर रावते .....

शहरात 100 वर्षांच्या इमारती आहेत, जेव्हा या इमारती तयार झाल्या त्यावेळी उपनगरे अस्तित्वात नव्हती. खारपर्यंत जुने बंगले होते, नंतर उपनगरे निर्माण झाली. 1970 साली बांधलेल्या इमारतीला करपात्र मूल्य लावून कर घेता. मग नव्याने बांधलेल्या इमारतींशी त्यांची तुलना कशी करावयाची, असा माझा प्रश्न आहे. उपनगरामध्ये 1970 साली बांधलेल्या इमारतीशी त्या करपात्राची तुलना होते. 1990 साली इमारत बांधली, 1995 साली इमारत बांधली, 2000 साली इमारत बांधली, त्या इमारतींना आताच्या पध्दतीप्रमाणेच करपात्र मूल्य ठरविले जाणार आहे. अर्थात अशा इमारतींचे करपात्र मूल्य हे जास्त असणार आहे. याही वेळेला भांडवली मूल्याच्या बाबतीत तेच होणार आहे. पण प्रश्न तो नाही तर आता आपण हे विधेयक आणून त्यासाठी मुदतवाढ घेत आहात. अर्थात ती मुदतवाढ देणे भाग आहे. मला या गोष्टीची कल्पना आहे की, अशी आकारणी लागलीच होत नाही. परंतु हे सर्व करीत असताना मुंबईतील जुन्या चाळकऱ्यांचे काय होणार, त्यांची कर आकारणी कशी करणार, या बाबतीतही आपण माहिती दिली पाहिजे. हा कायदा पास होऊन त्याची नियमावली तयार होण्यापूर्वी ते नियम विधान मंडळाच्या उपविधान समिती समोर आले पाहिजेत. जेणेकरून या समितीसमोर सविस्तरपणे चर्चा करता येईल. तसेच ते नियम उपविधान समितीकडे कधी येणार आहेत त्याची आम्हाला माहिती सांगावी. स्थायी समितीसमोर चार महिन्यापूर्वी ते नियम जाणार होते पण ते स्थायी समिती समोर गेले की नाही याची मला माहिती नाही. त्या समितीकडून मान्य झाल्यानंतर ते नियम अंतिम मान्यतेसाठी सरकारकडे येतील. आपणाकडून या इमारतींचे भांडवली मूल्य ठरेपर्यंत आताचे जे करपात्र मूल्य आहे तेच भांडवली मूल्य ठरवून मलनिःसारण लाभ कर आणि पाणी लाभ कर आपल्याला घ्यावयाचा आहे. ते सध्या सूत्राप्रमाणे आकारले जाणार आहेत. हे मान्य झाल्यानंतर सहा वर्षांच्या आत कर द्यावा लागणार आहे. एप्रिल, 2010 पासून मागच्या अरिअर्ससह तुम्हाला द्यावे लागेल. शासनाने अशी नवीन करप्रणाली सुरु केल्यानंतर समजा माझे याकडून या कायद्याप्रमाणे माझे जे करपात्र मूल्य तेच भांडवली मूल्य ठरवून घेतले असेल, त्यानुसार मला जर आता 100 रुपये लागणार असतील आणि मागील काळात जेवढा कर द्यावा लागला आहे त्याचा कशा प्रकारे विचार केला आहे, याचाही खुलासा झाला पाहिजे. नवीन भांडवली मूल्याप्रमाणे कर लागू होईल.

यानंतर श्री. भोगले

SGB/

16:15

श्री.दिवाकर रावते.....

तेव्हा ते 250 होते, त्याचे सगळे ॲरियर्स सहा वर्षांच्या अवधीमध्ये द्यावे लागणार आहे असे हे विधेयक आहे. याप्रमाणे कायद्यामध्ये सांगितले आहे. चुकीचे आहे असे मी म्हणणार नाही. कारण दोन दिवसात घडत नाही. त्यावेळी मी हेच सांगण्याचा प्रयत्न करीत होतो. या सदनमध्ये कित्येक तास चर्चा करून एक-एक मुद्दा सांगण्याचा प्रयत्न करीत होते. संयुक्त समितीमध्ये माझ्या गैरहजेरीमध्ये विधेयक मंजूर केले. मी परदेशात होतो. ताबडतोब डिसेंट नोट पाठविली. म्हणून मला सभागृहात चर्चा करण्याची संधी मिळाली. मानसिकता अशी तयार केली गेली की, मालमत्ता कर उपनगरात कमी होणार आणि शहरात वाढणार आहे. आमदार मोठ्या संख्येने उपनगरात राहतात. ते घडले की नाही ते दिसेल. परंतु मी म्हणत होतो की, माननीय उप सभापतींनी मला बोलावून सांगितले, आग्रह केला म्हणून हे झाले. फार मोठ्या वृत्तपत्राच्या संपादक महोदयांनी मला बोलावून घेतले आणि चौकशी केली. आता त्या पध्दतीमध्ये बदल करणे भाग होते. सर्वोच्च न्यायालयाने त्या संदर्भात संपूर्ण हिंदुस्थानाबाबत निर्देश दिले. जूनी करप्रणाली बदला आणि एक कर पध्दत लागू करा. दिल्ली, अलाहाबाद, लखनौ, गुजराथ अशा प्रत्येक राज्यात वेगवेगळी करप्रणाली आहे. कोणती सोयीची असेल ती घ्या असा आमचा आग्रह होता. तो विषय नाही. मंत्री महोदयांना एवढीच विनंती आहे की, परवा मी सचिवांना भेटलो. त्यांनी मला सांगितले ते चांगले वाटले. आता ज्या सुनावण्या चालू आहेत, कायदा येण्यापूर्वी 5, 7 किंवा 10 महिने अगोदर ज्यांचे करार झाले, आमच्याकडे पध्दत आहे, नवीन कराराप्रमाणे रेटेबल व्हॅल्यू ठरवायचा. त्या रेटेबल व्हॅल्यूप्रमाणे नवीन करप्रणाली लावायची. त्यांनी सांगितले, काही जरी लावले तरी 1.4.2010 पासून त्याचा संदर्भ घेतला जाणार नाही. हे जर शासनाचे नक्की असेल तर मला एक विनंती करावयाची आहे. आता महापालिकेमध्ये काय केले जाते, कर निर्धारण व संकलन विभागामध्ये असे सगळे शोधून काढायचे, हिअरिंग घ्यायची, त्यांना पाहिजे तेवढे मूल्य सांगायचे आणि एवढा कर लागेल, काय करता? बोला, नाही तर आमचे बोला. मिळेल तेवढे जमवायचे. त्याला इलाज नाही. त्याच्याकरिता श्री.अण्णा हजारेंना दिल्लीला उपोषणाला बसायला लागले. ती न टाळता येणारी गोष्ट आहे. म्हणून मी विनंती करीत आहे. कायदा करतो, तो कोणते सरकार करते, सरकार करीत असते. विरोधी पक्ष सरकारवर टीका करणारच. हा विषय नाही. कायद्यावर बोलायला उभे राहतो तेव्हा जनतेमध्ये काय परिणाम होणार हे सांगण्याची गरज आहे.

..2..

श्री.दिवाकर रावते.....

आलेल्या सूचना विचारात घेऊन निर्णय घ्यावा. आलेल्या सूचना तुम्ही स्वीकारता, माझा अनुभव आहे. अनेक चांगल्या सूचना तुम्ही स्वीकारता. म्हणून शक्यतो अमेंडमेंट आणत नाही. आणायची असेल तर सगळा विचार करावा लागतो. अन्यथा सरकारच्या लक्षात आले तर आमदारांची संयुक्त समिती नेमली जाते. तेथे सर्वकष चर्चा होते.

मला एक विनंती करावयाची आहे, ही बिळे बुजवायची असतील तर 1.4.2010 पासून कितीही मूल्यांकन नवीन केले तरी याचा परिणाम होणार, नाही होणार किंवा कोणत्या पध्दतीने होणार आहे. त्यांनी ठरविले की, 1 लाख मूल्य आहे आणि नवीन पध्दतीने 25 हजार येत असेल तर 25 हजारावर कर लागू होईल, 1 लाखावर होणार नाही. बिळे बुजविण्याची आवश्यकता आहे. यामध्ये महानगरपालिकेच्या नुकसानीचा विषय नाही. तुम्ही ठरवा. सहा महिने, नऊ महिने, 1.4.2010 पासून एवढ्या कालावधीपर्यंतच्या सगळ्या हिअरिंग थांबल्या पाहिजेत. तो मोठा विषय नाही. तीन महिने, चार महिने, मार्जिन द्या. 10- 10 वर्षे काही लोक हिअरिंग रेटत नेतात. त्यामुळे महानगरपालिकेचे नुकसान झाले. मार्जिन असते. तीन महिने, पाच महिने. या सगळ्या हिअरिंगमधून लूट केली जात आहे. हात मारणे सुरु आहे ते थांबेल. करता येत असेल तर तेवढीच एक विनंती आहे. या ठिकाणी म्हटले आहे की, हे पूर्ण करण्याकरिता तुम्हाला 31 मार्च, 2011...हे 2011 ऐवजी 2012 अशी सुधारणा करून घ्या.

नंतर 3आय.1...

श्री. दिवाकर रावते .....

विधेयकात दि. 31 मे, 2011 असा जो उल्लेख झालेला आहे तो वास्तविक सन 2012 असा पाहिजे, कदाचित चुकून तसा उल्लेख झालेला असावा, यात मंत्री महोदयांनी सुधारणा करावी. आपण विधेयकाच उद्देश व कारणे यामध्ये म्हटले आहे की, "या सर्व मालमत्तांचे भांडवली मूल्य निश्चित करावयाचे आहे. या सर्व मालमत्तांचे भांडवली मूल्य निश्चित करण्याच्या कामाचे प्रमाण हे इतके प्रचंड आहे की, दि. 31 मार्च, 2011 पूर्वी पूर्ण करणे महानगरपालिकेला शक्य होणार नाही." म्हणून ही मुदत आपण वाढवून घ्यावी. ती मुदत एक-दोन वर्षाकरिता केले तर प्रश्नच येत नाही पण प्रत्येक वेळेला सभागृहात यासाठी वेळ वाढवून देण्यासाठी मंत्र्यांना यावे लागणे हे अयोग्य आहे. तसेच हे काम निवडणुकीपूर्वी होईलच असे नाही, त्याबाबत मंत्री महोदयांनी खुलासा करावा.

त्याचबरोबर जुन्या चाळीच्या संदर्भात शासनाने निश्चित धोरण ठरविण्याची गरज आहे. कारण ज्या ठिकाणी नवीन इमारती झाल्या त्यांचे भांडवली मूल्य निश्चित केल्यानंतर त्यात फरक पडणारच आहे. कारण 15 रुपये भाडे भरणाऱ्यांना 450 ते 700 पर्यंतचे भाडे आकारले जाणार असेल तर त्यांचे कंबरडे मोडेल, याबाबत शासन काय करणार आहे याचाही खुलासा व्हावा. तसेच मध्यमवर्गीयांच्या बाबतीत या कायद्याच्या अनुषंगाने शासन कोणत्या प्रकारच्या सुधारणा सुचविणार आहे आणि त्या सुधारणा सुचविल्या तर बरे होईल इतकेच नमूद करतो आणि माझे भाषण संपवितो.

.....2.....



श्री. एस. क्यु. ज़मा ( विधानसभा द्वारा निर्वाचित ) : सभापती महोदय, जो बिल माननीय मंत्री जी ने सदन के सामने चर्चा करने के लिए रखा है, उस बिल का मैं समर्थन करता हूं. जो समय सीमा पहले निर्धारित की गयी थी उतने समय में यह काम पूरा न होने की वजह से यह समय सीमा बढ़ायी जा रही है.

माननीय सदस्य श्री दिवाकर रावते साहब ने यहां पर कहा कि अब एक वर्ष की जो समय सीमा बढ़ायी जा रही है, उस समय सीमा के अंदर प्रॉपर्टी असेसमेंट का काम पूरा हो जाना चाहिए. इस बिल में लिखा हुआ है कि तीन लाख प्रॉपर्टीज मुंबई में हैं. प्रॉपर्टीज की इतनी बड़ी संख्या होने की वजह से ही प्रॉपर्टीज असेसमेंट का काम समय पर पूरा नहीं हो सका. हमारा कहना है कि इन सभी प्रॉपर्टीज का असेसमेंट इस बढ़ी हुई एक साल की समय सीमा के अंदर पूरा हो जाना चाहिए. यही बात नागपुर महानगरपालिका तथा दूसरी नगर परिषदों से भी संबंधित है.

माननीय मंत्री महोदय को मैं एक सुझाव देना चाहता हूं कि अधिकारियों की जो टीम मुंबई, नागपुर या दूसरे शहरों में प्रॉपर्टीज का असेसमेंट करेंगी, उन अधिकारियों पर सरकार द्वारा नजर रखना बहुत जरूरी है. क्योंकि प्रॉपर्टी पर जो टैक्स लगाया जाएगा वह टैक्स उस प्रॉपर्टी के असेसमेंट के आधार पर ही लगाया जाएगा. इसलिए सरकार को इस बात पर ध्यान रखना बहुत जरूरी है कि प्रॉपर्टी असेसमेंट के काम में किसी तरह का घपला या भ्रष्टाचार न होने पाये. कोई व्यक्ति रिश्वत देकर अपनी प्रापर्टी का मूल्य कम निर्धारित न कराने पाये, प्रॉपर्टी का असेसमेंट यदि जान-बूझकर कम मूल्य का किया गया तो यह बात स्वाभाविक है कि उस प्रॉपर्टी पर टैक्स भी कम लगेगा. जिसकी वजह से बाद में सरकार को यह पछतावा न हो कि हमारा पहला सिस्टम ही अच्छा था, इसलिए यह जरूरी है कि प्रॉपर्टीज का असेसमेंट निष्पक्ष भाव से हो तथा निष्पक्ष भाव से असेसमेंट करने के लिए असेसमेंट करने वाले अधिकारियों पर सरकार द्वारा नजर रखना बहुत आवश्यक है, यही सुझाव इस बिल पर बोलते हुए मैं देना चाहता हूं. धन्यवाद.

-0-

...3

श्री. भास्कर जाधव (नगर विकास राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, सभागृहाचे ज्येष्ठ नेते सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी या विधेयकाच्या संदर्भात अत्यंत महत्वाचे विचार मांडलेले आहेत. सभागृहात एखादे विधेयक कायद्यात रुपांतर करण्यासाठी आले असता अथवा सुधारणेसाठी आल्यानंतर सन्माननीय सदस्य जेवढे इतर विषयांमध्ये जीव ओतून भाग घेतात, त्यापेक्षा एक पाऊल पुढे टाकून अशा विधेयकावर आपले विचार मांडत असतात. तसेच त्या त्या वेळी या कायद्याचे दूरगामी परिणाम काय होणार आहेत, त्यामुळे होणारे दूरदर्शी फायदे, विधेयकात असलेल्या उणीवा व चांगल्या बाबी या सगळ्यांच्या बाबतीत ते मन्मोकळेपणाने भाष्य करित असतात. अशा प्रकारे त्यांनी सातत्याने आपली भूमिका शब्द नि शब्द अगदी अभ्यासपूर्वक मांडण्याचा प्रयत्न केला. हे विधेयक संयुक्त चिकित्सा समितीसमोर देखील होते. या अनुषंगाने मला सभागृहाच्या निदर्शनास आणावयाचे आहे की, मुंबई महानगरपालिकेने एक तज्ज्ञ समिती नेमली होती. त्या समितीचा अहवाल 31 डिसेंबर, 2010 पर्यंत येणे अपेक्षित होते, पण तो येऊ शकला नाही. नंतरच्या काळात हा अहवाल प्राप्त झाला. त्यानंतर तो स्थायी समितीसमोर गेला आणि अद्याप त्याला अंतिम स्वरूप प्राप्त झालेले नाही, ही गोष्ट खरी आहे.

यानंतर श्री. जुन्नरे ....

श्री.भास्कर जाधव ...

या संदर्भात अंतिम स्वरूप येणे बाकी आहे . परंतु आता ही प्रोसेस अंतिम टप्प्यात आली आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी दोन तीन गोष्टी सांगितल्या आहेत.ज्याला आपण उपनगर म्हणतो त्या ठिकाणी आणि जुन्या मुंबईमध्ये कशी तफावत पडते,किंवा पडण्याची शक्यता आहे, किंवा या बाबतीत त्यांच्या मनात जी काही शंका आहे ती कशी योग्य आहे हे त्यांनी या ठिकाणी विषद केले होते.त्यापूर्वी सन्माननीय सदस्य श्री जमा यांनी असे सांगितले की,असेसमेन्ट करीत असताना काही गैरप्रकार होणार नाहीत याची काळजी घेतली पाहिजे..

श्री.दिवाकर रावते : सुखटणकर समितीचे जे नियम तयार होणार आहेत ते स्थायी समिती समोर येतील आणि उप विधान समितीसमोर देखील येतील परंतु संपूर्ण राज्यात नाशिक नागपूर,पुणे इत्यादी महानगरपालिका आहेत त्याचबरोबर काही नगरपालिकासुद्धा आहेत त्यांच्यासाठी कोणते नियम लावण्यात येणार आहेत ? त्यांच्याकरिता हेच नियम लावण्यात येणार आहेत काय ?

श्री.भास्कर जाधव : सन्माननीय सदस्य श्री जमा यांनी सांगितले की असेसमेन्ट करीत असतांना काही गडबड होण्याची शक्यता आहे.त्या बाबतीत मी त्यांना असे सांगू इच्छितो की, यासंबंधीचे आपण सूत्र पाहिले तर यामध्ये कोणालाही गडबड करण्याची सुतराम शक्यता नाही. कोणती इमारत किती वर्षाची जुनी आहे, तिचे क्षेत्रफळ किती आहे. ती इमारत कोणत्या कामासाठी वापरली जात आहे.या सारख्या बारीक बारीक अभ्यास करण्याचे काम त्यावेळी करण्यात आले होते. हे विधेयक त्यावेळी मीच मांडले असल्यामुळे मला त्यासंबंधीची पूर्ण माहिती आहे.

आजची आपली पध्दत रेटेबल व्हॅल्यू बेसिसवर आधारित आहे.आपण ज्यावेळी करवाढ करतो त्यावेळी अगोदर त्या घराचा जेवढा कर असतो त्यापेक्षा किती तरी पट वाढतो काही वेळा तेवढ्या किंमतीचे ते घरसुद्धा नसते. काही वेळा एखाद्या घराची घरपट्टी जास्त असावयास पाहिजे परंतु ब-याच वेळा ती घरपट्टी कमी असते.काही वेळा जनतेमध्ये असंतोष निर्माण होतो, जनतेमध्ये चर्चा होते आणि संशयाचे वातावरण निर्माण होते. ज्यावेळी आपण हिअरींग लावतो त्यावेळी अगोदर पाच हजार रुपये टॅक्स आकारण्यात येत होता नंतर 25 हजार रुपये टॅक्स लावण्यात येतो तेव्हा मधला मार्ग म्हणून पंधरा हजार रुपये टॅक्स लावण्यावर तडजोड करण्यात येते. कधी कधी ज्याला 20 हजार रुपयांची घरपट्टी बसावयास पाहिजे होती त्याला 12 हजार रुपये घरपट्टी बसते आणि ज्याला

12 हजार रुपयेसुध्दा घरपट्टी बसावयास नको असते त्याला 20 हजार रुपये घरपट्टी बसते. त्यामुळे असंतोषाचे वातावरण निर्माण होते, लोकप्रतिनिधीबद्दल संशयाचे वातावरण निर्माण होत असते.त्यामुळे ब-याच शहरामध्ये प्रॉपर्टी टॅक्स वाढविण्याचे धाडस कोणी करीत नाही. ज्यावेळी शहरात राहणा-या घरांच्या धरपट्ट्या वाढतात त्यावेळी ते असे सांगतात की तुम्ही जेव्हा निवडणुकीला उभे राहिला होता तेव्हा आमच्याबरोबर गोडगोड बोलत होता परंतु आता घरपट्टी वाढवली आहे. पुन्हा तुम्ही निवडणुकीला उभे रहाल तेव्हा आम्ही चांगली अक्कल शिकवतो. त्यामुळे एका अर्थाने स्थानिक स्वराज्य संस्थेचेसुध्दा नुकसान होत असते. त्यातून त्यांना दिलासा देण्याकरता ही अत्यंत सुटसुटीत करप्रणाली आणली आहे. मी मघाशी सांगितल्या प्रमाणे त्या इमारतीचे क्षेत्रफळ किती आहे आणि ती किती वर्षाची जुनी आहे हे पाहिले जाणार आहे.ही कर आकारणी करीत असतांना गुणाकार भागाकार कसा करावयाचा यासंबंधीचे सर्व सूत्र देण्यात आलेले आहे. सन्माननीय सदस्यांना हवे असल्यास पुन्हा एकदा ते देण्यात येईल. या करपध्दतीच्या संदर्भात कोठेही जबरदस्ती करण्यात आलेली नाही. कोणती पध्दती स्वीकारावयाची हे तेथील स्थानिक स्वराज्य संस्थेनेच ठरवावयाचे आहे. सन्माननीय सदस्य श्री दिवाकर रावते यांना मी सांगू इच्छितो की ,मुंबई महानगरपालिका ही पहिलीच महानगरपालिका अशी आहे की त्यांनी स्वतः होऊन ही पध्दत स्वीकारली आहे.

सभापती महोदय, या विधेयकातील कलम 2 च्या पोट कलम 3 मध्ये असे म्हटलेले आहे की,

" (3) पोट कलमे (1) व (2) यामध्ये काहीही अतर्भूत असले तरी,महानगरपालिकेस सरकारी वर्ष 2010-2011 व 2011-2012 या दरम्यान, कोणत्याही वेळी, इमारतीच्या किंवा जमिनीच्या अथवा तिच्या भागाच्या वापरकर्त्याच्या निरनिराळ्या प्रवर्गाकरिता, प्रत्येक उक्त दोन वर्षासाठी स्वतंत्रपणे मालमत्ता करांचे दर निश्चित करता येतील. मालमत्ता कराचे असे निर्धारित केलेले दर त्या दोन वर्षांच्या एक एप्रिल पासून अंमलात येतील आणि तेव्हा पासून ते अंमलात आले असल्याचे मानण्यात येईल आणि उक्त दोन वर्षासाठी कर अशा निर्धारित केलेल्या दराने बसविण्यायोग्य व देय असतील."

नतर श्री.सरफरे

DGS/

16:30

श्री. भास्करराव जाधव ....

याबाबतचे स्पष्टीकरण या ठिकाणी करण्यात आले आहे. त्याच्याही पुढे जाऊन मी सांगू इच्छितो की, माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते साहेबांच्या मनातील शंकाचे निरसन व्हावे म्हणून त्यांनी काही गोष्टींचा उल्लेख केला, त्याबाबतही "क" मध्ये स्पष्ट शब्दात खुलासा करण्यात आला आहे. त्यामध्ये असे म्हटले आहे की, "(क) पहिल्या परंतुकानंतर, पुढील परंतुक समाविष्ट करण्यात येईल:- "परंतु आणखी असे की, ज्या कोणत्याही निवासी किंवा अनिवासी इमारतीच्या किंवा तिच्या भागाच्या बाबतीतील मालमत्ता कर हा, संमती-नि-परवानगी आकार (लिह अँड लायसन्स आकार) मग तो कोणत्याही नावाने संबोधला गेला असेल, विचारात घेऊन आलेल्या वार्षिक भाडे मूल्याच्या आधारे बसविला असेल अशा इमारती व तिच्या भागाच्या संबंधात, पहिल्या परंतुकाच्या प्रयोजनार्थ, अशा लागतपूर्वीच्या वर्षामध्ये बसविण्या योग्य असलेला असा मालमत्ता कर हा, अशी इमारत किंवा तिच्या भागाचा स्वतः भोगवटा करीत असल्याप्रमाणे आणि तशी निर्धारण पुस्तकात नोंद घेतली असल्याप्रमाणे, निश्चित करणे आयुक्तास विधिसंमत असेल". सभापती महोदय, यामध्ये लिह अँड लायसन्सचा उल्लेख जरी असला तरी सुद्धा एका बाजूला एका भागामध्ये "अ" आणि "ब" असे दोन भाग असतील तर "अ" भागामध्ये 200 रुपये टॅक्स असेल आणि लिह अँड लायसेन्सवर 600 रुपये टॅक्स असेल तर त्या ठिकाणी आता असलेल्या टॅक्सपेक्षा दुप्पट टॅक्स होईल अशाप्रकारची या विधेयकामध्ये तरतूद आहे.

आपल्या मनामध्ये अशाप्रकारची भीती आहे की, "अ" भागामध्ये 200 रुपयांऐवजी 400 रुपये होऊ शकेल आणि "ब" भागामध्ये 600 रुपयांऐवजी 1200 रुपये होऊ शकेल. अशाप्रकारची भीती आपल्या मनामध्ये असल्यामुळे यामध्ये समानता राहणार नाही. परंतु या विधेयकामध्ये स्पष्ट म्हटले आहे की, तुम्ही कोणत्याही कारणाकरिता किंवा कोणत्याही प्रयोजनाकरिता वापरात दिलेले असले तरी ते विचारात न घेता ओरिजिनल भाडेवाढीमध्ये धरता येईल त्यामुळे ती मनातील भीतीसुद्धा यामधून दूर करण्यात आली आहे. माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते साहेबांनी शेवटी सांगितले की, काही अधिकारी या संधीचा फायदा घेत आहेत. त्याचा तुम्ही चार, सहा व आठ महिने विचार कराल काय, त्याबाबत स्पष्टपणे सांगाल काय? सभापती महोदय, दिनांक 1 एप्रिल 2010 नंतर कोणत्याही प्रकारे.....

DGS/

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, पाच-दहा वर्षापूर्वीचे जुने हियरींग असेल तर त्या बाबत मी म्हणत नाही. हा कायदा संमत झाल्यानंतर जर सहा महिने अगोदर काही करार झाले असतील तर ते नवीन करामध्ये समाविष्ट करू नका एवढेच मला सुचवावयाचे आहे.

श्री.भास्करराव जाधव : ठीक आहे. त्या पूर्वीची जी काही हियरींगची प्रकरणे असतील ती चालू रहातील. परंतु हा कायदा संमत झाल्यानंतर या अगोदरची जी काही प्रकरणे असतील ती यामध्ये समाविष्ट केली जाणार नाहीत या दृष्टीने आपली मागणी आहे.....

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, माझी मागणी मंत्री महोदयांना समजली आहे. या बाबत निर्णय घेण्याचा अधिकार सरकारला आहे. माझे एवढेच म्हणणे आहे की, आता सुरु असलेली हियरींग आपण थांबवा आणि पूर्वीची हियरींग सुध्दा आपण थांबवा. आपण यामध्ये चार महिने करा, सहा महिने करा. जर यामध्ये फसवा फसवी करावयाची असेल तर जे बॉर्डर आहेत ते खोटे अॅग्रिमेंट करू शकतात. ज्यांनी दोन-चार महिने अगोदर अॅग्रिमेंट केले आहे त्यांच्या पाठीमागे आज महानगरपालिका लागली आहे म्हणून दिनांक 1.4.2010 च्या अगोदर करपात्र मूल्यांचे व्हेरिफेशन आता होणार नाही, त्यामध्ये बदल होणार नाही असे आपण जाहीर केल्यास सर्व हियरींग थांबतील.

श्री. भास्करराव जाधव : सभापती महोदय, दिनांक 1 एप्रिलपासून हा कायदा केला असल्यामुळे त्या पूर्वीच्या सहा महिन्यांच्या संदर्भातील हा विषय आहे. मी आपल्याला एवढेच सांगतो की, त्याला कायदेशीर आधार देता येईल की नाही हे पाहिले जाईल. परंतु हे विधेयक अस्तित्वात येण्यापूर्वी सहा महिने अगोदर सुरु असलेली हियरींग तात्काळ थांबविण्यात येतील हे मी या ठिकाणी निश्चितपणे सांगतो. त्या संदर्भातील जो अंतिम निर्णय आहे तो नंतर करण्यात येईल . परंतु या संदर्भातील सहा महिने, आठ महिन्यापूर्वीची जी काही हियरींग आहेत ती तात्काळ या दिवसापासून थांबविण्यात येतील असे मी याठिकाणी जाहीर करतो.

श्री. दिवाकर रावते : तुम्ही सन 2012 पर्यंत जाहीर करा...

श्री. भास्करराव जाधव : सध्या आपण सन 2012 पर्यंत करीत आहोत.

श्री. दिवाकर रावते : तुम्हाला जर वाढवावयाचे असेल तर आजच वाढवा...

श्री. भास्करराव जाधव : पुन्हा आपल्याला विधानसभेमध्ये जावे लागेल...

श्री. दिवाकर रावते : त्यामुळे काही फरक पडणार नाही. नंतर गोंधळ नको म्हणून अगोदर झाले तर ते जास्त चांगले आहे. यामध्ये महानगरपालिकेला चांगला फायदा होणार आहे.,

(यानंतर श्रीमती रणदिवे)

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

मग महानगरपालिकेच्या माध्यमातून मिळणारे उत्पन्न दुप्पट होणार आहे.....

श्री.भास्कर जाधव : सभापती महोदय, मुंबई महानगरपालिकेचे उत्पन्न 128 कोटी रुपयांनी वाढलेले आहे.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, मुंबई महानगरपालिकेला मोठमोठे प्रकल्प सहज हाताळता येतील असे माझे म्हणणे आहे. त्यामुळे मला असे वाटते की, अजून विधानसभा सुरु आहे. त्यामुळे माननीय मंत्री महोदयांनी आजच यासंबंधातील मुदत वाढवून घ्यावी. नंतर या विषयाच्या अनुषंगाने परत-परत सभागृहासमोर येणे हे योग्य नाही असे मला वाटते. कारण मुंबईतील जुन्या इमारतींचा व्याप फार मोठा आहे. पण मला खात्री आहे की, माननीय मंत्री महोदयांना या विषयाच्या अनुषंगाने परत एकदा सदनसमोर यावे लागेल.

श्री.भास्कर जाधव : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांचा अनुभव मोठा आहे याबद्दल दुमत असण्याचे कारण नाही. परंतु जर आपण आजच दोन वर्षांची मुदत दिली तर पुन्हा आणखी लांबणीवर पडावयास नको. म्हणून एक वर्षाचेच बंधन घालणे हे उचित राहिल. परंतु सन्माननीय सदस्यांचे म्हणणे बरोबर आहे.पण आताच जर दोन वर्षांचा कालावधी वाढविला तर प्रत्येक केसमध्ये आपल्याकडे कायदा ठासून-ठासून गळ्यात उतरावा लागतो, कोणी पटकन आत्मसात करित नाही. आपण सर्वांनी या विधेयकाला पाठिंबा देण्याचे औदार्य दाखविलेले आहे. सध्या आपण एक वर्षाचे बंधन घालू आणि पुढे तशी काही गरज भासू नये यादृष्टीने कामाला लागू. जर भविष्यामध्ये गरज भासली तर आपल्या सर्वांचे सहकार्य लाभणारच आहे याची खात्री असल्यामुळे आपण सर्वांनी हे विधेयक मुदतवाढीसाठी सदनसमोर आणलेले आहे. त्याला सर्वांनी पाठिंबा द्यावा अशी विनंती करतो.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

**तालिका सभापती (श्री.मोहन जोशी) :** विधेयक विचारात घेण्यात आले आहे. आता विधेयक खंडशः विचारात घेण्यात येईल.

खंड 2 ते 17 (दोन्ही सम्मिलित) विधेयकाचे भाग झाले.

खंड 1, संपूर्ण शीर्षक व हेतुवाक्य विधेयकाचे भाग झाले.

श्री.भास्कर जाधव : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2011 चे वि.स.वि. क्रमांक - 6 संमत करण्यात यावे असा प्रस्ताव मांडतो.



प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

**तालिका सभापती** : सन 2011 चे वि.स.वि.क्रमांक 6 संमत झाले आहे.

सभागृहापुढील कामकाज संपलेले आहे.सभागृहाची बैठक आता स्थगित होऊन उद्या शनिवार, दिनांक 09-04-2011 रोजी सकाळी 10.30 ते 11.30 या वेळेमध्ये सभागृहाची विशेष बैठक होईल आणि त्यावेळी नियम 260 अन्वये "राज्यातील आरोग्य विषयक सेवा" या प्रस्तावावरील चर्चेस माननीय मंत्री महोदय उत्तर देतील. त्यानंतर 11.45 वाजता सभागृहाची नियमित बैठक भरेल.

(सभागृहाची बैठक दुपारी 04 वाजून 38 मिनिटांनी,शनिवार, दिनांक 09-04-2011 च्या सकाळी 10.30 वाजेपर्यंत स्थगित झाली.)

---

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नही